

Génesis

Zapoteco de Amatlán

Las ilustraciones de las páginas 4, 5, 8, 16, 19, 31, 69, 77, 80, 84, 88 y 100, son propiedad de ©Global Recordings Network.

Las ilustraciones de las páginas 43 y 90, son propiedad de
Katie Voigtlander.

Las ilustraciones de las páginas 8, 34 y 56, son propiedad de
©1997 New Tribes Mission y ©1997 Foreign Mission Board S.B.C.

La ilustración de la página 19 es propiedad de Alice Paschal.

La ilustración de la página 78 por Nan Pollard, es propiedad de
©1998 Standard Publishing.

Las ilustraciones de la pasta y de la página 13 por Carolyn Dyk,
son propiedad de ©2001 Wycliffe Bible Translators.

Primera edición
Génesis
Zapoteco de Amatlán
zpo 13-019 3C

©Wycliffe Bible Translators, Inc., 2013

Génesis

Yech yilotlaka kwaan mkee Ches Kwaan nzaa kwent xomod mzelo re kwaan

---

Snee mzelo re kwaan mdexkwaa

1 Leezha mzelo re kwaan Dios mdexkwaa yiba nu yizhyo. ²Lee yizhyo nankanot nik tub mod nak; dubse nak nis naro nu nebse nakaw na. Nu lee Mbi Naban nzo nzaa welt lo nis.

³Nu lee Dios nzhé: “Yo xni”. Nu ngu xni. ⁴Zee mlaach Dios lee xni nak wen. Zee mloxcho Dios xni lo yalnakaw. ⁵Zee mloole Dios xni “zhe” nu lee yalnakaw mloole Dios “yaal”. Kwaane ngok mzhel yizhyo nu nguni yizhyo mbizh yilotlaka.

⁶Nu noka nzhé Dios: “Yo naz ya kwaan roxa lo nis”. ⁷Nu sbaa ngoka. Nu sbaaka mdexkwaa Dios yiba kwaan mloxcho lo nis, tub paroya mlake xan yiba, lee stub paroya mlake naz yiba. ⁸Nu mloole Dios naz ya “yiba”. Kwaane ngok mzhel yizhyo nu nguni yizhyo mbizh rop.

⁹Noka nzhé Dios: “Lee nis kwaan nzhi xan yiba zhaal tubka pa, zee lake yo bizh”. Nu sbaa ngoka. ¹⁰Lee pa nabizh mloole Dios “yizhyo” nu lee re nis mloole Dios “nistoo”. Nu mwii Dios wena. ¹¹Nu zeera nzhé Dios lo yizhyo: “Xen rese kwaan naye na, rese lo yix wen kwaan nkano bizh nu rese lo yag kwaan nzaa xle kwaan nzho bizh leen”. Nu sbaa ngoka. ¹²Sbaa mxen

rese lo yix wen kwaan nkano bizh nu rese lo yag kwaan nzaa xle kwaan nzho bizh leen. Nu mwii Dios wena. ¹³Kwaane ngok mzhel yizhyo nu nguni yizhyo mbizh yon.

¹⁴Zee nzhé Dios: “Yo xni yiba, kwaan zaa xni lo yizhyo nu rexcho zhe nu yaal. Nu leeya le xchinn zee luu cho mbizh nu cho liin. Noka luu re mbizh kwaan non. ¹⁵Nu sbaa ngu xni yiba kwaan nzaa xni lo yizhyo.” Nu sbaa ngoka. ¹⁶Dios mdexkwaa chop xni: lee xni naro zaa xni zhe nu lee kwaan win zaa xni yaal; zee noka mdexkwaa xaa re mbal yiba. ¹⁷Dios mzob re xni naz yiba, zee zaaya xni lo yizhyo, ¹⁸zee gakbeyy zhe nu yaal; zee mloxcho Dios xni lo yalnakaw. Nu mwii Dios wena. ¹⁹Kwaane ngok mzhel yizhyo nu nguni yizhyo mbizh dap.

²⁰Zee nzhé Dios: “Xen rese lo ma leen nis; nu noka yo re mbyin naro nu re mbyin chuut nu re ma nzebi naz yiba lo yizhyo”. ²¹Nu mdexkwaa Dios re ma naro doo nu nakap nak, ma yo leen nistoo nu rese lo ma xen leen nis; nu zee ban ma leena. Nu noka mdexkwaa Dios rese ma nzebi. Nu mwii Dios wena. ²²Nu Dios ngunii wen lo ma nu nzhé xaa: “Zyen doo gak xinn gu nu yizhe leen nistoo; nu noka gak zyen doo re ma nzebi lo yizhyo”. ²³Kwaane ngok mzhel yizhyo nu nguni yizhyo mbizh gaay.

²⁴Zee Dios nzhé: “Xen rese lo ma lo yizhyo, re ma nakap nu re ma wen nu re ma nzelaz lo yo”. Nu sbaa ngoka. ²⁵Dios mdexkwaa rese lo ma ne. Nu mwii Dios wena.

²⁶Nu zee nzhé Dios: “Kaxkwaa be myet kwenta be, zee gak xaa kwenta be. Nu nabeyy xaa lo rese lo mbal, ma nzho leen nistoo; nu rese lo mbyin naro nu rese lo mbyin chuut, ma nzebi yiba nu rese lo ma nzho dubse lo yizhyo.”

²⁷Nu mdexkwaa Dios myet kwenta lee xaa;
nu kwenta lee xaa mdexkwaa xaa xaa,
xaabyi nu ngwnaa mdexkwaa Dios.

²⁸Ngunii wen Dios nu nzhé xaa: “Bxen gu nu gok zyen doo gu, tezhe gu lo yizhyo. Nu noka nabeyy gu lo re mbal, ma nzho leen nistoo nu lo re mbyin naro nu re mbyin chuut, ma nzebi yiba; nu rese lo ma nze lo yizhyo.” ²⁹Nu nzhé Dios: “Lee nal za na rese lo yix kwaan nzaa bizh nu rese lo yag kwaan nzaa xle kwaan nzho mbizh leen gaw gu. ³⁰Nu rese lo re ma nakap nu re ma wen nu re ma nzelaz lo yo nu re

ma nzebi, za na yix nu yag gaw ma.” Nu sbaa ngoka. ³¹Nu mwii Dios lo rese kwaan mdexkwaa Dios leeya nak kwaan wen doo. Kwaane ngok mzhel yizhyo nu nguni yizhyo mbizh xoop.

2 Ngulo mdexkwaa Dios yiba nu yizhyo nu rese kwaan nzho loya. ²Lee mbizh gazh ngulo mle Dios zhiin lo re kwaan mle xaa nu mlaz xaa. ³Dios ngunii wen nu mle nambeyy xaa mbizh gazh nu mbizh ba mlaz Dios lo re kwaan mdexkwaa xaa.

Dios, Xaa Tubka Nak, mzo myet leen yilo Edén

⁴Snee nak kwent cheen xomod mzelo mdexkwaa Dios, Xaa Tubka Nak, yiba nu yizhyo.

⁵Gorna zer yo yixwen nu nixa zer len wen, nel zer xaal Dios, Xaa Tubka Nak, yey lo yizhyo nu nixa nik tub myet nyent ke zhiin; ⁶nu nguxoob tub bech lo yizhyo kwaan nzoog dubse lo yizhyo. ⁷Zee mdexkwaa Dios, Xaa Tubka Nak, Dan^a kwaan yide cheen yo. Nu mzebi Dios, Xaa Tubka Nak, xii xaa, zee mban xaa. Nu snee ngok myet tub xaa mban.

⁸Nu zee mdexkwaa Dios, Xaa Tubka Nak, tub yilo naz paro nlen mbizh nu baa mzo Dios myet, xaa mdexkwaa xaa. ⁹Nu Dios, Xaa Tubka Nak, mxeen rese lo yag leen yilo kwaan chul doo nu lee re xle cheena nix gaw xaa. Nu noka mzo xaa yag kwaan nzaa yalnaban rol xsaw yilo nu noka yag kwaan nzaa yalnzhak, zee labeyy myet kwaan wen nu kwaan nawent.

¹⁰Nu leen yilo Edén nroo tub yuu kwaan nzoog yilo. Nu baa nroxcho tap yaaya. ¹¹Lee tub yuu le Pisón, kwaane nya dubse yizhyo Havila paro nzho or. ¹²Nu lee or kwaan nzho yizhyo ba wen doo. Nu noka baa nzho yag kwaan nzaa duur kwaan chul doo nzebech nu nzho ke naye kwaan non doo. ¹³Nu lee yuu rop le Gihón nu kwaane nya dubse yizhyo Cus. ¹⁴Nu lee yuu yon le Tigris, kwaane nya naz pa nlen mbizh, lo yizhyo Asiria. Nu lee yuu dap le Éufrates.

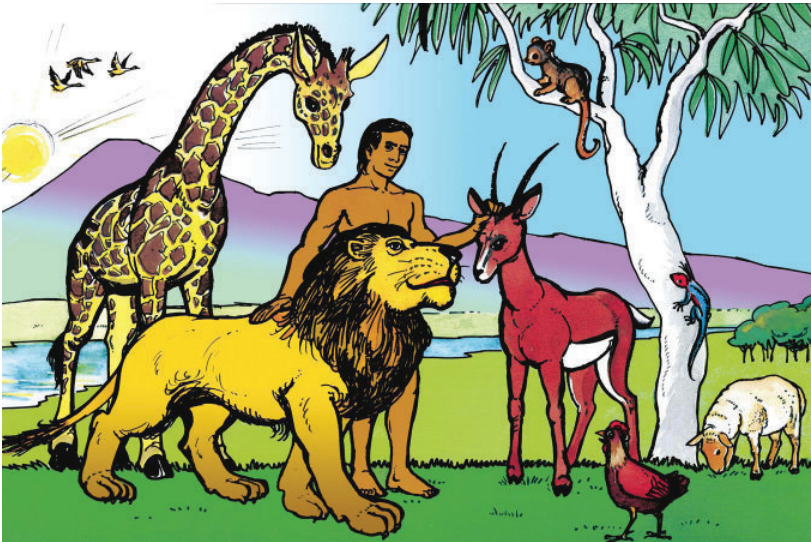
¹⁵Nu Dios, Xaa Tubka Nak, mzo myet leen yilo Edén, zee nachii xaaya nu kanap xaaya. ¹⁶Nu ngunabeyy Dios lo xaabyi

---

a Lee le Dan xtizh hebreo nak Adam kwaan nii “myet”, nu noka nak kwenta wdizh hebreo adamá, kwaan nii “yo”.

nu nzhé xaa: “Lo rete yag leen yilo nzho mod gaw lu. ¹⁷Lee yag kwaan nzaa yalnzhak, zee labeyy myet cho kwaan wen nu cho kwaan nawent, lo yag zee nagawt lu, nel mbizh kwaan gaw luya, wlipa yet lu.”

¹⁸Nu nzhé Dios, Xaa Tubka Nak: “Nawent nzo techose xaabyi, zee kaxkwaa na tub me zo kwaan lee xaa nu le me zhiin kwaan lee xaa”. ¹⁹Nu Dios mdexkwaa re ma nzho lo yizhyo nu re ma nzebi naz yiba nu mzhino Dios ma lo Dan, zee wii xaa ne cho roole re ma. Nu Dan mloole re ma. ²⁰Nu

mloole Dan re ma nakap nu ma nzebi yiba nu rese ma wen, per lee Dan nyent cho zo kwaan lee xaa. ²¹Zee mlo Dios, Xaa Tubka Nak, tub mkaal ndok lo Dan; nu gorna naxna xaa, mloo Dios tub lee zhit laz xaa nu msaaw Diosa stuba. ²²Nu lee zhit kwaan mloo Dios cho xaabyi mdexkwaa Dios tub ngwnaa. Nu mzhino Dios ngwnaa lo Dan. ²³Zee nzhé Dan:

¡Lee kwaane si,
leeka zhit cheen na nak
nu leeka baal cheen na nak!
Lee me nak ngwnaa,
nel lo xaabyi mroo me.

²⁴Kwaanzee roo xaa xaabyi lo xuz xaa nu lo xnaa xaa nu zee zhaal rop sa xaa nu gak xaa tubka.

²⁵Nu ropse xaa nzo cheey Dan nu sa xaa nu nik tub xaa nantont nzo sbaa.

Dan nu Eb nambint xtizh Dios

3 Lee mball ngok ma nzho doo yek lo rese ma wen, ma mdexkwaa Dios, Xaa Tubka Nak. Nu nzhé ma lo ngwnaa:

—¿Che wlipa né Dios lo gu nagawt gu re xle kwaan zeb lo rese yag, kwaan nzo leen yilo?

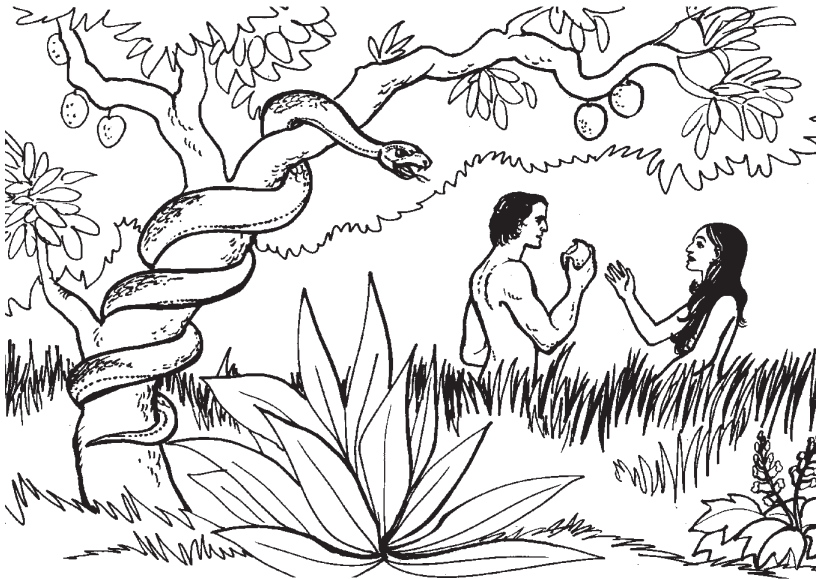
²Nu lee ngwnaa mkeb lo mball:

—Xle cheen re yag kwaan nzeb leen yilo nzho mod gaw nu. ³Per lee xle cheen yag kwaan nzo xsaw leen yilo né Dios: “Nagawt guya nixa nagalt guya, zee nayeta gu”.

⁴Per lee mball nzhé lo ngwnaa:

—Nayeta gu. ⁵Nel nela Dios, lee mbizh kwaan gaw gu xle cheena, zee gak gu mod Dios nu ne gu xana kwaan wen nu xana kwaan nawent.

⁶Nu mlaach ngwnaa lo xle cheen yag nix gaw meya. Nu nel nzhekla me kano me yalzhak, zee mzen me xle cheena nu ndaw meya. Nu mzaa meya lo sa me nu noka xaabyi ndawa.

⁷Zeera ngune rop xaa me kwaan wen nu kwaan nawent nu zeera ngune rop xaa me cheey xaa. Zee mtib rop sa xaa lag yag ig kwaan naro lag, zee mkee rop sa xaaya cho xaa, nu sbaa msaaw rop xaa cho xaa.

⁸Nu mbin xaa lee Dios, Xaa Tubka Nak, nzhaze leen yilo, gorna nzechhel yizhyo, zee mkaxlaan xaa lo Dios, xan yag leen yilo. ⁹Per lee Dios, Xaa Tubka Nak, mrezh Dan nu nzhé xaa:

—¿Ma lu?

¹⁰Nu lee xaa mkeb:

—Mbin na nzhaze lu leen yilo, zee mzheb na, nel cheey na nzo na, zee mkaxlaan na lo lu.

¹¹Zee nzhé Dios:

—¿Cho né lo lu, lee lu cheey? ¿Che ndaw lu xle cheen yag kwaan ngunabeyy na lo lu nagawt lu?

¹²Nu lee xaa mkeb:

—Lee ngwnaa, me mzaa lu lo na zee nzo kwaan na, mzaa xle cheen yag nu ndaw naya.

¹³Lee Dios ngunabdizh lo ngwnaa:

—¿Cho kwaan kale lu nee?

Nu nzhé ngwnaa:

—Lee mball mkade na, zee ndaw na xle.

¹⁴Zee lee Dios nzhé lo mball:

—Nel mle lu kwaanee, zee xobde na lo lu,

“Nawent yo lu lo rese ma nakap nu lo rese ma wen.

Lee nal kwaan laz lu ze lu lo yo,

zee keb lu yide dubse mbizh ban lu.

¹⁵Nal le na zee yo rop gu ngwnaa dil, nu noka dii cheen lu nu cheen ngwnaa.

Lee dii cheen ngwnaa taazh yek lu,

lee lu gawye xan chek nii xaa.”

¹⁶Lee lo ngwnaa nzhé xaa:

—Gak ne doo lextoo lu

nu kwaan yalne doo zan lu mad.

Nixa sbaaya nu nzoblazh lu sa lu

nu lee xaa nabeyy lo lu.

¹⁷Nu lee lo xaabyi nzhé Dios:

—Nel mbin lu xtizh xngwnaa lu nu ndaw lu xle lo yag kwaan ngunii na nagawt lu,

xobde na lo yizhyo, nel nawent mle lu
nu kwaan zhiin doo le lu gan kwaan gaw lu,
dubse mbizh ban lu.

¹⁸ Nu yich xen lo yalgon cheen lu
nu yix wen gaw lu.

¹⁹ Nu kwaan nis neey le lu gan kwaan gaw lu,
axta gorna lee lu yet,
nel kwaan yo mdexkwaa na lu nu yide nak lu
nu lee lu bare gak yide.

²⁰ Nu lee Dan mloole xngwnaa xaa Eb,^b nel lee me ngok xnaa
re me mban. ²¹ Nu lee Dios, Xaa Tubka Nak, mdexkwaa xaa
xab xaabyi nu xngwnaa xaa kwaan yed, zee ngok xaaya. ²² Nu
lee Dios nzhé:

—Lee xaabyi nak kwenta tub be, xaa ne kwaan wen nu
kwaan nawent. Lee napa kazen xaa xle cheen yag kwaan nzaa
yalnaban nu gaw xaaya, zee ban xaa tira.

²³ Zee lee Dios, Xaa Tubka Nak, mloo xaa leen yilo Edén,
zee gaan xaa yizhyo kwaan nak xaa. ²⁴ Nu mloo xaa xaa
naz tich yilo nu mzo xaa lak xmandad xaa kwaan le
kerubin naz pa nlen mbizh leen yilo Edén, zee kanap
mandad yilo. Nu noka mzo xaa tub spad, kwaan nzaa bal
yek nu kwaan nyek rese ta, zee kanapa xnaz yag kwaan
nzaa yalnaban.

Caín rop Abel

4 Lee Dan mchaal xngwnaa xaa Eb, zee ngol Caín^c nu nzhé
me: “Kwaan yud cheen Dios, Xaa Tubka Nak, nkano na
tub xaabyi”. ² Nu zeera ngol wech xaa Bel. Nu lee Bel ngok xaa
nkanap mbakxiil. Nu lee Caín ngok xaa mgoon lo yo.

³ Lee re mbizh zee lee Caín mbe tub gon lo Dios, Xaa Tubka
Nak, kwaan mloo xaa lo xkalgon xaa. ⁴ Nu noka Bel mzhino
tub mbakxiil, ma narora nu ma yilo lo rese ma. Nu mkayaa
Dios xkon Bel; ⁵ nu lee xkon Caín namkayaat Dios. Kwaanzee
mrixyan Caín nu nayii nlu lo Caín. ⁶ Zee lee Dios ngunii lo
Caín:

^b Lee le Eb nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “mban”.

^c Lee le Caín nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “nkano”.

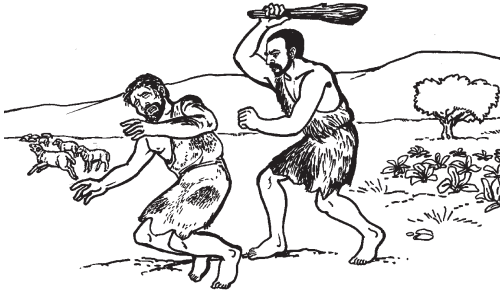

—¿Chozhiin tant nayii lu nu mrixyan lu? ⁷Chelee lu le lu kwaan wen, telise kayaa na lu. Nu chelee lu le lu kwaan nakap, lee jwalt nzo nkambaz lu kwenta tub ma nakap. Nu lee re kwaan nzhaal nabeyy lu lo.

⁸Per lee Caín nzhé lo wech:

—Ya be wen.

Nu gorna nzo xaa wen, zee mkee xaaya yek Bel nu mbit xaa

xaa. ⁹Nu lee Dios, Xaa Tubka Nak, nzhé lo Caín:

—¿Ma wech lu, Bel?

Nu lee Caín mkeb:

—Nanet na, ¿che na nak xaa nkanap wech na?

¹⁰Lee Dios nzhé:

—¿Cho kwaan mle lu? Lee xren wech lu ngunii lo na axta lo yo, nel mxo lu xren xaa lo yo. ¹¹Lee nal xobde na lo lu lo

yizhyo pa mxo xren wech lu, xaa mbit lu. ¹²Lee gorna gaan lu yizhyo zee nazaata xle gaw lu; lee nal yanze lu lo yizhyo.

¹³Nu lee Caín nzhé lo Dios:

—Gro doo gak bid kwaan deed na. ¹⁴Nal texonn lu na lo yizhyo ne nu nazotra na lo lu, zee nkin kaxlaan na lo lu nu gak na tub xaa nebse nkanze lo yizhyo. Nu loka xaa yizhal na, zee gut xaa na.

¹⁵Nu lee Dios, Xaa Tubka Nak, nzhé:

—Wlipa na loka cho gut Caín, gazh welt ded xaa bid.

Zee lee Dios mlo beey cho Caín, zee loka cho ne lo xaa naguta xaa xaa. ¹⁶Zee mroo Caín lo Dios nu nya xaa yizhyo Nod, paro nzho re xaa nkanze, naz paro nlen mbizh lo Edén.

Dii cheen Caín

¹⁷Nu mchaal xaa sa xaa, nu lee me mbeyxinn, zee ngol Nok. Nu mlek xaa tub yezh nu mloole xaa yezh zee Nok. ¹⁸Nok ngok xuz Irad, Irad ngok xuz Mehujael, Mehujael ngok xuz Metusael, Metusael ngok xuz Lamec. ¹⁹Lamec nkano chop ngwnaa, tub me le Ada nu stub me le Zila. ²⁰Ada mzan Jabal, xaa ngok xuz re xaa ngu leen yoo ler nu xaa mxeen ma. ²¹Nu lee wech xaa, xaa le Jubal, ngok xuz re xaa nzholl bagwel nu bzhik. ²²Nu noka Sila mzan Tubal-caín, xaa nke zhiin lo brons nu lo re yiiib. Nu lee bzan Tubal-caín, ngok Naama.

²³Nu zee Lamec nzhé lo rop xngwnaa xaa, Ada nu Zila:

Kenzha kwaan nii na,

mbit na tub xaa nel mseweey xaa na

nu mbit na tub xaa mad nel mkee xaaya yek na.

²⁴Loka xaa gut Caín ded bid tub gazh welt,

lee xaa gut na ded bid gazh welt chongal nzho chii.

Xgann Dan rop Eb, xaa yon

²⁵Dan mchaal sa xaa, zee mkano me stub xgann me, xaa le Set.^d Nu nzhé me: “Dios mzaa stub xgaan na, xaa zonii Bel, xaa mbit Caín”.

²⁶Nu noka Set mkano tub xgann, xaa mloole xaa Enós. Zee mzelo xaa mzeet xaa le Xaa Tubka Nak.

---

^d Lee le Set nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “mzaa Dios”.

Dii cheen Dan

5 Sneer nak kwent cheen re dii cheen Dan. Gorna mdexkwaa Dios myet, mdexkwaa Dios xaa mod Dios.

²Lee mbizh kwaan mdexkwaa Dios myet, mdexkwaa xaa xaabyi nu ngwnaa. Nu ngunii wen Dios lo xaa, nu mloole Dios xaa myet.

³Nu lee Dan nzho tub gayoo galbchii liin gorna ngol xgann xaa, xaa nzhak mod lee xaa. Nu mloole xaa xaa Set. ⁴Ngulo ngol Set, lee Dan mbanra xon gayoo liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ⁵Lee re liin kwaan mban Dan ngok yee gayoo galbchii liin. Nu ngut xaa.

⁶Set nzho tub gayoo gaay liin gorna ngol xgann xaa Enós. ⁷Ngulo ngol Enós, lee Set mbanra xon gayoo gazh liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ⁸Lee re liin kwaan mban Set ngok yee gayoo chiibchop liin. Nu ngut xaa.

⁹Enós nzho tapgal nzho chii liin gorna ngol xgann xaa Cainán. ¹⁰Ngulo ngol Cainán, lee Enós mbanra xon gayoo chiin liin, nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ¹¹Lee re liin kwaan mban Enós ngok yee gayoo gaay liin. Nu ngut xaa.

¹²Cainán nzho chon gal chii liin gorna ngol xgann xaa Mahalaleel. ¹³Ngulo ngol Mahalaleel, mbanra xaa xon gayoo choo liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ¹⁴Lee re liin kwaan mban Cainán ngok yee gayoo chii liin. Nu ngut xaa.

¹⁵Mahalaleel nzho chon gal gaay liin zeera ngol Jared.

¹⁶Ngulo ngol Jared, mbanra xaa xon gayoo galbchii liin, nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ¹⁷Nu re liin kwaan mban Mahalaleel ngok xon gayoo tap gal chiin liin. Nu ngut xaa.

¹⁸Jared nzho tub gayoo chon gal nzho chop liin gorna ngol xgann xaa Nok. ¹⁹Ngulo ngol Nok, Jared mbanra xon gayoo liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ²⁰Nu re liin kwaan mban Jared ngok yee gayoo chon gal nzho chop liin. Nu ngut xaa.

²¹Nok nzho chon gal nzho gaay liin gorna ngol xgann xaa Matusalén. ²²Nok mze xnaz Dios nu mzo xaa chon gayoo liin gorna ngulo ngol Matusalén nu mkanora xaa xgann xaa nu

xchaap xaa. ²³Nu re liin kwaan mban Nok ngok chon gayoo chon gal gaay liin. ²⁴Mwii Nok lo Dios nu tub mbizh ta myetlo xaa lo re myet, nel Dios mbe xaa.

²⁵Matusalén nzho tub gayoo tap gal gazh liin gorna ngol xgann xaa Lamec. ²⁶Ngulo ngol Lamec, Matusalén mbanra gazh gayoo nzho tapgal chop liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ²⁷Nu re liin kwaan mban Matusalén ngok yee gayoo chon gal yee liin. Nu ngut xaa.

²⁸Lamec nzho tub gayoo tap gal chop liin gorna ngol xgann xaa Noé. ²⁹Nu mloole xaa xaa Noé,^e nu nzhé xaa: “Xaa ne seleyy be lo re xchinn be lo yizhyo ne kwaan mxobde Dios”. ³⁰Ngulo ngol Noé, Lamec mbanra gaay gayoo tapgal chiin liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa. ³¹Nu re liin kwaan mban Lamec ngok gazh gayoo nzho chon gal chiinmchop liin. Nu gut xaa.

³²Noé nzho gaay gayoo liin gorna ngol yon xgann xaa: Sem, Cam nu Jafet.

Duzna kwaan naxinn mle re myet

6 Lee gorna mzelo myet myar lo yizhyo, zee mkano xaa xchaap xaa. ²Zee lee re xinn Dios mwii lo re xchaap xaa yizhyo nel chul doo nlu me, zee mleey xaa re me ngula xaa nu mchelya xaa kwaan lee me. ³Zee nzhé Xaa Tubka Nak: “Nazat na diizh ban myet xche doo, nel baal nak xaa, kwaanzee ban xaa nebse tub gayoo gal liin”. ⁴Nu lee re mbizh zee ngu re xaa naro lo yizhyo. Nu gorna lee xinn Dios mka re ngwnaa ne, me nak xinn xaa yizhyo, zee mkano xaa xaabyi. Nu re xaa ne ngok xaa mrib xtizh yilo.

⁵Zee mwii Xaa Tubka Nak zyen doo kwaan nakap nle re xaa yizhyo, nle xaa xgab kwaan nle xaa nak nebse kwaan naxinn. ⁶Nu lee Xaa Tubka Nak mle xgab: “¿Chozhiin mdexkwaa na myet lo yizhyo?” Nu ne ngok lextoo xaa. ⁷Nu nzhé Xaa Tubka Nak: “Nal luux na rese xaa mdexkwaa na nu rese ma, re ma nakap nu re ma wen nu re ma nzelaz lo yo nu re ma nzebi, nel ngok nales lextoo na ne na rese kwaan mdexkwaa na”. ⁸Per lee Xaa Tubka Nak nguzhal kwaan wen lo Noé.

---

e Lee le Noé nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “seleyy”.

Dios nzhé lo Noé nen xomod dexkwaa xaa ark

⁹Snee nak kwent cheen dii cheen Noé. Noé ngok tub xaa nali nu wen lo Dios nu mze Noé xnaz Dios. ¹⁰Zee ngol chon xgann Noé, xaa le Sem, Cam nu Jafet. ¹¹Nzho doo kwaan naxinn lo yizhyo nu nzho doo dil. ¹²Nu mlaach Dios lo yizhyo, nzho zyen doo kwaan naxinn lo yizhyo, nel rese myet kale re kwaan nakap kwaan nzhekla xaa le xaa lo yizhyo ne. ¹³Zee nzhé Dios lo Noé:

—Mle wen na xgab luux na rese kwaan nzho dubse yizhyo, nel nzho zyen doo kwaan naxinn lo yizhyo. Nu lee nal luux na rese myet nu rese ma kwaan nzho dubse lo yizhyo. ¹⁴Kaxkwaa lu tub ark kwaan yag yech nu kaxkwaa lu lak leena, zee saaw lu naz leena nu naz ticha kwaan tub kwaan ned kwenta ner, zee nazeebt nis leena. ¹⁵Nu tub lanee dexkwaa lu ark, chon gayoo zhit yaa lu le noll lu ark nu choobchii zhit yaa lu le nanyag lu ark nu galbchii zhit yaa lu zeeba naz ya. ¹⁶Nu kaxkwaa luya zee gaka chon pis naz ya. Nu laa lu tub zhit zeera saaw lu yeka. Nu noka kanoya tub blii tub ta choya. ¹⁷Nu lee nal, xaal na tub nis dox lo yizhyo zee luux rese myet nu rese ma kwaan mban lo yizhyo, rese kwaan nzho yizhyo lux. ¹⁸Lee nal yaan rop be nu yo lu leen ark: lu nu re xgann lu nu xngwnaa lu nu xix lu. ¹⁹Nu noka cheep lu tub mach nu tub ma gol lo rese lo ma nzho lo yizhyo, zee ban ma kwaan lu. ²⁰Rese lo ma nzebi, tub loga ma lo rese ma nu rese ma nakap nu rese ma wen, ma nxen yoo, tub loga ma lo rese ma. Nu re ma nzelaz lo yo, tub loga ma lo re ma. Chopga ma lo re ma zee zeeb lu kwaan lee ma leen ark, zee ban re gu ma. ²¹Nu toop lu rese lo kwaan gaw ma nu kwaan gaw re gu nu kochaw guya zee kano gu kwaan gaw gu nu re ma.

²²Nu Noé mle mod nzhé Dios lo xaa.

Nis dox

7 Ngulo mdexkwaa Noé ark, zee nzhé Xaa Tubka Nak lo xaa:

—Zeeb lu nu re xaa li lu leen ark, nel mwii na nali nak lu lo re dii ne. ²Cheep lu gazh mach nu gazh ma gol, ma yon; lee re ma nayont, cheep lu tuka mach nu tuka ma gol. ³Nu noka re

ma nzebi naz yiba, gazh mach nu gazh ma gol, zee ban ma lo yizhyo. ⁴Ded stub gazh mbizh zee le na la yey lo yizhyo choo mbizh nu choo yaal. Nu le nz hul na yizhyo lo re kwaan mban kwaan mdexkwa na.

⁵Nu lee Noé mle re kwaan mer modxa nzhé Xaa Tubka Nak lo xaa.

⁶Lee Noé nzho xoop gayoo liin gorna lee yey dox mla lo yizhyo. ⁷Nu nel yey dox la, zee mzeeb Noé leen ark kwaan re xgann xaa nu xngwnaa xaa nu re xix xaa. ⁸Re ma yon nu re ma nayont nu re ma nzebi nu noka re ma nz elaz lo yo,

⁹chopga lo ma mzeeb kwaan Noé leen ark, tub mach nu tub ma gol, modxa ngunabeyy Dios Noé. ¹⁰Nu mbizh gazh mzelo nis dox lo yizhyo.

¹¹Lee liin kwaan nzho Noé nak xoop gayoo liin kwaan chop mbee nzho chiinmchop mbizh. Lee mbizh zee mchiil Dios yizhyo, zee mxaal xaa nis dox lo yizhyo nu mxal yiba mla yey dox. ¹²Nu mla yey choo mbizh nu choo yaal. ¹³Nu leeka mbizh zee mzeeb Noé kwaan Sem, Cam nu Jafet, re xgann Noé nu xngwnaa Noé nu yon xix Noé ngu leen ark. ¹⁴Nu mreep xaa

nu rese lo ma wen nu rese lo ma nakap, rese lo ma nzelaz lo yo nu rese lo ma nzebi nu rese lo mbyin naro nu rese lo mbyin chuut. ¹⁵Nu mreep chopga chopga re ma leen ark kwaan Noé. ¹⁶Nu mreep mach nu ma gol. Nu rese lo ma mod nzhé Dios lo Noé. Zee lee Xaa Tubka Nak msaaw roo blii.

¹⁷Zee mzelo yey dox mla lo yizhyo, dubse tub choo mbizh nu tub choo yaal. Nu zee lee nis ngok naro, zee mlepa ark lo yizhyo. ¹⁸Nu lee nis tubka nzeyak naro masra nu lee ark seetaka nzexoob lo nis. ¹⁹Nu lee nis nguxoob lo yizhyo nu msaawa lo re yi kwaan mas naro; ²⁰nu kan chiin zhit yaa xaa nguxoob nis yek yi kwaan mas naro. ²¹Nu lo yizhyo ngut rese ma, ma wen nu ma nakap nu rese ma nzebi nu rese ma chuut nu rese myet. ²²Rese ma mban, ma ngoob mbi nu rese kwaan mri lo yizhyo mluxa. ²³Snee mlux rese kwaan mban lo yizhyo lo myet nu lo re ma nakap nu lo re ma wen nu lo re ma nzelaz lo yo nu re ma nzebi naz leen yiba. Rese kwaan mlux lo yizhyo. Nu nebse mlake Noé kwaan re xaa kwaan nzho leen ark. ²⁴Nu lee dubse yizhyo nguzhe nis tub gayoo yirol mbizh.

Ngulo mded nis dox

8 Nu mles lextoo Dios ne Noé nu rese lo ma nzho leen ark. Nu zee mxaal Dios tub mbi lo yizhyo zee mzelo nis nzeyee. ²Nu msaaw xaa yizhyo paro mroo nis naro nu msaaw xaa yiba paro mroo yey dox, zee mlaz nis dox. ³Nu cheepga cheepga nzeyee nis lo yizhyo. Gorna mded tub gayoo yirol mbizh, ⁴zee mlaz ark yek yi Ararat, kwaan ngok chiinmchop xche mbee gazh. ⁵Nu lee nis mlaz mbizh tub xche mbee chii zeera mlu yek yi.

⁶Nu nzha choo mbizh lee Noé mxal roo bentant kwaan mdexkwa xaa. ⁷Nu zee mxaal xaa tub nga, ma mzobi lo nis zee ne che nzho pa mbizhla. ⁸Nu mxaal Noé tub palom zee ne xaa che nzho pa nzho yo bizh. ⁹Nu lee palom nyent pa la, zee mbare ma lo ark, nel seetaka nzho nis lo yizhyo. Zee lee Noé mlou yaa nu mla palom yaa xaa, zee mcheep xaa ma naz leen. ¹⁰Nu mlaz xaa stub gazh mbizh, zee mxaal xaa palom stub welt. ¹¹Nu lee palom mbare mzhel yizhyo, nu nyaadno ma lag olib roo ma, zee mzeen Noé ke nzholo pa nzho yo mbizh. ¹²Nu mlaz xaa stub gazh mbizh nu mbare xaa mxaal xaa palom, ma nambaretra lo xaa.

¹³Zee nzho Noé xoop gayoo tub liin tub xche mbee yilotlaka, zee lee nis nzha bizh lo yizhyo. Nu mkiib Noé yek ark paro mlaa xaa laach xaa. Nu mlaach xaa lee yizhyo mbizhla. ¹⁴Lee mbizh galgazh xche mbee chop, mbizhla yizhyo.

¹⁵Zee ngunii Dios lo Noé, nu nzhé Dios:

¹⁶—Roo leen ark, lu nu xngwnaa lu nu re xgann lu nu re xix lu. ¹⁷Koo lu rese ma nzho kwaan lu, re mbyin naro nu mbyin chuut nu re ma nze lo yo, nu re ma nzelaz lo yo, zee ya ma dubse lo yizhyo, zee gal zyen doo xinn ma nu gak ma zyen doo dubse lo yizhyo.

¹⁸Zee mroo Noé nu re xgann xaa, xngwnaa xaa nu xix xaa. ¹⁹Noka mroo rese ma nze lo yo nu re ma nzelaz lo yo nu re mbyin naro nu mbyin chuut.

²⁰Nu mdexkwaa Noé lo mdo lo Xaa Tubka Nak nu mzen Noé re ma yon nu re mbyin yon, mzhib xaa ma lo mdo nu mted xaa ma lo Dios. ²¹Nu mzhin re bech yon lo Xaa Tubka Nak nu nyaklextoo xaa. Nu mle Xaa Tubka Nak xgab, “Nabaretra na xobde na yizhyo lo re kwaan nle re myet, nixa re xgab cheen xaa tira nawent nak axta leezha chuut xaa, naluuxt na yizhyo modxa mluux naya nal.

²²Zee leezha nzho yizhyo;
 nzho xaa xeen nu ntoop,
 nzho neey nu nzho nal,
 nzho bayey nu nzho kwares,
 nzho zhe nu nzho yaal.

Dios myaan kwaan Noé

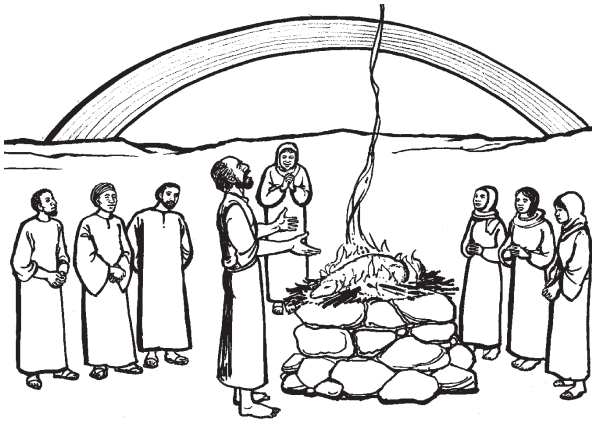
9 Ngunii wen Dios lo Noé nu lo re xgann xaa nu nzhé Dios: —Bxen gu nu gok zyen gu, tezhe gu lo yizhyo. ²Rese ma nzho lo yizhyo zheb ne gu, rese ma nzebi lo yizhyo nu re ma nzho leen nistoo nu re ma nzelaz lo yo. Nu la na re ma lo gu. ³Rese ma mban gak kwaan gaw gu, noka xle nu re yag naye kwaan mzala na lo gu. ⁴Nu nzho tub kwaan nanzhaalt gaw gu, baal kwaan nzhaal ren, nel ren nak kwaan mban ma. ⁵Nii na lo gu, nzhaal yet loka ma nu loka xaa gut tub xaa. ⁶Chelee tub xaa gut samyet xaa, lee xaa nzhaal yet, nel kwenta Dios mdexkwaa Dios xaa. ⁷Bxen gu nu gok zyen gu, tezhe gu lo yizhyo.

⁸Nu ngunii Dios lo Noé nu lo re xgann xaa:

⁹—Lee nal wii, yaan na tub kwaan lo gu, nu lo re dii cheen gu ¹⁰nu rese lo ma kwaan nzho kwaan gu, ma mroo leen ark, re ma nzebi, re ma naro, re ma nzho lo yizhyo kwaan re gu.

¹¹Lee kwaan yaan na lo re gu nazhet, nabaret na luux na re xaa nu re ma kwaan nis. Nabaret na xaal na nis luux yizhyo.

¹²Lee kwaane nak kwaan myaan na tubka kwaan re gu nu re dii cheen gu, nu kwaan re ma lo yizhyo ne. ¹³Lee nal mzo na xpaiit na lo xkaw, kwaan nle xchinn zee myaan na kwaane lo gu, xaa nzho lo yizhyo. ¹⁴Gorna xaal na xkaw lo yizhyo ne

nu nlu bayiit naz yiba, ¹⁵zee selazh na kwaan myaan na lo gu nu lo re ma nu naxaaltra na nis dox kwaan luux re kwaan.

¹⁶Gorna lee bayiit nke lo xkaw, zee laach na nu selazh na re kwaan myaan na le na tubka kwaan rese xaa nu re ma mban lo yizhyo. ¹⁷Lee kwaane nak nseyn kwaan myaan na mle na kwaan rese xaa nu rese ma nzho lo yizhyo.

Nu sbaa ngunii Dios lo Noé.

Mzuzh Noé

¹⁸Snee lee re xgann Noé, xaa mroo leen ark: Sem, Cam nu Jafet. Nu lee Cam ngok xuz Canaán. ¹⁹Re xaa ne ngok yon xgann Noé nu lo re dii cheen xaa ne zee nguzhe yizhyo.

²⁰Zee mzelo Noé mgoon lo yo nu mxeen xaa yag ub. ²¹Nu ngu xaa xisa nu mzuzh xaa. Nu cheey xaa nzo xaa leen yoo

ler cheen xaa. ²²Nu Cam, xuz Canaán, mwii cheey xuz xaa, zee nzhé xaa lo rop wech xaa, xaa nzo naz jwer. ²³Zee lee Sem nu Jafet mzen ler nu msaaw xaa cho xuz xaa. Nu kwaan naz tich xaa mze xaa zee msaaw xaa xaa; nu snee zee namwiit xaa cheey xuz xaa. ²⁴Nu gorna nguxche Noé lo yalguy zee mzeen xaa kwaan mle xgann xaa, xaa winra. ²⁵Nu nzhé xaa:

—Xobde na Canaán,
Lu gak xmos cheen rop xich lu.

²⁶Noka nzhé xaa:

—Wen doo Xtios Sem,
nu gak Canaán xmos xaa.

²⁷Nu nii na gro doo nak Xtios Jafet,
nu yo xaa yoo ler cheen Sem;
nu Canaán gak xmos xaa.

²⁸Nu ngulo mla yey dox zee lee Noé mbanra stub chon gayoo garol liin. ²⁹Nu lee re liin kwaan mzo Noé lo yizhyo ne ngok yee gayoo garol liin. Nu ngut xaa.

Re dii cheen re xgann Noé

10 Kwaane nak kwent cheen re dii cheen re xgann Noé. Sem, Cam nu Jafet mkano re xgann ngulo mded nis dox.

²Re xgann Jafet ngok: Gomer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Mesec nu Tiras.

³Re xgann Gomer ngok: Askenaz, Rifat nu Togarma.

⁴Re xgann Javán ngok: Elisa, Tarsis, Quitim nu Dodanim.

⁵Re xaa dii cheen Javán mlek yezh roo nistoo nu rese yezh ngunii xaa leeka xtizh xaa nu sbaa mzelo re yezh kwaan mri roo nistoo.

⁶Re xgann Cam ngok: Cus, Mizraim, Fut nu Canaán.

⁷Re xgann Cus ngok: Seba, Havila, Sabta, Raama nu Sabteca. Re xgann Raama ngok: Seba nu Dedán.

⁸Nu noka lo Cus ngol Nimrod, xaa mrib xtizh yilo. ⁹Nel nzhekla Xaa Tubka Nak, Nimrod ngok tub xaa nzhak doo nya kampyar. Nu sbaa mzelo re xaa nii: “Lu nak mod Nimrod, xaa nzhak nya kampyar mod nzhekla Xaa Tubka Nak”. ¹⁰Nu sbaa mlek Nimrod re yezh Babel, Erec, Acad nu Calne, kwaan nzho yizhyo Sinar, pa nabeyy xaa. ¹¹Lo yizhyo ne mroo xaa nya xaa

naz Asiria nu mlek xaa Nínive, Rehobot nu Cala ¹² nu Resén kwaan nzhaal rop Nínive nu Cala ngok tub yezh ndok.

¹³ Nu lo Mizraim ngol: re xaa Ludim, re xaa Anamim, re xaa Lehabim, re xaa Naftuhim, ¹⁴ re xaa Patrusim, re xaa Casluhim nu re xaa Caftorim. Lo re xaa ba nze re xaa Filistia.

¹⁵ Nu lo Canaán ngol: Sidón, xaa yilotlaka lo xaa nu Het.

¹⁶ Kwaane ngok re dii cheen Canaán: re xaa Jebús, re xaa Amorreo, re xaa Gergeseo, ¹⁷ re xaa Heveo, re xaa Araceo, re xaa Sineo, ¹⁸ re xaa Arvadeo, re xaa Zemareo nu re xaa Hamateo. Zeera gwluh re dii cheen Canaán mroo nya stub yizhyo. ¹⁹ Re dii cheen Canaán ngunabeyy re yezh ne: Sidón, Gerar, Gaza, Sodoma, Gomorra, Adma, Zeboim nu Lasa. ²⁰ Re xaa ne ngok xgann Cam nu mlek xaa zyen yezh nu rese yezh ngunii xaa leeka xtizh xaa.

Re Xgann Sem

²¹ Noka ngol re xgann Sem. Kwaanzee Heber ngok xos nzha Sem. Nu Sem ngok xaa yilo lo wech xaa Jafet. ²² Re xgann Sem ngok: Elam, Asur, Arfaxad, Lud nu Aram.

²³ Re xgann Aram ngok: Uz, Hul, Geter nu Mas.

²⁴ Lee Arfaxad mkano tub xgann, xaa le Sala. Lee Sala mkano tub xgann, xaa le Heber. ²⁵ Lee Heber mkano Peleg^f nu Joctán. Mbizh kwaan mban Peleg lo yizhyo, re xaa mrexcho.

²⁶ Re xaa ne ngok xgann Joctán: Almodad, Selef, Hazar-mavet, Jera, ²⁷ Adoram, Uzal, Dicla, ²⁸ Obal, Abimael, Seba, ²⁹ Ofir, Havila nu Jobab. Rese xaa ne ngok xgann Joctán. ³⁰ Nu ngu re xaa ne yizhyo Mesa, nzha naz Sefar, yizhyo kwaan zyen doo yi nzhi, naz paro nlen mbizh. ³¹ Re xaa ne ngok xgann Sem nu mlek xaa zyen yezh nu rese yezh ngunii xaa leeka xtizh xaa.

³² Re xaa ba ngok xgann Noé, re dii cheen xaa nu re yezh cheen xaa ngulo mded nis dox, zee mzelo re xaa mlek yezh lo yizhyo.

Yoo ndok Babel

11 Nu lee re mbizh yilo, lee re myet nii tuka lo diizh. ² Nu gorna mroo xaa naz pa nlen mbizh nu nguzhal xaa tub laach naz yizhyo Sinar nu mlaz xaa naz ba. ³ Zee nzhé tub xaa lo stub xaa:

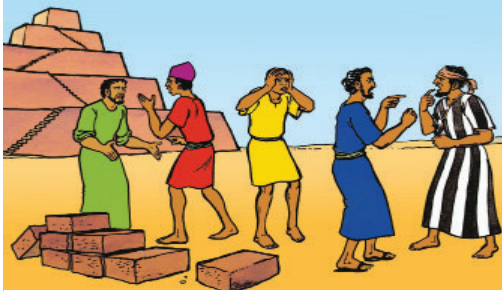
---

^f Lee le Peleg wdizh hebreo nii “mrexcho”.

—Dexkwaa be ladri nu seyey beya lo ki.

Nu mlexchinn xaa ladri pa mlexchinn xaa ke. Nu paro mlexchinn xaa ban, mlexchinn kwaan nzhak kwenta chapapot. ⁴Nu nzhé xaa:

—Zaa be tub yezh kwaan tub yoo ndok, kwaan zhin axta yiba. Nu nixa narexhot be lo yizhyo nu gak xwa be. ⁵Nu zee

lee Dios mla mwii lo yezh nu yoo ndok kwaan kaza re myet.

⁶Nu nzhé Xaa Tubka Nak:

—Nal tubka nak yezh ne nu nzhedizh xaa tuka lo diizh nu mzelo xaa ke xaa zhiin nu nyent cho luux re kwaan nle xaa xgab le xaa. ⁷Lee nal, le be zee xa gak xgab yek tub xaa nu stub xaa lo re wdizh kwaan nzhedizh xaa, zee nik tub xaa natal wdizh kwaan nzhedizh tub xaa yek stub xaa.

⁸Nu sbaa mloxcho Xaa Tubka Nak re xaa lo yizhyo; nu mlaa re xaa namdexkwaatra xaa yezh. ⁹Nu kwaanzee mloole xaa yezh Babel nu baa mchee Xaa Tubka Nak xtizh re xaa lo yizhyo nu mreech xaa dubse yizhyo.

Re dii cheen Sem

¹⁰Kwaane nak kwent cheen re dii cheen Sem. Sem nzho tub gayoo liin gorna ngol xgann xaa Arfaxad, chop liin leezha ngulo mded nis dox. ¹¹Ngulo ngol Arfaxad, lee Sem mbanra gaay gayoo liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

¹²Arfaxad nzho galbchiibgaay liin gorna ngol xgann xaa Sala. ¹³Ngulo ngol Sala, lee Arfaxad mbanra tap gayoo chon liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

¹⁴Sala nzho galbchii liin gorna ngol Heber. ¹⁵Ngulo ngol Heber, lee Sala mbanra tap gayoo chon liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

¹⁶Heber nzho galbchiibtap liin gorna ngol Peleg. ¹⁷Ngulo ngol Peleg, lee Heber mbanra tap gayoo galbchii liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

¹⁸Peleg nzho galbchii liin gorna ngol Reu. ¹⁹Ngulo ngol Reu, lee Peleg mbanra chop gayoo yee liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

²⁰Reu nzho galbchiibchop liin gorna ngol Serug. ²¹Ngulo ngol Serug, lee Reu mbanra chop gayoo gazh liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

²²Serug nzho galbchii liin gorna ngol Nacor. ²³Ngulo ngol Nacor, lee Serug mbanra chop gayoo liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

²⁴Nacor nzho galbyee liin gorna ngol Taré. ²⁵Ngulo ngol Taré, lee Nacor mbanra tub gayoo chiinmtap liin nu mkanora xaa xgann xaa nu xchaap xaa.

²⁶Taré nzho chon gal chii liin gorna ngol Abram, Nacor nu Harán.

Re dii cheen Taré

²⁷Snee nak kwent cheen re dii cheen Taré, xaa ngok xuz Abram, Nacor nu Harán. Harán ngok xuz Lot. ²⁸Ngut Harán yezh Ur yizhyo cheen xaa Caldea, gorna mbanka xuz xaa.

²⁹Abram mka Sarai.^g Nu Nacor mka Milca, me nak xchaap

---

^g Sarai nak xchaap Taré kwaan stub ngwnaa, nu lee Abram nak xgann Taré. Wii lo Génesis 20:12.

Harán nu bal me nak Isca. ³⁰Sarai nak me nit, me nagarlot kano mad.

³¹Nu lee Taré mroo yezh Ur, yizhyo Caldea, nzha xaa yizhyo Canaán. Nu mbe xaa xinn xaa Abram nu xos xaa Lot nu xix xaa Sarai. Ngulo mzhin xaa yezh Harán mlaz xaa zee nu ngu xaa zee.

³²Taré mban chop gayoo gaay liin. Nu ngut xaa yezh Harán.

Dios mrezh Abram

12 Ngu tub mbizh Xaa Tubka Nak nzhé lo Abram:
—Laa lazh lu nu li xuz lu, zee ya lu yizhyo kwaan lu na lo lu.

²Le na lee re xtii lu gak tub yezh naro doo;

nu nii wen na lo lu,

zee gak lu tub xaa kwib xtizh

nu gak lu xaa nii wen stub naz xaa.

³Nii wen na lo xaa nii wen lo lu

nu xobde na lo xaa xobde lo lu.

Le na kwaan wen lo re xaa yizhyo kwent cheen lu.

⁴Abram mroo modxa nzhé Xaa Tubka Nak lo xaa nu noka Lot nzha kwaan lee xaa. Nu lee Abram nzho chon gal nzho chiin liin gorna mroo xaa Harán nu nya xaa yizhyo Canaán. ⁵Nu lee Abram mbe sa xaa Sarai nu xich xaa Lot nu re kwaan nzhap xaa nu rese xaa mke zhiin lo xaa. Gorna mzhin xaa Canaán, ⁶mze Abram dubse yizhyo ne nu mzhin xaa naz yezh Siquem, pa nzo yag zin ndok xkizhyo More. Nu lee mbizh zee lee re xaa Canaán seetaka mzo yizhyo ba. ⁷Nu baa lee Xaa Tubka Nak mlu lo Abram nu nzhé xaa:
—Lee yizhyo ne za na lo re dii cheen lu.

Zee lee Abram mdexkwaa lo mdo lo Xaa Tubka Nak, nel baa mlu xaa lo xaa. ⁸Nu zee nya xaa tub yi kwaan nzhikwaa naz pa nlen mbizh lo yezh Betel nu baa mzob xaa yoo ler cheen xaa. Nu lee Betel nzhikwaa pa naz nyaz mbizh paro mzob xaa yoo ler cheen xaa nu lee yezh Hai nzhikwaa paro nlen mbizh. Nu lee Abram mdexkwaa tub mdo nu ngunii lo Dios. ⁹Nu zee mroo Abram baa, zee cheepga cheepga mzhin xaa yizhyo Negeb.

Abram nzha Egipto

¹⁰Leezha ngu xaa Canaán, zee mla win naz yizhyo ba, nu zee lee Abram nya naz Egipto nel nyent kwaan gaw xaa naz pa

ngu xaa. ¹¹Lee gorna mer nzha zhin xaa Egipto, Abram nzhé lo sa xaa Sarai:

—Wii, ne wen na lee lu nak tub ngwnaa, me chul doo nlu. ¹²Nu gorna lee re xaa Egipto wii lo lu nu yé xaa lo re wechxinn xaa: “Ngwnaa ne nak sa xaa ba”. Napa lee re xaa gut na, lee lu ban nu lake lu kwaan lee xaa. ¹³Kwaanzee yé lu: “Lu nak bzan na”, zee naguta xaa na nu wen deed na.

¹⁴Lee gorna mzhin Abram Egipto, lee re xaa Egipto nzhé: “¡Sarai chul doo nlu!” ¹⁵Noka mwii re xaa nzo lo xaa ngok faraón, xaa nabeyy Egipto nu noka nzhé xaa:

—¡Lee ngwnaa ne nak tub ngwnaa chul doo nzhak!

Zeera ngunabeyy xaa ngok faraón zhino xaa Sarai garli xaa. ¹⁶Nu wen mle xaa ngok faraón lo Abram nel lo Sarai ngwii xaa, zee mzelaazh xaa mbakxiil, ngoon, xaa nke zhiin, ngwnaa nke zhiin, ngwes nu kamey lo xaa.

¹⁷Lee Xaa Tubka Nak mxaal yalyizh nakap lo xaa ngok faraón nu re xaa li xaa nel mbe xaa Sarai garli xaa. ¹⁸Zee lee xaa ngok faraón mrezh Abram nu nzhé xaa lo xaa:

—¿Cho kwaan kwaane mle lu lo na? ¿Chozhiin nanét lu lee me nak sa lu? ¹⁹¿Chozhiin né lu lee me nak bzan lu? Nu mle na xgab chaal na me mod sa na. ¡Lee nal, sa lu nee, be me nu zyaa!

²⁰Zee ngunabeyy xaa ngok faraón re xaa xaa zee koo xaa Abram, sa xaa nu re kwaan nzhap xaa Egipto.

Abram nu Lot mrexcho

13 Gorna mroo Abram naz Egipto kwaan sa xaa nu rese kwaan nzhap xaa, mbare xaa yizhyo Negeb. Nu xich xaa Lot nzha kwaan lee xaa. ²Abram nak tub xaa rik doo nel nkano xaa or, plat nu zyen doo ma. ³Nu mroo xaa Negeb, cheepga cheepga mzhin xaa yezh Betel nu mzhin xaa paro mzob xaa yoo ler cheen xaa yilo, xsaw Betel nu Hai, ⁴paro mdexkwaa xaa lo mdo yilo nu baa mzeet xaa le Xaa Tubka Nak.

⁵Nu noka Lot, xaa mze kwaan Abram ngok tub xaa rik. Mkano xaa mbakxiil, ngoon nu yoo ler nu mkano xaa xaa mke zhiin lo xaa. ⁶Nu lee yizhyo paro nzho rop xaa nagaat pa kwii xma xaa nel zyen doo ma nzhap xaa, zee nyent mod yo xaa tuka pa. ⁷Lee xaa nkanap xpakxiil Abram mdil xaa kwaan xaa

nkanap xpakxiil Lot. (Nu lee re xaa Canaán nu re xaa Ferezeo seetaka nzho baa.)

⁸Zee ngu tub mbizh Abram nzhé lo Lot:

—Lu nu na nak xich be. Nawent yo be dil lo xaa nkanap xma lu nu xaa nkanap xma na. ⁹Nzho dubse yizhyo nee, zee kwey luya nu naab na lo lu zee rexcho be. Chelee lu ya lad li, lee na ya lad beg nu chelee lu ya lu lad beg, lee na ya lad li.

¹⁰Zee lee Lot ngwii dubse yizhyo kwaan nzhikwaa naz roo Yuu Jordán, kwaan nzhin axta Zoar. Nu lee yizhyo ba nzho nal nis nu nak kwent yilo Edén. Nu noka naka kwenta Egipto nu snee ngoka gorna zer luux Xaa Tubka Nak Sodoma nu Gomorra.

¹¹Nu lee Lot mleey yizhyo Jordán nu nya xaa pa nlen mbizh paro nzo xaa. Nu snee mrexcho Abram nu Lot. ¹²Zee lee Abram mlake naz Canaán nu lee Lot nya ngu naz yizhyo kwaan nzhikwaa gax yezh Sodoma, ¹³paro nzho re xaa nakap doo, xaa nle kwaan naxinn lo Dios.

¹⁴Gorna ngulo mya Lot, lee Xaa Tubka Nak nzhé lo Abram:

—Paro nzo lu baa, wii wen naz paro nlen mbizh nu paro nyaz mbizh nu naz yat nu naz ya. ¹⁵Nel na za dubse yizhyo kwaan nlu lo lu nu gaka tira xcheen lu nel na zaya lo lu nu re dii cheen lu. ¹⁶Nu dii cheen lu le na zyen doo kwenta yide kwaan nroo lo yo; nu nyent cho nzho mod lab yide cheen yo, sbaaka nyent cho nzho mod lab dii cheen lu. ¹⁷Guxso nu bze lo yizhyo rese pa, nel na zaya lo lu.

¹⁸Snee lee Abram mlep yoo ler nu nzha naz yizhyo Mamre, kwaan nzhikwaa yizhyo Hebrón, pa nzho yag zin. Nu baa lee Abram mdexkwaa lo mdo nu mzeet xaa le Xaa Tubka Nak.

Abram mkiib Lot lo re rey

14 Lee re mbizh zee ngu dil lo re rey nu nak xaa chop tant. Lee tub naz xaa nak:

Amrafel nak rey Sinar,
Arioc nak rey Elasar,
Quedorlaomer nak rey Elam nu
Tidal nak rey Goim.

²Lee re xaa ne mdil kwaan:
Bera nak rey Sodoma

Birsa nak rey Gomorra,
 Sinab nak rey Adma,
 Semeber nak rey Zeboim
 nu rey cheen Bela kwaan nak Zoar.

³Nu gaay rey ne mzhaal laach roo yuu pa le Sidim, gax roo Nistoo Ngut. ⁴Nu dubse chiibchop liin nabeyy rey Quedorlaomer lo re rey ne nu stub liin lee re gaay rey ne namlet kwaan mxaal rey Quedorlaomer. ⁵Zee lee stub liin mzhin rey Quedorlaomer nu re rey, xaa nzho xta xaa nu mle xaa gan lo re xaa Refaíta naz Astarot Karnaim nu lo re xaa Zuzita naz Ham nu noka lo re xaa Emita naz Save-quiriataim. ⁶Nu noka mle xaa gan lo re xaa Horeo naz yi Seir nu axta lo laach Parán, kwaan nzhiqwaa gax lo yizhyo bizh. ⁷Nu zee mbare rey Quedorlaomer nyaad kwaan re xaa xaa nu mzhin xaa Enmispat, kwaan noka le Cades. Nu mluux xaa rese xcheen re xaa Amalecita nu sbaaka mle xaa kwaan re xaa Amorreo, xaa nzho yizhyo Hazezontamar. ⁸Nu lee gaay rey cheen re yezh ne: Sodoma, Gomorra, Adma, Zeboim nu Bela ngwa Laach cheen Sidim, kwaan nzhiqwaa gax roo Nistoo Ngut, paro mdil xaa ⁹kwaan dap rey cheen yezh: Elam, Tidal, Amrafel nu Arioc. Tap rey mdil kwaan gaay rey. ¹⁰Nu dubse yizhyo Sidim nzho zyen doo yeer nech paro nzhib petrol nu; zee mxonn rey Sodoma nu rey Gomorra zee mla zyen xaa leen yeer ba nu lee stub naz xaa mxonn naz yi. ¹¹Zee mzen xaa rese kwaan nzho Sodoma nu Gomorra nu mroo xaa baa. ¹²Noka mbe xaa Lot, xich Abram nu re kwaan nkano xaa, nel baa ngu xaa.

¹³Ngu tub xaa mle gan mxonn zee ngwa xaa lo Abram, xaa hebreo, zee mzaa xaa kwent cheen xich xaa Lot. Nzho xaa naz yi, xan xkag zin Mamre. Mamre nak tub xaa Amorreo. Escol nu Aner nak wech xaa. Nu lee xaa myenn Abram. ¹⁴Nu mbin Abram lee xich xaa Lot nyano re xaa. Nu Abram mrezh re xaa, xaa nke zhiin lo Abram, zee ya xaa lo dil. Lo re xaa nak xaa chon gayoo chiinmchon. Mroo xaa kwaan Abram nu mrenal xaa dap rey axta yezh cheen Dan. ¹⁵Nu gorna ngok yaal, lee Abram nu re xaa Abram mzhin xlaan lo dap rey nu mdil xaa nu zee mxonn re rey nu mreke xaa tich xaa axta yezh Hoba, naz ya yezh Damasco. ¹⁶Nu mkiib xaa re kwaan mbe xaa nu

noka Lot, xich xaa nu re kwaan nzhap xaa nu noka sa xaa nu stub naz re xaa.

Melquisedec ngunii wen lo Abram

¹⁷Gorna mbare Abram, ngulo mle xaa gan lo dil kwaan Quedorlaomer nu noka re rey kwaan nzo kwaan lee xaa, zee mroo rey cheen Sodoma mkayaa xaa lo laach cheen Save, kwaan nak Laach cheen Rey. ¹⁸Zee lee Melquisedec, xaa nak rey cheen Salem nu xaa nak ngwleyy cheen Dios Naro mloo pan nu xis ub. ¹⁹Nu ngunii xaa wen lo Abram nu nzhé xaa:

Wen mkanap Dios lu, xaa Naro nak,
xaa mdexkwaa yiba nu yizhyo,

²⁰Gool be lo Dios, xaa Naro nak,

xaa mle zee mle lu gan lo re xaa mdil kwaan lu.

Zee lee Abram mzaa chii part lo re kwaan mle xaa gan.

²¹Zee lee rey cheen Sodoma nzhé lo Abram.

—Zaa re xaa na lo na nu lee re kwaan lake lo lu.

²²Nu lee Abram mkeb:

—Mcheroo na lo Xaa Tubka Nak, Xaa Naro nak, xaa mdexkwaa yiba nu yizhyo, ²³zee nakayaat na nik tub xcheen lu. Nazent na nik tub le korre kwaan nkadoo tich xkelyed lu, zee nayét lu mle rik lu na. ²⁴Nebse kayaa na re kwaan ndaw re xaa na nu re kwaan nzhaal yazo Aner, Escol nu Mamre, lee xaa myenn na nu mle xaa yud na.

Dios myaan kwaan Abram

15 Ngulo mded re kwaan ba, lee Xaa Tubka Nak ngunii lo Abram lo tub kwaan mlu lo xaa nu nzhé xaa:

—Nazhebt lu Abram. Na nak mod tub kwaan saaw lu lo dil; nal za na zyen doo kwaan lo lu.

²Zee mkeb Abram lo Dios, Xaa Tubka Nak:

—¿Cho le na re kwaan zaa lu lo na? Nankanot na nik tub xgaan na, xaa kayaaya. Xaa kwaan kayaa reya nak Eliezer, xaa yezh Damasco.

³Nu nzhé Abram:

—Namzaat lu nik tub xgaan na, kwaanzee tub xaa nke zhiin lo na lake re xcheen na lo, gorna yet na.

⁴Zee lee Xaa Tubka Nak nzhé lo Abram:

—Xaa kayaa re xcheen lu gak mer xgann lu nu lee Eliezer, xaa nke zhiin lo lu, nakayaata.

⁵Zee mloo Dios Abram naz jwer nu nzhé xaa:

—Wii naz yiba. Nyent cho nzho mod lab rese mbal, ma nzob naz yiba, nel zyen doo ma. Sbaaka gak zyen doo re dii cheen lu.

⁶Kwaanzee Abram mwii lo Xaa Tubka Nak, zee Dios mkayaa xaa mod tub xaa nali.

⁷Nu nzhé Dios:

—Na nak Xtios lu, na mlo lu naz yizhyo Ur cheen xaa Caldea, zee za na yizhyo ne lo lu.

⁸Abram mkeeb lo Dios:

—¿Xomod ne na, lee lu wlipa zaa lu tub mad lo na?

⁹Zee lee Dios nzhé:

—Gwaxii tub re ma ne, ma nzhap chon liin: tub la bak yeen, tub chib gol nu tub mbakxiil mach nu noka tub palom nu tub ngog zee yaan be trat.

¹⁰Zee lee Abram mbe rese ma ne lo Dios nu mlerol xaa ma nu mlek xaa rol ma lo zrol ma, per lee palom nu ngog namlerolt xaa. ¹¹Nu lee re ngolbech nla lo re ma ngut, per lee Abram tubka nchobla ma.

¹²Ngulo ngwaaz mbizh nu mla yalchool, zee mzen mkaal doo Abram. Nu lo yalnakaw zee mzheb xaa. ¹³Zee lee Xaa Tubka Nak nzhé lo xaa:

—Lee re dii cheen lu nya yo tub yezh ben nu baa ke xaa zhiin kwenta ma nu bid doo ded xaa dubse tap gayoo liin.

¹⁴Nu leeka na ted bid yezh kwaan le xtii lu sbaa. Nu gwluh lee dii cheen lu roo kwaan re kwaan non. ¹⁵Per lee lu gak lu tub xaa gol nu wen gaach lu nu zhaal lu kwaan re xey lu. ¹⁶Nu yilo zhin tap gayoo liin, lee re dii cheen lu bare lo yizhyo ne, nel nal seesa zer yo kwaan nakap lo re xaa Amorreo.

¹⁷Gorna ngulo ngwaaz mbizh nu mla yalnachol, zee mlu tub gor nu tub yer bal kwaan mded xsaw lo re ma mlerol xaa.

¹⁸Nu leeka mbizh zee lee Xaa Tubka Nak myaan kwaan Abram nu nzhé xaa:

—Yizhyo ne za na lo re dii cheen lu, lo Yuu Egipto nu axta lo Yuu Éufrates, ¹⁹yizhyo paro nzho re xaa: Ceneo, Cenezo, Cadmoneo, ²⁰Het, Ferezeo, Refaíta, ²¹Amorreo, Canaán, Gergeseo nu Jebús.

Ismael, xgann Agar nu Abram

16 Sarai nak sa Abram nu nagarlot kano me mad. Nu lee me nkano tub me nke zhiin lo me, me le Agar. Lee me nak tub me Egipto. ²Zee nzhé Sarai lo Abram:

—Ne lu, lee Xaa Tubka Nak mle zee nagarlot kano na mad. Lee nal naab na lo lu, kano lu Agar, zee nen che nakanot me mad, zee gak mad xiin na.

Nu lee Abram mle kwaan ngunaab Sarai.

³Nu lee Sarai mzaa Agar lo Abram, leezha nzhala chii liin nzho Abram yizhyo Canaán. ⁴Zee mkano Abram me nu mbeyxinn me. Nu gorna mzeen me nakxinn me, zee nangunewentra me Sarai. ⁵Zee lee Sarai nzhé lo Abram:

—Lu mle zee Agar nanewentra na. Nu ne lu lee na mza Agar lo lu. Lee nal nakxinn me, zee gro nle me lo na. Kwaanzee naab na zee lee Xaa Tubka Nak, nii cho be nkano rason.

⁶Per lee Abram mkeb:

—Le lu me kwaan nzhekla lu, kwaanzee lee me nak me nke zhiin lo lu.

Nu zee namkano nawentra Sarai me. Zee mroo me nya me.

⁷Nu lee Mandad^h cheen Xaa Tubka Nak nguzhal me wen, roo tub xlen, naz kwaan nzha Shur. ⁸Nu nzhé xaa:

—Agar, me nke zhiin lo Sarai, ¿pa naz nze lu? Nu ¿pa naz ya lu?

Nu lee me nzhé:

—Lee na mxonn lo Sarai, me nke na zhiin lo.

⁹Zee lee mandad cheen Dios ngunii:

—Bare lo me nke lu zhiin lo nu bin rese kwaan né me lo lu.

¹⁰Noka nzhé Mandad cheen Xaa Tubka Nak:

—Le na zee gak zyen doo dii cheen lu nu nyent cho nzho mod lab re dii cheen lu.

¹¹Noka nzhé Mandad cheen Xaa Tubka Nak lo me:

—Lee nal nakxinn lu nu gorna gal xinn lu, koole lu mad Ismael,ⁱ nel mbin Xaa Tubka Nak mbinn lu. ¹²Nu lee xaa gak

---

h “Lee mandad cheen Xaa Tubka Nak, nak masra ke tub mandad lo re mandad, xaa nke zhiin lo Dios. Zyen xaa nzak lee xaa ne nak mer Dios. Sbaa mlu xaa lo myet leezha nzhekla Dios luu lo xaa.

i Lee le Ismael xtizh hebreo nii “mbin Dios”.

tub xaa ngezh, modxa ngezh tub gway. Nu dil xaa kwaan re xaa nu re xaa dil kwaan lee xaa. Nu liib xaa lextoo xaa dil xaa paro nabeyy xaa kwaan leeka wech xaa.

¹³Nu mzeet me le Xaa Tubka Nak nu nzhé me lo xaa snee: “Lu nak Dios kwaan ngwii lo na”. Snee nzhé me: “jMlu Dios lo na nu seetaka mban na!” ¹⁴Zee sbaa mloole me bzo, “Bzo cheen Xaa Mban, xaa ngwii lo na”. Nu bzo ba nzob xsaw yezh Cades nu Bered.

¹⁵Nu lee Abram mzaa tub mad lo Agar. Nu mloole xaa mad Ismael. ¹⁶Lee Abram nzho tap gal xoop liin gorna ngol Ismael.

Lee beey mlu myaan Abram rop Dios tub trat

17 Lee Abram nzho tap gal chiinmtap liin gorna mlu Xaa Tubka Nak lo xaa nu nzhé xaa:

—Na nak Xtios lu xaa nzhak ndil. Nu nali ze lu kwaan na.

²Nu yaan na xtrat na kwaan lu. Nu zyen doo le na re dii cheen lu.

³Zee lee Abram mkichxub nu axta mla lechuzh xaa lo yo nu ngunii Dios lo xaa nu nzhé xaa:

⁴—Lee nal le na tub trat kwaan lu nu gak lu xuz zyen doo yezh. ⁵Nu narooetra lu Abram, lee nal roole lu Abraham; j nel le na zee gak zyen doo dii cheen lu nu yo xaa zyen yezh. ⁶Nu le na zyen doo dii cheen lu. Nu lo re dii cheen lu roo zyen doo yezh nu noka lo re dii cheen lu yo xaa gak rey. ⁷Le na tub trat kwaan lu nu kwaan re dii cheen lu, tub trat kwaan tira nu gak na Xtios lu nu gak na Dios cheen re dii cheen lu. ⁸Za na yizhyo Canaán lo lu nu lo re dii cheen lu, paro nzho lu, rese pa mkanze lu, zee gaka xcheen gu tira. Na gak Xtios rese dii cheen lu.

⁹Zee ngunii Dios stub welt lo Abraham:

—Lee lu zob diizh kwaan myaan na kwaan lu, lu nu re dii cheen lu. ¹⁰Kwaane nak trat kwaan myaan na kwaan lu nu kwaan re dii cheen lu; nu rese xaabyi xaa nzo lo gu yo beey.

¹¹Nkin choog lu tik yed cho gu, zee mlu myaan na kwaan gu.

---

j Lee le Abram nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “xuz, xaa non doo”. Nu le Abraham nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “xuz zyen doo myet”.

¹²Gorna yo mad xon mbizh, nkin yo rese madbyi beey cheen lu, sbaaka nkin le lu lo rese xaa lu, mad ngol garli lu nu re mos kwaan mzi lu kwaan demi lo stub naz xaa zit. ¹³Kin yo rese xaa beey, xaa gal garli lu nu xaa zii gu kwaan demi. Snee mod luu myaan na kwaan lu tira. ¹⁴Per lee re xaa nayot beey, nanzhaalt yo xaa lo re gu, nel namlet xaa mod myaan be.

¹⁵Nu noka nzhé Dios lo Abraham:

—Nu lee Sarai, sa lu, naletra me Sarai, lee nal roole me Sara.^k ¹⁶Nu nal za na tub mad lo me nu le na gak zyen doo dii cheen me nu lee me gak xnaa zyen xaa non nu re yezh.

¹⁷Zee lee Abraham mkichxub axta mla lachuzh xaa lo yo. Nu mxizh xaa nu mle xaa xgab: “¿Che nel nzhora mod kano na mad nel nzholo na tub gayoo liin? ¿Nu che nel nzhora mod kano Sara mad, me nzholo tap gal chii liin?” ¹⁸Zee nzhé Abraham lo Dios:

—Wen doo chelee Ismael zo kwaan lu.

¹⁹Lee Dios nzhé:

—Wlipa na, lee sa lu Sara zan tub mad nu koole lu mad Chak.^l Nu lee na yaan kwaan lee xaa nu kwaan re dii cheen xaa. ²⁰Nu lee kwaan Ismael, noka mbin na xtizh lu nu nii na wen lo xaa, zee xen xaa nu gak zyen dii cheen xaa. Nu gak xaa xuz chiibchop xaa non nu le na xaa tub yezh naro. ²¹Per lee na yaan kwaan Chak, xaa zan Sara liin yaad ne.

²²Lee gorna ngulo ngunii Dios lo Abraham, zee nya xaa.

²³Nu leeka mbizh zee lee Abraham mlo beey Ismael; nu noka mlo xaa beey rese xaa ngol leen li xaa nu re xaa mzi xaa kwaan demi nu rese xaa nke zhiin lo xaa, mod nzhé Dios lo xaa. ²⁴Nu nzhap Abraham tap gal chiinmtap liin gorna mlo xaa beey leeka lee xaa. ²⁵Nu nzhap Ismael chiin liin gorna ngu xaa beey. ²⁶Nu leeka mbizh zee ngu Abraham beey nu Ismael, xgann xaa ²⁷nu rese xaabyi li xaa, xaa ngol leen li xaa nu xaa zit, xaa mzi xaa kwaan demi, ngu beey.

Dios nzhé lo Abraham zee kano xaa tub madoo

18 Lee tub mbizh mlu Xaa Tubka Nak lo Abraham naz xan xkag zin Mamre nu lee mbizh ne kan rolta mbizh

---

k Lee le Sara nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “xchaap rey”.
l Lee le Chak nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “nxiz xaa”.

nzob xaa roo yoo ler cheen xaa. ²Zee lee Abraham mlep yek nu mlu chon xaa lo xaa. Nu gorna mlu xaa lo xaa zee ngxuxso xonn xaa nu mkichxub xaa axta mla lachuzh xaa lo yo lo xaa nu nzhé xaa:

³—Dix xaa nabeyy. Naab na lo lu zee nanyat gu. ⁴Nu cheleeya nzak gu wena, yaxi na cheep nis zee zet gu nii gu, zee kwaz gu tub rat xan yag ne. ⁵Nu noka yaxi na kwaan gaw gu, zee ka gu jwers, zee nzho mod ze gu, nel mzhin gu garli na.

Nu lee yon xaa ne nzhé:

—Wen dooya. Le lu re kwaan né lu.

⁶Nu zee lee Abraham mreep xonn leen yoo paro nzo Sara nu nzhé xaa:

—Le prad zen tub gal kil arin kwaan wen nu tuuzh koob zee kee yat nzhob xtil.

⁷Nu zee lee Abraham mrexonn ngwa leen korrel nu mzen xaa tub la ngoon yeen, ma yeen nu ma nachaa lo rese ma. Nu mzaa xaa ma lo xaa nke zhiin lo xaa zee dexkwaa xaa ma gawxwe xaa. ⁸Noka mzaa Abraham nizh nu kes nu ngoon yeen ma mdexkwaa xaa. Nu liger nzo xaa dubse gorna ndaw yon xaa ne ma, xan xkag zin Mamre.

⁹Nu ngunabdizh xaa:

—¿Ma Sara, sa lu?

Nu lee xaa mkeb:

—Lee me nzho leen yoo ler.

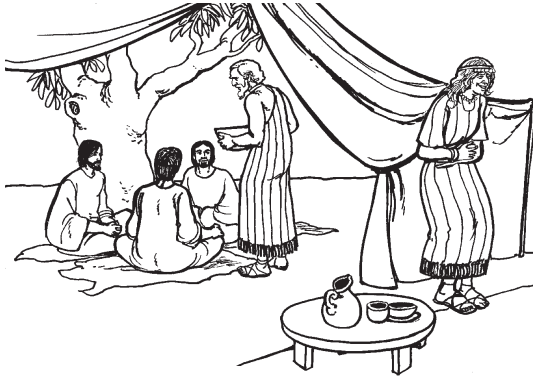
¹⁰Zee nzhé xaa:

—Stub liin bare na yal na lo gu stub welt, lee sa lu nkanola mad.

Nu lee Sara mzo tich Abraham roo yoo ler kakenzha re wdizh. ¹¹Nu lee Abraham rop Sara ngoxla. Nu lee Sara mdedla liin kwaan kano me mad. ¹²Nu lee Sara nayetra lo xkit nzo nu mle xgab: “¿Xomod nzhaal yakla na, nel lee rop sa nu ngoxla zee kano nu madoo?” ¹³Zee nzhé Xaa Tubka Nak lo Abraham:

—¿Chozhiin mxizh Sara? ¿Che nanlet me xgab nzho mod kano me tub xinn me sbaa ngoxla me? ¹⁴¿Kas nzho kwaan nagan kwaan nagarlot le Xaa Tubka Nak, nzak lu? Lee stub liin yaad ne bare na yal na garli lu stub welt, lee gu nkanola mad.

¹⁵Gorna mbin me kwaane, Sara mzheb nu namlet me xgaba, zee nzhé me:

—Nakaxizht na.

Lee Dios mkeb nzhé:

—Ne na, lee lu mxizh.

Abraham ngunaab lo Dios kwent cheen Sodoma

¹⁶Zeera lee yon xaa ngwa lo Abraham, ngxuso nu mlaach xaa naz Sodoma nu lee Abraham nzha kwaan lee xaa tub rat. ¹⁷Nu lee Xaa Tubka Nak mle xgab: “Nzhaal yé na lo Abraham cho kwaan le na, ¹⁸nel lee xaa gak xuz tub yezh naro nu ngezh. Nel mza na diizh nii wen na lo xaa dubse yizhyo. ¹⁹Nel na mleey xaa zee seed xaa xgann xaa nu re dii cheen xaa, zob xaa diizh re kwaan nii na nu le xaa rese kwaan wen nu kwaan nali, zee le na re kwaan myaan na.”

²⁰Zee lee Xaa Tubka Nak nzhé:

—Nzhon na zyen doo kwaan cheen re xaa Sodoma nu Gomorra; nu tubka kale re xaa kwaan nawent. ²¹Lee nal ya na baa, yasewii na zee laach na nen che wli re kwaan kale xaa, nak kwaan nawent, zee sbaa ne naya.

²²Zee lee rop mandad ngwa naz Sodoma nu lee Abraham nzo kwaan Xaa Tubka Nak. ²³Nu lee Abraham mbii gax nu nzhé:

—¿Che zluux lu xaa nali tubka kwaan xaa nawent? ²⁴Chol nzho choobchii xaa nali leen yezh, ¿che zluux luya? ¿Che nalest la lu ne lu yezh kwent cheen choobchii xaa nali, xaa nzho lo re xaa? ²⁵Telise naluuxt lu xaa nali lo re xaa nawent.

Telise nalalt le lu kwaan rop xaa ne. ¡Nalet luya! Nel nali naab lu kwent lo yizhyo ne. ¡At lu nle re kwaan wen!

²⁶Zee lee Xaa Tubka Nak mkeb:

—Chelee na yizhal na choobchii xaa wen leen yezh Sodoma, kwent cheen re xaa ne naluuxt na yezh.

²⁷Per Abraham mbare nzhé:

—Dios, lee na nii lo lu stuba. Lu nak Dios nu lee na nak nebse tub myet. ²⁸Per chol nzho choobgaayaka xaa nali, che nebse chol nyent zgaay xaa, ¿che zluux lu yezh?

Lee Dios mkeb:

—Chelee na yizhal na choobgaay xaa nali, naluuxt naya.

²⁹Nu lee Abraham nzhé stub welt:

—¿Chol nebse nzho choo xaaya?

Nu lee xaa mkeb:

—Kwent cheen choo xaa naluuxt na yezh.

³⁰Nu lee Abraham nzhé:

—Nayiit lu chelee na seetaka nabdizh na lo lu. Per chol yizhal galbchii xaa nali, ¿che zluux lu yezh?

Nu lee Dios mkeb:

—Nixa kwaan galbchii xaa naluuxt na yezh.

³¹Lee Abraham seetaka kanabdizh nu nzhé:

—Dios, kanabdizh doo na lo lu, ¿per cho kwaan gak chol nebse nzho tub gal xaa nali?

Nu lee Dios mkeb:

—Nixa kwent cheen tub gal xaa naluuxt na yezh.

³²Lee Abraham mbare ngunabdizh stuba:

—Naab na lo lu, Dios, nayiit lu lo na, nel stub weltaka nabdizh na lo lu, ¿cho kwaan le lu chol nebse nzho chii xaaya?

Nu lee Dios mkeb:

—Nixa kwent cheen chii xaa naluuxt na yezh.

³³Ngulo ngunii Xaa Tubka Nak lo Abraham, zee nya xaa nu lee Abraham mbare nya leen li xaa yoo ler.

Dios mluux yezh Sodoma nu Gomorra

19 Ngol mzhel yizhyo, lee rop mandad mzhin yezh Sodoma; nu lee Lot nzob roo yezh kwaan re xaa nak zhiin. Nu gorna mlu rop xaa lo xaa zee ngxuso xaa nu ngunii

xaa dix lo xaa nu mkichxub xaa axta mla lachuzh xaa lo yo.

²Nu nzhé xaa:

—Naab na zee lakeka gu garli na nawzhe nu sbaa zee zet gu nii gu; nu yee garziil zee nya gu.

Per lee xaa nzhé:

—Aa, dixkix lu, per lee nu gaa roo naz.

³Per lee Lot mle jwers zee mlake mandad garli xaa. Nu gorna mlaz xaa, lee Lot mdexkwaa yat nzhob xtil nu mdexkwaa re kwaan ndaw xaa. Zee lee rop xaa ndaw xchee. ⁴Nu gorna lee xaa nya gaa, lee re xaa yezh mzhin, xaa mad nu xaa gox nu mlo xaa welt cho yoo. ⁵Nu dublegan nzhé xaa lo Lot:

—¿Ma xaa mzhin garli lu nee nawzhe? ¡Loo xaa, nzhekla nu kano nu xaa!

⁶Zee lee Lot mroo ngunii lo xaa nu msaaw xaa roo yoo. ⁷Nu nzhé xaa:

—Naab na lo gu wech, ke nalet gu kwaan nawent kwaan lee xaa. ⁸Lee na nkano chop xchaap na mad mad, me zer kano nik tub xaabyi, zee ko na mad zee kano gu mad nu le gu kwaan nzhekla gu kwaan lee mad. Per lee xaa kwaan mzhin garli na, nalet gu nik tub kwaan lo xaa, nel nzhaal kanap na xaa.

⁹Nu lee re xaa mkeb:

—¡Bachii baa! ¿Cho nak lu zee né lu nen cho kwaan le nu? Nixa nanakt lu xaa nu. Lee nal mas nawent le nu lu lo rop xaa ba.

Nu nebse mzobya xaa Lot, zee mlebi xaa blii. ¹⁰Nu lee mandad cheen Dios mxal roo blii, mre Lot nu mcheep xaa Lot naz leen yoo nu msaaw xaa roo blii. ¹¹Nu msaaw mandad garlo re xaa nzo naz tich, zee nagarlot reep xaa naz leen yoo.

¹²Nu zee lee mandad cheen Dios nzhé lo Lot:

—¿Che nkanora lu masra sawlizh lu nee? Zee loo re xgann lu, xchaap lu nu xuzh lu, bloo re xaa nee nu gwa zit, ¹³nel luux nu yezh ne.

Nu mbin Xaa Tubka Nak re kwaan nawent cheen re xaa yezh ne, kwaanzee mxaal xaa nu zee luux nu yezh ne.

¹⁴Zee lee Lot ngwa nii lo xaa gak xuzh xaa nu nzhé xaa:

—Zoa broo yezh ne, nel Dios merla luuxa.

Per lee xaa gak xuzh Lot namlet kas kwaan kanii xaa.

¹⁵Nu garziilaka lee mandad nzhé:

—Lot, zoza be sa lu nu rop xchaap lu, o ¿che nzhekla lu yet lu kwaan rese xaa yezh ne?

¹⁶Nu nel naxen nzo Lot, zee lee mandad mzen yaa Lot kwaan xngwnaa xaa nu xchaap xaa, nel lee Xaa Tubka Nak mkano yalnles kwaan Lot, nu mlloo xaa xaa roo yezh.

¹⁷Nu gorna nzola xaa roo yezh, zee lee tub mandad nzhé:

—¡Brexonn! ¡Kanap lu! Nawiiit lu naz tras nel cho kwaan gak leen yezh. Zyaa leen yi, chelee lu nzhekla lu ban lu.

¹⁸Nu lee Lot nzhé:

—¡Aka na, naab na lo gu! ¹⁹Gu kale zyen doo kwaan lo na nu kale gu kwaan wen doo lo na nu mkanap gu na, per nyent mod nya na naz yi, nel napa kayet na. ²⁰Gax nee nzhi tub yezh chuut, nal rexonn na zee zoza zhin na, zee nyent cho kwaan gak na leen yezh chuut ba.

²¹Zee lee tub mandad nzhé:

—Gon na xtizh lu nu le na kwaan ngunaab lu lo na. Naluuxt na yezh kwaan né lu lo na. ²²Zoza zyaa baa, nel nyent mod le na nik tub kwaan chelee lu nazhint lu baa.

Kwaanzee mloole xaa yezh ba Zoar.^m ²³Lee mbizh mlen, lee Lot mzhin yezh Zoar.

²⁴Zee lee Dios, Xaa Tubka Nak, msela ki sufre yezh Sodoma nu Gomorra, kwaan mroo naz yiba. ²⁵Nu mluux Dios yezh nu re xaa yezh nu rese kwaan nzeb lo yizhyo. ²⁶Zee lee xngwnaa Lot mzere

^m Wdizh Zoar hebreo nii “chuut”.

yenn naz tras nu mlaach me yezh, zee ta ngok me ke zed. ²⁷Lee garziil ze ngwa Abraham naz yi paro mzo xaa kwaan Xaa Tubka Nak. ²⁸Nu mlaach xaa naz Sodoma nu Gomorra nu dubse leen yezh ba mlu lo xaa, nguxoob zhen modxa nyixoob zhen leen gor.

²⁹Sbaa mod mluux Dios yizhyo ba paro ngu Lot. Nu lee Dios mselazh Abraham nu zee mlou xaa Lot paro mluux xaa yezh.

Lot kwaan rop xchaap

³⁰Zee lee Lot nzheb lake Zoar, zee nya xaa kwaan rop xchaap xaa naz yi paro yo xaa naz leen yiloo. ³¹Ngu tub mbizh, lee xchaap xaa, me yilo nzhé lo me gwluzh:

—Xuz be nak tub me gol. Nu nel nyent xaabyi ka be nee modxa naka, ³²lee nal, snee le be: Zaa be xis ub go xuz be zee sezuzh be xaa nu zee gaano be xuz be, zee kano be xinn xaa.

³³Nu mchoola yizhyo zee mzaa me xis ub ngu xuz me. Nu lee me yilo ngoot kwaan xuz. Nu lee xuz me nanzeent ngoot kwaan lee me nu nixa namzeent xaa gorna nguxche me. ³⁴Lee stub mbizh lee me yilo nzhé lo me gwluzh:

—Nel nawzhezee ngootno na xuz be. Lee noka nawzhe sezuzh be me, zee gaano lu me, zee snee rop be kano xinn me.

³⁵Nu mzaa me xis ub ngu xuz me nu lee me gwluzh ngootno xaa, per lee Lot namzeent ngootno me, nixa namzeent xaa gorna nguxche me. ³⁶Nu snee lee rop xchaap Lot mbeyxinn xuz. ³⁷Lee me yilo mkano tub xaa le Moab, xaa nak xuz re xaa yizhyo Moab, xaa nzho baa mbizh ne. ³⁸Nu noka me gwluzh nkano tub xaa le Ben-ammi, xaa nak xuz re xaa yizhyo Ammon, xaa nzho baa mbizh ne.

Abraham nu Abimelec

20 Abraham mroo pa nzho xaa zee nya xaa yizhyo le Negeb nu zee mlaz xaa yezh Gerar, kwaan nzhi gax Cades nu Shur. ²Nu nzhé Abraham lo re xaa, lee Sara nak bzan xaa. Kwaanzee lee Abimelec, xaa nak rey Gerar, ngunabeyy xaa nke zhiin lo xaa zee yaxii xaa Sara gak sa xaa. ³Nu ngu tub yaal mchaa lextoo Abimelec nu lee Dios ngunii lo xaa:

—Nal yet lu nel ngwnaa kwaan mzen lu nak me nkano xaabyi.

⁴Nu lee Abimelec namkanot me nu nzhé xaa:

—Xaa Nabeyy, napa nel nle lu xgab gut lu re nu, nik tub kwaan nawent nakalet nu. ⁵Nanét xaa lo na, sa xaa nak me. Lee xaa né lo na: “Lee me nak bzan na” nu noka lee me né lo na: “Bzan na nak xaa”. Nu naz leen lextoo na, mle na xgab le na kwaan wen nu namlet na nik tub kwaan nawent lo me.

⁶Nu lee Dios mkeb lo xaa lo mkaal:

—Na ne wen doo ngle luya kwaan dub lextoo lu, kwaanzee namlat na ngal lu me, zee nangakt lu xaa ngzeb jwalt lo na. ⁷Lee nal zare sa xaabyi ba, nel lee xaa nak xaa nzaa kwent kwaan nzhé na lo xaa, zee nii xaa lo na kwent cheen lu zee ban lu. Nu chelee lu nazeret lu me, ¡lu nu re xaa lu telise yet!

⁸Zee lee Abimelec nguxche garziil doo nu mrezh xaa re xaa nke zhiin lo xaa zee mzaa xaa kwent re kwaan mchaa lextoo xaa. Gorna mbin re xaaya, mzheb doo re xaa. ⁹Zee mrezh Abimelec Abraham nu nzhé xaa:

—Wii, ¿cho kwaan mle lu? ¿Xana kwaan nawent mle na lo lu, zee snee nzeno lu jwalt kwaan naro doo lo na nu lo re xaa nabeyy na lo? ¡Kwaane nanzhaalt ngle lu! ¹⁰¿Chozhiin mle lu kwaane? ¿Cho kwaan mle lu xgab?

¹¹Nu lee Abraham mkeb:

—Na mle xgab, ke nik tub xaa nazhebt ne Dios nee nu gut xaa na zee kib xaa sa na. ¹²Wli na, lee me nak bzan na, nak me xinn xuz na, per lee me nanakt xinn xnaa na, kwaanzee mka na me.

¹³Gorna lee Dios mle mroo na xkizhyo na, lee na ngunaab lo me, loka pa zhin me zee yé me: “Lee na nak bzan me”.

¹⁴Nu lee Abimelec mzen ngoon nu mbakxiil nu re xaa nke zhiin, xaabyi nu ngwnaa nu mzaa xaa re ma nu re xaa lo Abraham. Nu noka mzere xaa xngwnaa xaa. ¹⁵Nu nzhé xaa:

—Dubse nee nak pa nabeey na, zee kweey lu pa yo lu.

¹⁶Lee lo Sara nzhé xaa:

—Lee lo bzan lu mza na tub mil demi plat nu kwaane nlu ke nik tub kwaan nawent zer le na lo lu; nu snee nii wen xaa lu.

¹⁷Zee lee Abraham ngunii lo Dios:

—Sekwen Abimelec nu sa xaa.

Nu lee Dios msekwen xaa nu noka re me nke zhiin lo xaa zee nzho mod mkano me mad. ¹⁸Nel lee Xaa Tubka Nak namzaat diizh zee nik tub me nagarlot nkano mad, kwent cheen Sara.

Ngol Chak

21 Nu lee Xaa Tubka Nak ngwa lo Sara, zee ngok kwaan ngulola nzhé xaa. ²Kwaanzee mbeyxinn me nu mkano me tub xinn Abraham mer mbee kwaan nzhé Dios lo xaa, nixa ngoxla xaa. ³Zee lee Abraham mloole mad Chak.ⁿ ⁴Nu mlo xaa beey mad gorna nzho mad xon mbizh, modxa nzhé Dios. ⁵Nu nzho Abraham tub gayoo liin gorna ngol Chak. ⁶Nu lee Sara nzhé:

—Me Tubka Nak mle zee mxizh na. Nu rese me ne ke lee na nkano tub mad nu xizh me kwaan na. ⁷Lee Abraham tira namlet me xgab, nixa ngox me kano me tub mad. Nu nal mkano na tub xinn me nixa ngoxla me.

Abraham mloo Hagar nu Ismael

⁸Nu nzha xen Chak, lee tub mbizh lee Sara mlaa namzaatra nizh ngu mad, zee lee Abraham mle tub yalni naro. ⁹Zee lee Sara ngune lee xinn Agar rop Abraham mxizhno Chak. ¹⁰Kwaanzee ngwa me lo Abraham nu nzhé me:

—Bloo Hagar, me nke zhiin lo be nu xinn me, nel re kwaan yalzo Chak, nanzhaalt yalzo Ismael.

¹¹Kwaanzee ngok ne lextoo Abraham, nel lal nkela xaa rop xgann xaa. ¹²Zee nzhé Dios lo Abraham:

—Nalet lu xgab Ismael nu nixa me nke zhiin lo lu. Ble rese kwaan né Sara lo lu, nel dii cheen lu nze lo Chak. ¹³Nu noka xgann me nke zhiin lo lu, le na tub yezh naro, nel noka nak xaa dii cheen lu.

¹⁴Zee lee Abraham nguxche garziil doo. Mzen yat nzhob xtil nu yed nis mzaa xaa lo Agar. Nu mkee meya tich me. Nu noka mzaa xaa Ismael nu ngunii xaa: “Wen nya lu”. Zee lee me mroo nya, mod tub me nkanze, naz yo bizh cheen Beerseba. ¹⁵Nu gorna ngulo mlux nis leen yed, zee mlaa me mad xan tub yag win. ¹⁶Zee nya me mzo me tub lad, kan paro nzhin tub wez nu mdix me mad, nel nanzheklat me wii me lo mad nel xomod yet mad. Zee lee mad nzhonn.

---

n Lee le Chak nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “nxiz xaa”.

¹⁷Nu lee Dios mbin lee mad nzhonn nu lee mandad cheen Dios mrezh Agar naz leen yiba. Nu nzhé:

—¿Hagar, cho kwaan nzak lu? Nazhebt lu, nel Dios mbin mbazhe mad pa nzo gu. ¹⁸Gwa nu bzoli Ismael nu naselat lu mad. Na le lo xaa roo tub yezh naro.

¹⁹Zee lee Dios mlu lo me lo tub paro nzhib nis, zee mtezhe me yed nu mzaa meya ngu Ismael. ²⁰Lee Dios mzo kwaan Ismael nu mxen xaa lo yizhyo mbizh Parán. Nu mzhin xaa ngok xaa tub xaa chul nkee wez. ²¹Nu ngu xaa naz yizhyo bizh Parán. Nu xnaa xaa nguke tub ngwnaa me Egipto mka xaa.

Abraham nu Abimelec mkano tub trat

²²Mbizh zee, Abimelec ngwa mdizh kwaan Abraham, zee mbe xaa Ficol, xaa nak xaa non lo re soldad cheen xaa. Nu lee Abimelec nzhé lo Abraham:

—Dios tubka nzo kwaan lu lo rese kwaan nle lu. ²³Cheroo lo Dios zee nalet lu nik tub kwaan nawent lo na, nixa lo re xgaan na nu nixa lo re xos na. Le wen lu lo na mod mlela na lo lu, nel nzho lu leen xkizhyo na.

²⁴Zee mkeb Abraham:

—Wlipa na, sbaa le naya.

²⁵Zee lee Abraham mzaa kwent kwaan ngok yilo lo Abimelec:

—Nzhekla xaa lu kib bzo ne lo na.

²⁶Nu lee Abimelec mkeb:

—Axta nal, nanet na nik tub re kwaane, nel nik tub kwaan nanét lu lo na.

²⁷Nu lee Abraham mzen mbakxiil nu ngoon nu mzaa xaa ma lo Abimelec. Nu leeka mbizh zee rop xaa myaan. ²⁸Per lee Abraham mlou tub gazh mbakxiil, ma gol yeen. ²⁹Nu lee Abimelec ngunabdizh:

—¿Cho kwaan kwaane? ¿Chozhiin mlou xa lu tub gazh mbakxiil?

³⁰Lee Abraham nzhé:

—Nzhekla na kayaa lu tub gazh mbakxiil ne, ma za yaa na nu lee ma gak tub kwaan luu lee na mdeen bzo ne.

³¹Kwaanzee lee baa le Beerseba,^o nel baa mcheroo Abraham nu Abimelec. ³²Zee gorna ngulo myaan xaa kwaan Abraham naz Beerseba, lee Abimelec nu Ficol mbare naz lazh, naz yizhyo Filistia. ³³Nu leeka naz Beerseba, lee Abraham mxoble tub xan yag pin nu mzaa Abraham dixkix lo Xaa Tubka Nak, xaa tira nak. ³⁴Nu zyen doo liin ngu Abraham xkizhyo Filistia.

Abraham nzha teed Chak lo Dios

22 Nzha lak liin ngwluzh, Dios nzhekla luu xomod ngwii Abraham lo xaa, nu nzhé xaa:

—Abraham.

Nu lee xaa mkeb:

—Lee na neeka.

²Nu nzhé Dios:

—Abraham, bzen xgann lu, xaa tuka lo lu, Chak, xaa tant nkedoola lu nu gwa yizhyo Moriah nu ted xaa lo na, lo tub re yi kwaan nii na lo lu.

³Nu lee stub mbizh garziil doo, ngxuxche Abraham nu mchoog xaa zyen yag kwaa lo ki nu mlo xaa xab ngwes nu mzen xaa naz mod nzhé Dios lo xaa, kwaan xgann xaa nu kwaan chop xaa nke zhiin lo xaa. ⁴Lee mbizh yon, Abraham mwii nu zit doo nlu yizhyo zee lo xaa. ⁵Zee lee Abraham nzhé lo mos:

—Blake gu nee kwaan ngwes, lee rop xgann nu ya yek yi yayoll lo Dios, zeeta bare nu kwaan gu.

⁶Abraham mzen yag nu mkeeya tich Chak. Nu lee xaa mzen kuchi nu ki. Nu rop xgann xaa mze ngwa yek yi. ⁷Nu lee Chak nzhé lo Abraham, xuz xaa:

—Pa.

Nu lee xaa mkeb:

—Lee na neeka.

Nu nzhé xaa:

—Lee ki nu yag nee, per ¿ma mbakxiil yeen, ma teed be lo Dios nal?

⁸Nu lee Abraham mkeb:

---

o Lee wdizh Beerseba nii chop kwaan, tuba nak “bzo pa myaan xaa” nu stuba nak “bzo cheen gazh”.

—Xgaan, leeka Dios zaa ma.

Nu sbaa nzha rop xgann xaa.

⁹Lee gorna mzhin xaa paro nzhé Dios lo xaa nu mdexkwaa xaa tub mdo nu mlek xaa yag. Noka mkado xaa Chak, xgann xaa nu mzhin xaa xaa lo mdo. ¹⁰Zee lee Abraham mzen kuchi nu mlep xaa yaa xaa nu nzha xaa teed xaa xgann xaa lo Dios. ¹¹Zee lee mandad cheen Xaa Tubka Nak ngunii naz leen yiba:

—¡Abraham, Abraham!

Nu lee xaa mkeb:

—Lee na neeka.

¹²Nu lee mandad nzhé:

—Nalet luya. Nixa nik tub kwaan nalet lu lo xaa, nel nela na lee lu nzheb ne na nu namyent lu xaa nak tuka xgann lu.

¹³Zee lee Abraham mlep yek mlaach lee tub mbakxiil mach nzo nzho xkach leen ram yag. Zee ngwa Abraham mzen mbakxiil nu mted xaa ma lo Dios xlugar xgann xaa Chak. ¹⁴Nu mloole Abraham zee: “Lee Xaa Tubka Nak Nzaa Kwaan Nkin Be”. Nu axta mbizh nalzhe snee mbezh xaa: “Lo yi cheen Xaa Tubka Nak, nzaa kwaan nkin be”.

¹⁵Nu lee mandad cheen Xaa Tubka Nak ngunii naz leen yiba ngok rop welt ¹⁶nu nzhé xaa lo Abraham:

—Lee na ne namyent lu xgann lu, xaa techose lo lu, kwaanzee cheroo na leeka lo na ¹⁷zee na nii wen lo lu nu le na zyen dii cheen lu mod re mbal, ma nzob naz leen yiba nu mod yux kwaan nzhi roo nistoo. Lee dii cheen lu dil kwaan xaa nayii ne xaa nu zle xaa gan lo xaa. ¹⁸Nu rese yezh ndok lo yizhyo mkayaa kwaan wen cheen na kwent cheen lu nu dii cheen lu, nel mbin lu xtizh na.

¹⁹Zee lee Abraham mbare paro mlaz rop xaa nke zhiin lo xaa; zee mbare xaa nya xaa naz Beerseba pa naz nzho Abraham.

Re xinn Nacor

²⁰Ngulo mded re kwaanee, Abraham mbin kwent cheen re xgann Nacor, xaa nak wech xaa. Lo xngwnaa xaa, me le Milca, ngol re xgann Milca, xaa le snee: ²¹lee xaa yilo le Uz, lee stub xaa le Buz, Kemuel (xaa ngok xuz Aram), ²²Quesed, Hazo, Pildas, Jidlaf nu Betuel. ²³Betuel ngok xuz Bek. Xon xaa ba mzan Milca lo Nacor, xaa nak wech Abraham.

²⁴Lee Nacor mkano tap xgann lo Reúma, me noka ngok stub sa xaa. Lee re xaa ne le snee: Teba, Gaham, Tahas nu Maaca.

Ngut Sara nu mgaach me

23 Sara mban tub gayoo galbgazh liin lo yizhyo nu ngut me. ²Ngut me yezh cheen Hebrón, kwaan nzhi yizhyo Canaán nu lee Abraham nzhonn nu nales doo nzhak lextoo nel ngut sa xaa. ³Zee lee Abraham mroo paro nax me ngut, zee ngwa xaa ngunii xaa lo re xtii Het.

⁴—Na nak tub xaa nkanze lo re gu; zee to gu tub chuut yizhyo paro kaach na sa na, kwaan gak xcheen na.

⁵Nu lee xtii Het mkeb lo Abraham nu nzhé xaa:

⁶—Naab na lo lu, xaa nabeyy, kenzha lu nel lu nak tub xaa mleey Dios lo re nu, kaach sa lu leen tub baa cheen nu, kwaan nzhekla lu nu nik tub nu naniit lee lu kaach sa lu.

⁷Zee lee Abraham mzoli nu mkichxub xaa lo re xaa yezh, axta mla lachuzh xaa lo yo ⁸nu nzhé xaa lo xaa:

—Nii na lo re gu chelee gu wlipa nzhekla gu kaach na sa na nee, naab na lo gu, nii gu lo Efrón, xgann Zohar, ⁹zee to xaa yeer cheen Macpela, kwaan nzho roo xkizhyo xaa. Na kixa paro nona, zee sbaa kano na pa kaach na me.

¹⁰Lee Efrón mzobka lo re xaa nzhi baa. Zee mkeb xaa lo Abraham lo re xaa nu ngunii xaa nye, zee nzho mod gon re xaa ded roo yezh re kwaan yé re xaa nak xtii Het, nu nzhé xaa:

¹¹—Aa, xaa nabeyy, sbaasa zelazh na yizhyo nu yeer lo lu, lee re xaa nak zhiin, xaa nzo nee ne lee na zelazha; kach lu sa lu.

¹²Per lee Abraham mkichxub lo re xaa baa ¹³nu mkeb xaa lo Efrón delant lo re xaa:

—Kenzha gu kwaan nii na, naab na zee kayaa lu demi cheen yizhyo, zee nzho mod kaach na sa na.

¹⁴Zee lee Efrón mkeb:

¹⁵—Xaa nabeyy, lee yizhyo non tap gayoo demi plat. Nela rop be, nagrot kwaan ba. Gwa kaach sa lu.

¹⁶Zee lee Abraham mkayaa pres ba lo Efrón delant lo re xaa Het nu mdix xaa demi plat. Nu gorna mlab xaaya, zee mbezha.

¹⁷Snee lee yizhyo Efrón ngok xcheen Abraham, yeer nu yizhyo nu re yag kwaan nzho naz Macpela, paro nlen mbizh naz xkizhyo Mamre. ¹⁸Nu re xaa ngok testig nak re xtii Het nu rese xaa nzeded leen yezh. ¹⁹Ngulo mded kwaanee, zee mkaach xaa sa xaa leen yeer, kwaan nzho yizhyo Macpela paro nlen mbizh, tub pa le Hebrón kwaan nzho naz Canaán. ²⁰Snee mlake yizhyo nu yeer kwaan mto re xtii Het lo Abraham nu ngoka baa.

Xaa nke zhiin lo Abraham ngwake sa Chak

24 Abraham nak tub xaa ngoxla nu Xaa Tubka Nak mzaa zyen doo kwaan lo xaa. ²Nu lee tub mbizh nzhé Abraham lo tub xaa gol lo rese xaa nke zhiin lo xaa, xaa ngwii lo re xcheen xaa nu nzhé xaa:

—Cheep yaa lu cho kor na. ³Wlipa cheroo lu lo Xaa Tubka Nak, Dios, xaa mdexkwaa yiba nu yizhyo, ke nakat Chak tub ngwnaa me Canaán, paro nzho na nee. ⁴Mas wen ya lu lo dii cheen xuz na nu kwaan lu tub me ka Chak lo re sawlizh na.

⁵Per lee xaa nkanap xcheen xaa mkeb:

—Per chelee me nazeyalt me yaad me kwaan na, ¿che nzhaal we na xgann lu zee leeka lee xaa kwaan tub me?

⁶Nu lee Abraham mkeb:

—Nanzhaalt wee lu xiin na naz ba. ⁷Nel lee Dios yiba ngunaab lo na ke la na garli xuz na nu lazh na nu né xaa: “Wlipa na, lee re yizhyo ne za na lo re dii cheen lu”. Nu lee xaa xaal tub mandad ya kwaan lu zee wen ya lu nu yizhal lu me nak dii cheen xuz na, ka xgaan na. ⁸Nu chelee me nazeyalt me yaad me kwaan lu, kwaanzee nakanotra lu kwent kwaan na. Per lee xiin na nazat na diizh wee lu xaa naz ba.

⁹Zee lee xaa nke zhiin lo Abraham mcheep yaa cho kor xaa nu mcheroo xaa le xaa kwaan nzhé xaa. ¹⁰Zee lee xaa mbe tub chii kamey nu mley xaa lak kwaan zelazh xaa kwaan mas nonra wee xaa nu ngwa xaa yezh Nacor, kwaan nzhi naz Mesopotamia. ¹¹Nu ngulo mzhel yizhyo, zee mlaz xaa gax roo tub bzo, zee mle xaa mkichxub re xkamey xaa naz roo yezh. Nu gorzee lee re me nroo nyiidxii nis roo bzo. ¹²Baa lee xaa nke zhiin lo Abraham ngunii lo Xaa Tubka Nak snee:

—Dios cheen Abraham, xaa nkee na zhiin lo, naab na lo lu zee gak wen lu kwaan xaa nabeyy lo na nu lee zee wen ya na.

¹³Wii lo na roo bzo ne, lee nal nyiid re me koo nis. ¹⁴Bleya zee lee ngwnaa kwaan naab na cheep nis goo na kwaan leen xre me nu nanebt zaa meya goo na, nel noka lo xkamey na zaa me nis go. Nu lee me, gak me mleey lu ka Chak, zee ne na nlu lu yalnkelo lo xaa nkee na zhiin lo.

¹⁵Nu kaniika xaa lo Dios, lee Bek mzhinola re nu nzoba yenn. Bek nak xinn Betuel nu xos Milca nu Nacor, xaa nak wech Abraham. ¹⁶Nu Bek nak tub me jormay nu techo me nu zer kano me xaabyi. Mla me roo bzo nu mtazhe me xre me nu nya me. ¹⁷Gorzee lee xaa nke zhiin lo Abraham, mrexonn ngwa nu nzhé:

—Naab na lo lu, zaa lu tub chuut nis kwaan nzho leen xre lu goo na.

¹⁸Nu lee Bek mla xre yenn nu nzhé:

—Guya.

Nu kwaan yaa me mzaa me nis ngu xaa. ¹⁹Nu ngulo ngu xaa nis, lee Bek nzhé:

—Noka za na nis go re xkamey lu.

Zee ngu maya axta paro nguzhe lextoo ma. ²⁰Nu lijer mtazhe me nis leen pa nzho re ma nis. Nu mrexonn me ngwasee me nis leen bzo nu zyen welt ngwa me axta paro nguzhe lextoo re xkamey xaa. ²¹Nu lee xaa nke zhiin lo Abraham nzose ngwii nu nik tub kwaan nanzhét xaa, nel nzhekla xaa ne xaa nel chelee kale Dios yud xaa, zee yizhal xaa ngwnaa ka Chak.

²²Lee gorna lee kamey ngulo ngu nis, lee xaa mlu tub ani or lo me kwaan nga xoopgram kwaan mkee xaa xii me nu noka mlo xaa chop kwaan yenn yaa me kwaan nak or nu ngaya tub gayoo gram. ²³Nu ngunabdizh xaa:

—Naab na lo lu, ¿cho nak xuz lu? ¿Che nzak lu re xaa na nzho mod lake garli lu nawzhe?

²⁴Lee Bek mkeb:

—Na nak xinn Betuel, xinn Milca nu Nacor. ²⁵Lee garli nu nzho pa kwaz gu nawzhe nu noka nzho zyen kwaan gaw kamey.

²⁶Nu leeka gorzee lee xaa nke zhiin lo Abraham mkichxub xaa axta mla lachuzh xaa lo yo nu mzaa xaa dixkix lo Xaa Tubka Nak. ²⁷Nu nzhé xaa:

—Wen doo nak Xaa Tubka Nak, Dios xaa nabeyy lo na. Tubka wen nu nali nak xaa lo Abraham, xaa nabeyy lo na. Nu nzhanoo xaa na axta garli sawlizh xaa.

²⁸Nu gorna mbin Bek kwaanee, zee mrexonn me nya me garli me. Zee nzhé me rese kwaan mded me lo xnaa me. ²⁹Nu lee me mkano tub bzan, xaa le Labán nu lee xaa mrexonn ngwa kwaan xaa zee, ³⁰nel ne xaa lo ani nu kwaan nzho yenn yaa me nu mbin xaa re kwaan nzhé me. Nu gorna mzhin xaa lee xaa nzoka roo bzo kwaan xkamey xaa. ³¹Nu nzhé xaa:

—Xaa Tubka Nak mzhino lu axta re. Chaa nya be garli na. Nalaket lu naz jwer, nel mdexkwaala na tub pa kwaz lu nu noka pa kwaz xkamey lu.

³²Zee lee xaa nke zhiin lo Abraham ngwa garli xaa; nu Labán mzaa nis lo xaa nu lo re xaa xaa zee zet xaa nii xaa. Nu mlloo xaa xab kamey nu noka mzaa xaa yix ndaw ma. ³³Nu gorna mlek xaa kwaan gaw xchee xaa, per lee xaa mke zhiin lo Abraham nzhé:

—Nagawt na axta ke nii na chozhiin nzhal na nee.

Labán mlaa ngunii xaa. ³⁴Zee nzhé xaa:

—Na nak xaa nke zhiin lo Abraham. ³⁵Lee Xaa Tubka Nak mle zyen xcheen xaa nu nzhap xaa zyen doo kwaan. Nu mzaa Dios mbakxiil, ngoon, plat, or, xaa nke zhiin, me nke zhiin, kamey nu ngwes. ³⁶Nu rop sa xaa Sara mkano tub xgann nixa ngoxla me, per ngol tub xgann me nu mlake re xcheen xaa lo xaa. ³⁷Nu lee xaa nkee na zhiin lo né lo na: “Wlipa nakat xgaan na nik tub ngwnaa Canaán, paro nzho na. ³⁸Lee nal nkin ya lu lo dii cheen xuz na, zee yaxii lu tub ngwnaa ka xgaan na lo re sawlizh na.” ³⁹Nu lee na nzhé lo xaa: “Chelee ngwnaa nazeyalt reke tich na”. ⁴⁰Zee lee xaa mkeb lo na: “Na nzee lo xnaz Xaa Tubka Nak, lee xaa xaal mandad cheen xaa ya kwaan lu, zee wen ya lu nu wee lu me nak dii cheen xuz na ka xgaan na. ⁴¹Nebse chelee sawlizh na nazeyalt zaa mad, kwaanzee nakanotra lu kwent kwaan na.” ⁴²Nalzhe mzhin na roo bzo nu ngunii na lo Xaa Tubka Nak: “Dios cheen Abraham, xaa nkee na zhiin lo, chelee lu wlipa nzhekla lu wen ya na, ⁴³naab na lo lu, lee nal nzo na roo bzo, chelee tub ngwnaa mad yiidxi nis, zee yé na lo me: “Zaa cheep nis kwaan nzho leen xre lu goo na.” ⁴⁴Zee keb me lo na: “Guya” nu noka xkamey na né me goya, me sbaa né nak me mleeey Xaa Tubka Nak ka xgann xaa nkee na zhiin lo. ⁴⁵Zeraka yilo nii na lo Dios, lee Bek mzhinla kwaan xre me kwaan nzob yenn me. Zee mla me re yenn me nu mtezhe me nis leena, zee nzhé na lo me: “Zaa cheep nis goo na”. ⁴⁶Zee lee me mla xre yenn nu né me lo na: “Guya. Nu noka xkamey lu za naya go.” Nu lee me mzaa nis ngu na nu noka mzaa meya ngu xkamey na, ⁴⁷zee lee na ngunabdizh nu nzhé: “¿Cho xinn nak lu?” Nu lee me mkeb: “Lee na nak xchaap Betuel, xgann Nacor nu Milca”. Zee lee na mkee tub ani or xii me nu mlo na chop kwaan yenn yaa me. ⁴⁸Nu zee mkichxub na ngunii na lo Xaa Tubka Nak, xaa nak Xtios Abraham nu mbill na lo xaa, xaa mkanap na naz zee nalise mzhin na lo xos xuz xaa, zee we na ngwnaa ka xgann xaa. ⁴⁹Lee nal nen che wen nu nali le lu lo xaa nkee na zhiin lo; nu chelee lu nanzheklat lu zaa lu me zee ne na cho kwaan le na”.

⁵⁰Zee lee Labán nu Betuel mkeb nu nzhé:

—Kwaane nze lo Xaa Tubka Nak nu lee re nu nyent mod né lo lu “Nzho moda nu nyent moda”. ⁵¹Wii, lee Bek nzho nee, be

me nu zyaa, zee gak me sa xgann xaa nke lu zhiin lo, modxa nzhekla Xaa Tubka Nak.

⁵²Gorna mbin xaa nke zhiin lo Abraham wdizh kwaan nzhé xaa, mkichxub xaa lo Xaa Tubka Nak, axta mla lachuzh xaa lo yo. ⁵³Nu lee xaa nke zhiin lo Abraham mlo re kwaan nak or, kwaan nak plat nu ler kwaan mzaa xaa lo Bek. Nu noka re kwaan wen mzelazh xaa lo bzan me nu lo xnaa me. ⁵⁴Zee ndaw xchee rese xaa, zeera ngoot xaa. Nu lee stub mbizh garziil doo ngxuche xaa nu nzhé xaa:

—Zaa diizh bare na lo xaa nkee na zhiin.

⁵⁵Zee lee bzan me nu xnaa me mkeb:

—Laa kwaz mad zlak mbizh kwaan re nu, gola xchii mbizh, zeera wee lu mad nu nya lu.

⁵⁶Zee lee xaa nke zhiin lo Abraham mkeb nu nzhé:

—Nalet lu tras na, Dios mle wen lo na, lee nal ngola nya na stuba. Snee nya na garli xaa nkee na zhiin lo.

⁵⁷Zee lee re xaa mkeb:

—Ya chezh be Bek, zee nen cho kwaan né me.

⁵⁸Nu mrezh me Bek nu nzhé me:

—¿Che zya lu kwaan xaabyi ne?

Nu lee me mkeb:

—Nya na kwaan lee xaa.

⁵⁹Zee mlaa me nya Bek kwaan ngwnaa, me mkano me gorna win me, kwaan re xaa nke zhiin lo Abraham. ⁶⁰Zee lee re xaa li me ngunii wen lo me, nzhé:

Bzan be,

tira gak lu xnaa zyen doo xaa,

lee dii cheen lu le gan lo dil kwaan re yezh kwaan nayii ne xaa.

⁶¹Zee lee Bek ngxuso kwaan re ngwnaa nu ngxuob me tich kamey nu nya me kwaan re xaa nke zhiin lo Abraham. Sbaa mroo re xaa Bek nu mbare xaa lo Abraham.

⁶²Nu lee Chak nzha naz roo bzo kwaan le Bzo cheen Xaa Mban, xaa ngwii lo na,^p kwaan nzho naz yizhyo Negeb. ⁶³Nu lee Chak mroo nzha zaa tub welt mzhela yizhyo, zee yanii xaa lo Dios. Nu zee mlaach xaa, ta mlu lak kamey lo xaa, ma

nyaad gax. ⁶⁴Noka Bek mlaach lo Chak nu mla me tich kamey.

⁶⁵Zee ngunabdizh me lo xaa nke zhiin lo Abraham:

—¿Cho xaabyi nze naz wen, xaa nze naz lo re be?

Nu lee xaa nke zhiin mkeb:

—Xaa ba nak xaa nkee na zhiin lo.

Zee lee me mzen kwaan msaaw garlo. ⁶⁶Nu lee xaa nke zhiin mzaa kwent lo Chak rese kwaan mle xaa. ⁶⁷Zee lee Chak mbe Bek leen yoo ler kwaan ngu xnaa xaa Sara, zee mka xaa me. Nu lee Chak nkedoola Bek. Sbaa myenlazzh xaa xnaa xaa, me ngut.

Re dii cheen Abraham nu Cetura

25 Abraham mkano stub ngwnaa me le Cetura. ²Nu ngol re xgann xaa, xaa le: Zimram, Jocsán, Medán, Madián, Isbac nu Súa. ³Jocsán ngok xuz Seba nu Dedán. Lee re xgann Dedán ngok Asurim, Letusim nu Leumim. ⁴Lee re xgann Madián ngok: Efa, Efer, Hanoc, Abida nu Elda. Rese xaa ba ngok xgann Cetura.

⁵Abraham mlaa rese kwaan nzhap lo Chak. ⁶Nu lo re stub naz xgann xaa, Abraham nebse mzelazzh kwaan nu leezha seetaka mban Abraham, zee mloo xaa re xaa lo Chak nu mxaal xaa re xaa nya yizhyo pa nlen mbizh.

Abraham ngut nu mgaach

⁷Abraham mban tub gayoo chon gal nzho chiin liin. ⁸Nu ngox doo xaa ngut xaa nu mzhaal xaa kwaan re xey xaa. ⁹Nu lee xgann xaa Chak nu Ismael mkaach xaa leeka pa mgaach sa xaa Sara, leen yeer cheen Macpela, kwaan nzhi gax xkizhyo Mamre. Mzi Abraham yizhyo ne lo Efrón, xgann Zohar, xaa nak dii cheen Het. ¹⁰Lee yizhyo kwaan mzi Abraham lo dii cheen Het, baa mgaach Abraham nu Sara. ¹¹Ngulo ngut Abraham, Dios mle wen kwaan Chak, zee mlake xaa ngu xaa roo Bzo cheen Xaa Mban, xaa ngwii lo xaa.

Re dii cheen Ismael

¹²Kwaane nak kwent cheen re dii cheen re xgann Ismael, xaa nak xgann Abraham kwaan Agar, me mke zhiin lo Sara. ¹³Kwaane nak le re xgann Ismael, modxa ngol xaa. Lee xaa yilotlaka ngol lo Ismael le Nebaiot, zee nzha Cedar, Adbeel,

Mibsam, ¹⁴Misma, Duma, Massa, ¹⁵Hadar, Tema, Jetur, Nafis nu Cedema. ¹⁶Re xaa ba ngok chiibchop xgann Ismael nu snee le re xaa. Nu nabeyy xaa paro nzhaal xaa nu pa nzho xaa. Nu kad tub xaa nabeyy xaa lo xaa xaa.

¹⁷Liin kwaan mban Ismael ngok tub gayoo galbchii gazh liin gorna ngut xaa; nu mgaach xaa paro mgaach re sawlizh xaa. ¹⁸Re dii cheen xaa mri yizhyo kwaan xsaw yezh Havila nu yezh Shur; nu lee Egipto nzhi stub ta roo nistoo nu Asiria nzhi stub ta. Nu baa ngut xaa paro nzho re wech xaa.

Ngol Kob nu Esaú

¹⁹Snee nak kwent cheen re dii cheen Chak xgann Abraham. ²⁰Nzho Chak choo liin gorna mka xaa Bek, me nak xinn Betuel nu bzan Labán, xaa Aram nu ngu xaa naz Padan-aram. ²¹Nu lee Bek nagarlot kano mad, kwaanzee ngunaab Chak lo Dios zee kano me mad; zee lee Dios mbin xtizh xaa nu lee Bek mbeyxinn. ²²Zee lee me mzeen nzho chop mad lextoo me nu ndil mad lextoo me. Nu nzhé me. “¿Chozhiin mban na cheleeya sneeya?” Kwaanzee nzhé meya lo Xaa Tubka Nak. ²³Nu lee Xaa Tubka Nak mkeb:

Leen lextoo lu nzho chop yezh naro,
chop yezh kwaan roxa, xaa zeraka gal
nu lee tub yezh ngezhra lo stub yezh,
per lee xaa yilo ke zhiin lo xaa gwluzh.

²⁴Lee gorna mzhin gor gal xaa, zee ngol kwech xaa. ²⁵Nu ngol xaa yilo, xaa mex na; nu dub cho xaa nzeb yich mex nu mloole xaa xaa Esaú.^q ²⁶Ngulo ngol Esaú, zee ngol xaa mloole xaa Kob,^r nel gorna ngol xaa mzen xaa xancheeck nii Esaú. Nu lee Chak nzho chon gal liin gorna ngol rop xaa ne.

Esaú mchee kwaan nyalzo

²⁷Nu nzhaxen rop xaa ne. Lee Esaú mzhin ngok tub xaa nya lo re ma wen nu lee Kob nak tub xaa nlake yoo. ²⁸Chak nkerala Esaú, nel nyula xaa nzhaw xaa re ma nzhut Esaú, per lee Bek nkelara Kob.

²⁹Lee tub mbizh lee Kob mdexkwaa kwaan gaw. Nu lee Esaú nyaad nguzha doo ngwa wen. ³⁰Nu nzhé xaa:

^q Lee le Esaú wdizh hebreo nii “yich”.

^r Lee le Kob nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “xancheek nii xaa” nu noka nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “nle xaa tramp”.

—Naab na lo lu, wech, zee zaa lu cheep kwaan naxne kwaan kadexkwaa lu gaw na, nel ya na nayetra na lo yalnlaan.

(Kwaanzee noka le Esaú Edom).⁵

³¹Nu lee Kob mkeb:

—Per toga re kwaan yizo lu ka na, kwaan nyizo re xaa yilotlaka.

³²Nu lee Esaú nzhé:

—Kwaanzee lu ne ke nayetra na lo yalnlaan. Nu lee re kwaan yizo na, nel nak na xaa yilo naleta zhiin lo na.

³³Nu lee Kob nzhé:

—Wlipa guzh nen.

Nu lee Esaú mcheroo nu nzhé:

—Wli naya.

Nu snee mzaa xaa re kwaan nyizo xaa yilo.

³⁴Zee lee Kob mzaa lo Esaú yat nzhobxtil nu tub yann zaa.

Nu lee xaa ndawa nu ngu xaaya nu nguxso xaa nu nzha xaa.

Nu nixa nanzakt xaa non ngol xaa yilo nu re kwaan nyizo xaa yilo.

Chak nu Abimelec

26 Lee re mbizh zee mla tub win dubse yizhyo ba, modxa mlaya gorna mbanaka Abraham. Kwaanzee nya Chak naz Gerar lo Abimelec, xaa nak rey cheen re xaa Filistia. ²Nu naz ba lee Xaa Tubka Nak mlu lo xaa nu nzhé xaa:

—Nayat lu naz Egipto; mas wen yo lu pa nii na lo lu. ³Lee nal yo lu yizhyo ne, nel na zo tubka kwaan lu. Nu le na zyen doo xcheen lu, nel lo dii cheen lu za na yizhyo ne. Nu snee yilo yaan na kwaan lu kwaan myaan na kwaan xuz lu Abraham. ⁴Na le ke dii cheen lu gak kwent re mbal yiba nu za na rese yizhyo ne lo xaa. Nu le na zee rese yezh gak wen kwent dii cheen lu, ⁵nel mbin Abraham xtizh na nu mzob xaa kwaan mxaal na nu kwaan mla na lo xaa; nu mbin xaa kwaan ngunabeyy na nu mseed xaa kwaan mlu na lo xaa.

⁶Kwaanzee Chak mlaz Gerar. ⁷Nu lee re xaa nzho baa ngunabdizh xngwnaa xaa, zee nzhé xaa:

---

s Lee le Edom nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “naxne”.

—Lee me nak bzan na.

Nu nanzhét xaa sa xaa nel nzheb xaa. Nu mle xaa xgab: “Bek nak tub me chul doo nlu nu napa lee re xaa kayut na nu lake me kwaan re xaa”.

⁸Gwluzh xEEP, Abimelec kawii roo bentant nu ta ngune xaa lee Chak ngezh Bek. ⁹Zee lee Abimelec mrezh Chak nu nzhé xaa:

—¡At lee me nak sa lu! ¿Cho noon né lu lee me nak bzan lu? Nu lee Chak mkeb:

—Na mle xgab, napa lee re xaa ne kayut na kwent cheen me.

¹⁰Nu lee Abimelec nzhé:

—¿Chozhiin kale lu kwaan lo nu? Chol tub re xaa ne nkano me, zee lu ngle zee ngle nu jwalt. ¹¹Zee lee Abimelec ngunabeyy lo re xaa yezh:

—Loka cho xaa nii lo xaa ne nu lo sa xaa, zee yet xaa.

¹²Nu leeka liin zee, mgoon Chak yizhyo ba nu mtoop xaa yalgon kwaan mzaa tub gayoo bes lo tub ble kwaan mgaan xaa, nel Xaa Tubka Nak mle wen lo xaa. ¹³Snee mle Chak gan ngok rik nu mkano doo xaa zyen kwaan nu ngok non xaa.

¹⁴Nu mkano xaa zyen doo mbakxiil nu zyen doo ngoon nu xaa nke zhiin lo xaa. Kwaanzee re xaa Filistia ngok mbidyos lo re xcheen Chak. ¹⁵Nu lee re xaa Filistia mtezhe re bzo kwaan mdeen re xmos Abraham. ¹⁶Zee nzhé Abimelec lo Chak:

—Zyaa nee, nel nzyak lu tub xaa mas nonra ke nu.

¹⁷Zee mroo Chak baa nu nya xaa naz Laach Gerar nu mlake xaa ngu xaa baa. ¹⁸Gorna mbanaka Abraham, zee mxaal xaa lak xmos xaa mdeen lak bzo, per gorna ngulo ngut xaa, lee re xaa Filistia ngutezheya. Nu lee gorna mzhin Chak baa, zee mdeen xaaya nu mloole xaaya mod mloole xuz xaaya.

¹⁹Lee tub mbizh, xaa nke zhiin lo Chak mdeen tub bzo lo tub laach nu nguga nis lo xaa. ²⁰Lee re xaa nkanap xpakxiil xaa yezh Gerar, mdil kwaan re xaa nkanap xpakxiil Chak nu mbezh xaa:

—¡Nis cheen nuya!

Zee mloole xaa bzo zee “Dil”. ²¹Zeera mdeen xaa nke zhiin lo Chak stub bzo. Mbare re xaa mdil xaa lo bzo, kwaanzee mloole xaaya “Cheldil”. ²²Zee lee Chak mbachii zee nu mbare mdeen stub bzo kwaan namdiltra xaa lo, zee mloole xaaya “Yalnix”. Nu nzhé xaa:

—Nal si, lee Xaa Tubka Nak mzaa yalnix yoo na nee nu kano na zyen doo kwaan.

²³Nu baa lee Chak nya naz Beerseba. ²⁴Nu leeka yaal zee, lee Xaa Tubka Nak mlu lo Chak nu nzhé xaa:

Na nak Xtios xuz lu, Abraham.

Nazhebt lu, na nzo kwaan lu.

Nu le wen na lu

nu le zyen na dii cheen lu

kwaan yalnkala cheen Abraham, xaa na.

²⁵Zee lee Chak mdexkwaa lo tub mdo kwaan gool xaa lo Dios. Nu leeka baa mzob xaa yoo ler cheen xaa. Nu zee lee re xaa nke zhiin lo xaa mzelo mdeen stub bzo.

²⁶Lee tub mbizh, lee Abimelec mroo Gerar nu ngwa xaa mdizh xaa kwaan Chak nu kwaan lee xaa ngwa Ahuzat, xmigpa xaa nu Ficol, xaa nabeyy lo re xsoldad xaa. ²⁷Lee Chak nzhé:

—¿Chozhiin nze lu lo na? Kwaan nayii lu lo na nu mloo lu na xkizhyo lu.

²⁸Nu lee xaa mkeb:

—Ne na lee Xaa Tubka Nak nzo kwaan lu. Nu mle na xgab cheroo lu lo re nu, zee yaan be tub trat. ²⁹Lee lu nalet nik tub kwaan nawent, nel re nu nakaniit lo lu. Nu nebse kale nu kwaan, zee wen kwii be. Nu lee Xaa Tubka Nak kale wen lo lu.

³⁰Zee lee Chak nu xaa nke zhiin lo xaa mbit ma nu mle yalni. Ndaw re xaa nu ngu re xaa. ³¹Nu garziil doo ngxuche rop xaa nu myaan rop xaa. Zee lee Chak nzhé:

—Wen nya lu.

Nu lee xaa nzhé:

—Wen kwii be nal.

³²Nu leeka mbizh zee, lee xaa nke zhiin lo Chak myaad mzaa kwent lo Chak, lee nis ngulola nguga leen bzo kwaan kayeen xaa. ³³Nu lee bzo zee mloole Chak “Bzo pa myaan xaa”. Nu axta mbizh nalzhe, yezh kwaan nzob bzo baa le Beerseba, kwaan nak Bzo pa myaan xaa.

Esau mka chop ngwnaa

³⁴Gorna lee Esau nzho choo liin, zee mka xaa Judit, xchaap Beeri, xaa nak dii Het nu mka xaa Basemat, xchaap Elon, xaa

noka nak xtii Het. ³⁵Nu ngok nales lextoo Chak rop Bek ngune rop xix xaa.

Chak ngunii wen lo Kob nu Esaú

27 Leezha ngox doo Chak nu nanyanitra garlo xaa, zee tub mbizh mrezh xaa Esaú, xgann xaa xaa yilo lo xaa.

Nu nzhé xaa:

—Xgaan.

Nu lee xaa mkeb:

—¿Cho kwaana, Pa?

²Nu lee Chak nzhé:

—Lu ne ngoxla na. Nanet na pa zhe yet na. ³Kwaanzee nzhekla na ya lu wen. Wee lu xkwez lu nu kwaan nkeeya, zee gut lu tub ma wen gaw na. ⁴Nu keex lu baal lo ki modxa nyula na nu yaadno luya zee gaw naya, zee nii wen na lo lu gorna zeraka yet na.

⁵Nu lee Bek nzo mkenzha gorna lee Chak kanii lo Esaú, xgann xaa. Nu zee lee Esaú nzha kampyar wen nzha kwaan ma. ⁶Nu lee Bek ngunii lo Kob xgann me nu nzhé me:

—Mbin na lee xuz lu kanii lo wech lu nu nzhé me lo xaa: ⁷“Kab lu tub ma wen nu keex lu ma lo ki, zee yiidno lu ma gaw na, zee nii na kwaan wen lo lu delant lo Xaa Tubka Nak gorna zeraka yet na”. ⁸Lee nal xgaan, bin kwaan nii na lo lu le lu. ⁹Gwa paro nzho re ma nu yaadno lu chop chib yeen, ma chul lo re chib, zee kaxkwaa na ma mer mod nyula xuz lu. ¹⁰Zee ya laa luya zee gaw xuz luya nu sbaa nii me kwaan wen lo lu gorna zeraka yet me.

¹¹Nu lee Kob nzhé lo Bek, xnaa xaa:

—Wech na nzeb doo yich cho xaa nu lee na nyent yich cho na. ¹²Nu chelee xuz na zen cho na, zee gakbeyy na lo xaa, le xaa xgab kakade na xaa nu napa kanii nawent xaa na lo kwaan nii wen xaa na.

¹³Nu lee xnaa xaa mkeb:

—Xgaan, na yalzo kwaan nawent nii xaa. Lu ble kwaan ni na lo lu nu gwa guxii chop ma.

¹⁴Zee lee Kob ngwaxii chop ma nu nyaadno xaa ma lo xnaa xaa. Nu lee xnaa xaa mkeex ma chul doo mer modxa nyula xuz xaa Chak. ¹⁵Nu lee Bek ngwa nguloo tub xab Esaú kwaan chul doo lo rese kwaan nkano xaa garli xaa; nu mzaa meya

ngok Kob, xaa gwluzh lo me. ¹⁶Nu leeka yed cheen chib msaaw me yaa xaa nu yenn xaa paro nyent yich. ¹⁷Nu mzaa me baal myeex lo ki nu yat nzhobxtil lo xaa kwaan mdexkwaa me. ¹⁸Zee lee Kob mzeeb paro nzho xuz xaa nu nzhé xaa:

—Xuz na.

Nu lee Chak nzhé:

—Na nee. ¿Xana xgaan na nak lu?

¹⁹—Na nak Esaú, xgann lu xaa yilo —nzhé Kob—. Ngulola mdexkwaa na kwaan né lu lo na. Guxche nu naab na lo lu zob nu daw ma kwaan mzen na; nu nii kwaan wen lo na nal.

²⁰Zee lee Chak mkeb:

—¿Xomod mle lu zee tant liger nguzhal ma lo lu, xgaan?

—Lee Xtios lu, Xaa Tubka Nak, mle yud na nguzhal ma —nzhé Kob.

²¹Nu lee Chak nzhé:

—Bii gax lo na, zee zen na cho lu, zee ne na che wlipa lu nak xgaan na Esaú.

²²Nu lee Kob mbii gax lo xuz xaa, zee mgal xaa cho xaa, zee nzhé Chak:

—Mod nzhedizh lu nak mod Kob nu lee yaa lu nak mod yaa Esaú.

²³Nu sbaa namlabeyyt xaa nel yaa xaa nzeb doo yich mod yaa Esaú. Nu ngunii wen xaa. ²⁴Nu lee xaa ngunabdizh lo xaa stuba:

—¿Che wlipa lu nak xgaan na Esaú?

Nu lee Kob nzhé:

—Na nak Esaú.

²⁵Zee lee xuz xaa nzhé:

—Teno ma mbit lu, zee gaw na, zee nii wen na lo lu.

Zee lee Kob mzaa kwaan ndaw xuz xaa nu noka mzaa xaa xis ub ngu xaa. Zee lee Chak ndaw nu ngu. ²⁶Zee nzhé Chak:

—Te gax nal xgaan nu zaa tub bit lo na.

²⁷Nu lee Kob mbii gax nu mzaa xaa tub bit. Zee lee Chak mdebxii xaa, zee ngunii wen xaa lo xaa kwaan wdizh ne:

¿Snee nzebech xgaan na,
kwenta bech cheen re yag wen,
kwaan chul mle Xaa Tubka Nak!

²⁸Nu Dios sela yey yiba lo lu

zee gak doo yalgon cheen lu
nu zaaya zyen doo nzhobxtil nu ub.

²⁹ Nu ke zyen xaa zhiin lo lu
nu kichxub rese yezh lo lu.

Nabeyy lu lo re wech lu
nu kichxub xaa nak xinn xnaa lu lo lu.
Xobde na lo re xaa xobde lo lu
nu nii wen na lo re xaa nii wen lo lu.

³⁰ Ngulo ngunii wen Chak lo Kob nu pense nzha mroo Kob lo Chak, gorna lee Esaú mbare ngwa tab ma wen. ³¹ Nu noka lee xaa mdexkwaa tub kwaan chul doo ndaaw. Zee mbe xaaya lo xuz xaa nu nzhé xaa:

—Guxso nal xuz, nel lee na nzenola ma mzen na gaw lu. Nu gunii wen lo na nal.

³² Zee lee Chak ngunabdizh:

—¿Cho nak lu?

Nu lee xaa mkeb:

—Lee na nak Esaú, xgann lu, xaa gro.

³³ Zee lee Chak mdedyall nu dub xaa mxiz nu nzhé xaa:

—¿Cho xaa nak xaa ngwa yut ma mzaa lo na? Nu lee na ndawa gorna zeraka zhin lu. Nu ngunii wen na lo xaa, lee nal lo lee xaa mlake wena.

³⁴ Gorna mbin xaa kwaan nzhé xuz xaa, zee nales doo ngok lextoo xaa nu nye doo mbinn xaa nu nzhé xaa:

—¡Xuz na, noka nii wen lo na!

³⁵ Nu lee Chak mkeb:

—Mbiidla wech lu nu mkade xaa na nu mkayaa xaa kwaan nyalzo lu.

³⁶ —¡Kwaanzee mroole xaa Kob!^t —nzhé Esaú—. Nu nzhala chop bes nzha kakade xaa na; yilotlaka mkiib xaa xcheen na kwaan nyalzo xaa yilo, lee nal mkiib xaa kwaan wen kwaan gunii lu. ¿Che nyentra stub kwaan wen nii lu lo na?

³⁷ Zee lee Chak mkeb:

—Na mzob xaa zee nabeyy xaa lo lu, zee lu nu re sawlizh lu ke zhiin lo xaa. Nu ngunii wen na lo xaa zee kano xaa zyen doo nzhobxtil nu xis ub. Nyentra cho kwaan za na lo lu, xgann.

^t Lee le Kob nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “nle xaa tramp”.

³⁸ Esaú mle jwers:

—¿Che nagarlot nii lu nebse stub wdizh wen lo na, xuz na?
Nu lee Esaú mbinn doo.

³⁹ Nu zee lee Chak nzhé:

Yo lu zit lo yizhyo wen
nu lo yey kwaan nla naz yiba.

⁴⁰ Kwaan xspad lu ban lu
nu ke lu zhiin lo wech lu.

Per gorna gak lu tub xaa nabeyy,
zee kiib lu yog cheen wech lu yenn lu.

Kob mxonn lo Esaú

⁴¹ Nu sbaa mzelo Esaú nayii ne Kob, nel mkiib xaa kwaan mzaa xuz xaa nu mle xaa xgab: “Zhin tub mbizh kaach na xuz na, ¡zeera gut na wech na!”

⁴² Nu gorna lee Bek ngune kwaan kale Esaú xgab, zee mrezh me Kob nu nzhé me:

—Lee wech lu nle xgab gut lu. ⁴³ Kwaanzee kenzha xgann, xonn nu gwa naz Harán garli bzan na Labán. ⁴⁴ Nu xche yo lu kwaan lee xaa axta yilo ded yalxan lo wech lu ⁴⁵ nu yenlazzh xaa re kwaan mle lu. Zee leeka na niya lo lu, zee nzho mod yaad lu. Nanzheklat na luux na rop xiin na tuka mbizh.

⁴⁶ Zee lee Bek nzhé lo Chak:

—Ngulola nguiche yek na ne na rop me mka Esaú nu chelee Kob chelya nee kwaan me xtii Het, kwenta me ne, ¡mas wen yet na!

Chak mxaal Kob nya Harán

28 Zee lee Chak mrezh Kob nu ngunii wen xaa lo xaa nu ngunabeyy xaa xaa nu nzhé xaa:

—Nakat lu ngwnaa nee, me Canaán. ² Gwa naz Padan-aram, garli xey lu Betuel, xuz xnaa lu nu ka lu tub xnis lu, xiin xich lu Labán. ³ Nel Dios, Xaa Nkano Dubse Yalnabeyy nii wen lo lu nu gak zyen xtii lu; nu lo lu roo zyen yezh naro. ⁴ Nu zaa xaa lo lu nu lo re xtii lu kwaan ngunii wen xaa lo Abraham nu gak xcheen lu yizhyo pa nzo lu, paro nzho lu kwenta xaa zit nal. Nel sbaa myaan xaa kwaan Abraham.

⁵Snee mxaal Chak Kob naz Padan-aram, zee ka xaa ngwnaa. Nu mzhin xaa garli Labán, xaa nak xinn Betuel. Betuel nak xaa Aram nu nak xaa bzan Bek, me nak xnaa Kob nu Esaú.

⁶Nu ngune Esaú lee Chak ngunii wen lo Kob nu mxaal xaa xaa naz Padan-aram, zee ka xaa ngwnaa naz ba. Nu lee gorna ngunii wen xaa lo xaa nzhé xaa: “Nakat lu ngwnaa Canaán”.
⁷Nu lee Kob mbin xtizh xnaa nu xuz, zee ngwa xaa naz Padan-aram. ⁸Snee mzeen Esaú lee re xchaap xaa Canaán nawent lo xuz xaa. ⁹Kwaanzee ngwa xaa lo Ismael, xgann Abraham nu mka xaa tub ngwnaa me le Mahalat, me nak xchaap Ismael, bzan Nebaiot. Nu ngok me stub sa xaa lo re me nkanola xaa.

Xmkaal Kob

¹⁰Kob mroo Beerseba nu mzen naz nzha naz Harán. ¹¹Nu gorna ngwaazla mbizh mzhin xaa tub pa nu baa mlake xaa ngoot xaa. Nu mzen xaa tub ke kwaan nzhikwaa baa, mkoo xaa nu ngoot xaa. ¹²Nu lee yaal zee mchaa lextoo Kob, mlu tub skaler lo xaa,

kwaan nroo lo yo nu nzhin axta yiba. Nu lee re mandad cheen Dios nkato nu nyixoob loya. ¹³Noka mlu Xaa Tubka Nak lo xaa nzoli lo skaler kwaan mas ya. Nu lee Dios nzhé:

—Na nak Xaa Tubka Nak, Dios cheen Abraham nu Dios cheen Chak. Lo lu nu lo re dii cheen lu, za na yizhyo pa naxna lu. ¹⁴Lee re dii cheen lu le na zyen doo kwenta yide kwaan nroo lo yo nu yo xaa dubse yizhyo ne. Nu kwent cheen lu nu rese xtii lu le wen na lo dubse yizhyo. ¹⁵Na nzo kwaan lu nu kanap na lu palpa nzha lu. Nalat na lu, nkin le na re kwaan ni na lo lu, axtaka le na bare lu lo yizhyo ne.

¹⁶Nu gorna mroo mkaal lo Kob nu nzhé xaa: “¡Wli, Dios nzo nee nu lee na naneta!” ¹⁷Nu mzheb doo xaa nu mle xaa xgab: “¡Nee nak tub pa nambey, nzhaal zheb na ne na Dios, nel nee nak garli Dios nu nee nak roo yiba!”

¹⁸Nu stub mbizh garziil doo ngxuche xaa nu mzen xaa ke kwaan mkoo xaa, zee mzoli xaaya zee zelazh xaaya nu mxo xaa anseyt choya. ¹⁹Nu mloole xaa zee, Betel.^u Nu lee yilo lee yezh zee le Luz.

²⁰Naz ba ngunii xaa lo Dios nu nzhé xaa:

—Dios, chelee lu ya lu kwaan na nu kanap lu na nu zaa lu kwaan gaw na nu kwaan gak na ²¹nu chelee na wen na gorna bare na garli xuz na, zee lu Xaa Tubka Nak gak Xtios na. ²²Nu lee ke kwaan mzoli na nee nak tub kwaan nlu lee nee nak garli lu. Nu tubka za na lo lu tub part lo chii part lo re kwaan zaa lu lo na.

Kob mke zhiin lo Labán zee ka xaa Raquel nu Lea

29 Kob mzen naz nzha yizhyo paro nlen mbizh. ²Nu naz wen nzo xaa, zee mlu tub bzo lo xaa, kwaan nzho re ma nis. Nu lee roo bzo nyaaw kwaan tub ke ndok. Nu roo bzo nzhi chon partid mbakxiil. ³Nu gorna nyalo nkasa re mbakxiil roo bzo zee nkib re xaa ke, zee nzaa xaa nis nzho ma. Nu gorna yilo nzaa xaa nis nzho ma, zee mbare xaa nsaaw xaa roo bzo stuba.

⁴Nu zee ngunabdizh Kob lo re xaa nkano mbakxiil nu nzhé xaa:

---

^u Lee le Betel nak wdizh hebreo kwaan nii “li Dios”.

—¿Pa xaa gu, mig?

Nu lee re xaa mkeb nzhé:

—Lee re nu nak xaa Harán.

⁵Nu lee Kob ngunabdizh lo re xaa:

—¿Che nlabeyy gu Labán, xos Nacor?

Lee xaa mkeb nzhé:

—Nlabeyy nu xaa.

⁶Zee nzhé xaa:

—¿Che wenaka xaa?

Lee xaa mkeb nzhé:

—Wenaka xaa. Wii, lee xchaap xaa Raquel, nzeno xpakxiil

xaa.

⁷Zee lee Kob nzhé:

—Nzobra mbizh, zer gal gor sebyoo gu mbakxiil. Yilo zaa gu nis go ma, zee yano gu ma yataw ma xEEP, zeera sebyoo gu ma.

⁸Nu lee re xaa mkeb nzhé:

—Nalet nuya. Nkin kwaz nu yilo zhin rese mbakxiil nu re xaa nkano ma, zeera kib nu ke kwaan nzob roo bzo, zee nzho mod zaa nu nis go re mbakxiil.

⁹Nu lee Kob seetaka kani lo re xaa, lee Raquel mzhin kwaan re xpakxiil xuz me Labán, nel noka lee me nak me nkanap mbakxiil. ¹⁰Nu gorna mwii Kob lee re xpakxiil Labán, xaa nak bzan xnaa xaa mzhin nu mbii Kob roo bzo zee mkiib xaa ke, zee go re xpakxiil xaa nis. ¹¹Zee ngunii Kob dix lo Raquel kwaan tub bit tagarlo me nu mzelo xaa mbinn xaa lo me. ¹²Nu lee Kob nzhé lo Raquel:

—Na nak xgann Bek, bzan Labán.

Nu lee Raquel mrexonn nya yéya lo xuz.

¹³Nu gorna mbin Labán kwent cheen Kob, xgann bzan xaa, zee mrexonn xaa ngwa xaa pa nzo Kob. Nu gorna mzhin xaa lo xaa, zee mkayaa xaa xaa kwaan tub bit tagarlo xaa nu mdeezh xaa xaa. Nu zee mbe xaa xaa garli xaa. Zee lee Kob mzaa kwent lo Labán re kwaan kayak. ¹⁴Nu lee Labán nzhé:

—¡Wlipa na ni na, lee lu nkano leeka xren na!

Nu ngu xaa kwaan lee xaa tub mbee.

¹⁵Zee nzhé Labán:

—Naket lu zhiin lo na sbaasa, naleet nel nak lu sawlizh na zee nayext ka lu. Né lak yex ka lu.

¹⁶Nu Labán nkano chop xchaap, lee me gox le Lea nu lee me yeen le Raquel. ¹⁷Nu lee Lea nebse garlo chul nlu nu lee Raquel chul doo nlu dub terse me. ¹⁸Nu lee Kob nzhé:

—Nyulara na Raquel. Ke na zhiin gazh liin lo lu zee ka na Raquel.

¹⁹Zee mkeb Labán:

—Mas wen za na mad ka lu ke za na mad ka stub xaa nanakt sawlizh na. Blaz kwaan na.

²⁰Sbaa mke Kob zhiin tub gazh liin zee ka xaa Raquel, nel nyula doo xaa me, zee mle xaa xgab: “Oj xche ded mbizh”.

²¹Ngulo nguxoob gazh liin, zee nzhé Kob lo Labán:

—Zaa lu xngwnaa na nal, nel ngulola nguxoob mbizh zhaal rop nu me.

²²Zee lee Labán mtoop re xaa zee le xaa jondang. ²³Nu gorna ngol yaal mbe xaa Lea ngulaa xaa lo Kob. Nu Kob ngoot kwaan lee me. ²⁴Nu mzaa Labán tub me ke zhiin lo Lea, me le Zilpa. ²⁵Nu ngunil yizhyo stub mbizh, zeera ngune Kob lee Lea ngootno xaa. Nu zee nzhé xaa lo Labán:

—¿Chozhiin sbaa mle lu lo na? ¡Nel mkee na zhiin lo lu zee ka na Raquel! ¿Chozhiin mkade lu na?

²⁶Nu lee Labán mkeb:

—Nee, nankanot nu kostumbr zee ka mad yeen xaabyi yilo lo mad gox. ²⁷Yilo ded tub sman mchelya lu Lea, zee noka za na Raquel ka lu, chelee lu zeyal lu kera lu zhiin lo na stub gazh liin.

²⁸Kob mzeyal nu gorna ngulo mded tub sman cheen yalnchelya cheen Lea, zee Labán mzaa Raquel ngok sa Kob.

²⁹Nu noka lo Raquel mzaa Labán tub me ke zhiin, me le Bilha.

³⁰Nu noka mle xaa gan mka xaa Raquel nu mkelara xaa me lo Lea. Nu mke xaa zhiin lo Labán stub gazh liin.

Re xgann Kob

³¹Nu mlaach Xaa Tubka Nak lee Kob nankelat Lea, zee mzaa Dios tub xgann me. Nu lee Raquel nak me nit. ³²Nu lee Lea mbeyxinn nu mkano me tub xgann me nu mloole me mad Ben.^v Nel nzhe me: “Nal mwii Xaa Tubka Nak lo na,

---

^v Lee le Ben nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii: “wii, xgaan na” nu noka kwenta wdizh hebreo kwaan nii “mlu yalnles kwaan kadeed na”.

nel nales nzhak na, nalsi snee kela sa na na”.³³ Lea mbare mkano stub xgann, xaa le Simeón.^w Nu nzhé me: “Lee Xaa Tubka Nak mbin nankelat sa na na, zee mzaa xaa stub xgaan na”.³⁴ Stub welt mkano me stub xgann me nu mloole me mad Leví.^x Nu nzhé me: “Nalsi masra yoo na kwaan sa na, nel nzhala chon xgann xaa nkano na”.³⁵ Nu mkano me stub mad nu mloole me mad Judá.^y Nu nzhé me: “Nalsi gol na lo Xaa Tubka Nak”. Ngulo mded kwaan, namkanotra me mad.

Xiin Bilha

30 Gorna ngune Raquel nagarlot kano me mad, zee ngok nawent lextoo me ne me Lea, bal me. Nu nzhé me lo sa me:

—;Chelee lu nazaat lu tub mad lo na, zee yet na!

²Nu lee Kob ngunayii lo Raquel nu nzhé xaa:

—¿Che nle lu xgab lee na nak Dios, zee za na mad lo lu?

³Nu lee me nzhé:

—Za na Bilha, me nke zhiin lo na, kano lu nu gorna kano me mad, zee gak mad xiin na. Nu sbaa nzho mod kano na mad.

⁴Nu sbaa mzaa Raquel Bilha me nke zhiin lo me, zee mchaal Kob me. ⁵Nu lee me mbeyxinn, zee ngol tub xgann Kob lo me.

⁶Zee nzhé Raquel:

—Mad ne roole Dan,^z nel Dios nali ngunaab kwent lo na nu mbin xaa kwaan ngunii na lo xaa, zee mzaa Dios tub xgaan na.

⁷Zeera mbare Bilha mkano stub xgann Kob. ⁸Nu nzhé Raquel:

—Mad ne roole Neftalí,^a nel mcheep na gan lo bal na zee mle nachan na me.

Xinn Zilpa

⁹Gorna ngune Lea nagarlotra kano me mad, zee mzaa me Zilpa, me mke zhiin lo me, zee kano Kob me. ¹⁰Nu lee Zilpa mkano tub xgann Kob. ¹¹Nu nzhé Lea:

w Lee le Simeón nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “mbin xaa”.

x Lee le Leví nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “yo me kwaan na”.

y Lee le Judá nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “gool lo Dios”.

z Lee le Dan nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “nali naab Dios kwent”.

a Lee le Neftalí nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “dil”.

—¡Wen swert!

Kwaanzee mroole mad Gad.^b ¹²Zeera mbare Zilpa mkano stub xgann Kob. ¹³Nu nzhé Lea:

—Nix doo nzhak lextoo na. Nalsi lee re ngwnaa gak nix lextoo ne na.

Nu mroole me mad Aser.^c

Xinn Lea

¹⁴Nu tub mbizh ngwa Ben wen, gorna mdoop yalgon, zee nguzhal xaa lak go kwaan le mandrag^d nu mbe xaaya nu mzaa xaaya lo xnaa xaa Lea. Nu gorna ngune Raquel lo go mandrag, zee nzhé me lo Lea:

—Naab na lo lu zee zaa lu lak mandrag lo na, kwaan nyaadno xinn lu.

¹⁵Nu lee Lea mkeb:

—¡Ngulola mkiib lu sa na nu noka nzhekla lu kiib lu re xmandrag xiin na!

Nu lee Raquel nzhé:

—Chelee lu zaa lu mandrag cheen lu, zee gaa lu kwaan Kob nawzhe.

¹⁶Nu ngol mzhel yizhyo gorna nyaad Kob ngwa wen, zee lee Lea nzhé lo xaa:

—Lee nawzhe gaano lu na, nel mzila na lu kwaan mandrag kwaan nyaadno xiin na.

Zee lee Kob ngootno Lea yaal zee. ¹⁷Zee lee Dios mbin xtizh Lea nu mbeyxinn me nu mad ba ngok mad gaay lo Kob. ¹⁸Zee lee Lea nzhé:

—Lee mad ne roole Isacar,^e kwaan nak mad mle na gan, nel nzhé me: “Mad ne nak kwaan mle na gan nel mza na me nke zhiin lo na lo sa na”.

¹⁹Gwluzh keep mbeyxinn Lea nu mzan me stub mad, mad ngok xoop lo Kob. ²⁰Nu nzhé me:

—¡Dios mzelazh tub kwaan wen lo na! Lee nal ne wen sa na na, nel nzha nkanola na xoop xinn me.

b Lee le Gad nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “swert”.

c Lee le Aser nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “nix lextoo”.

d Nu lee re mbizh zee, nle re xaa xgab go zee nak kwaan nle zee nzho mod weyxinn me.

e Lee le Isacar nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “kwaan mle na gan”.

Nu mloole me mad ne Zabulón.^f ²¹Lee gwluzh mkano Lea stub madnaa mloole me mad Dina.

Xinn Raquel

²²Nu lee Dios mlesla ne Raquel nu mbin xaa xtizh me zee nzho mod mkano me mad. ²³Lee gorna mkano me mad yilotlaka, zee nzhé me:

—Dios mkiib yaInto zee nkano na mad. ²⁴¡Chol zaa Xaa Tubka Nak stub mad!

Kwaanzee mloole me mad Che.^g

Kob myaan kwaan Labán

²⁵Ngulo mzan Raquel Che, zee lee Kob nzhé lo Labán:

—Laa nya na xkizhyo na. ²⁶Zaa re xiin na nu re sa na, nel kwent cheen re me mkee na zhiin lo lu. Lu ne wen xomod mkee na zhiin. Laa nya na.

²⁷Per lee Labán mkeb:

—Naab na lo lu zee lakeka lu kwaan na. Ne na lee Xaa Tubka Nak mzaa zyen kwaan lo na, nel mzo lu kwaan na. ²⁸Né lo na lak nzhekla lu le lu gan, zee kix naya.

²⁹Zee lee Kob nzhé:

—Ne wen lu xomod mkee na zhiin lo lu nu xomod mkanap na xma lu. ³⁰Nel yilo gorna zer zhin na zee lakse ma mkano lu, lee gorna mzhin na zee lee re xma lu ngok zyen doo, nel Dios mle zyen ma. Per lee nal, gorna lee na nya zee kee na zhiin kwaan re xaa na.

³¹Per lee Labán mle jwers nu nzhé:

—¡Lak nzhekla lu kix na ka lu?

Nu lee Kob mkeb:

—Nakixt lu nik tub kwaan, nebse kanap na re xpakxiil lu nu chelee lu zeyal lu gon lu kwaan nii na, ³²laa ze na lo re xma lu nu koxcho na re mbakxiil, ma nagaas nu re chib ma pint. Nu ma ne gak kwaan yex ka na. ³³Nu snee gorna nzha xeep zee yiid lu wii lu lo re ma mle na gan. Nu chelee lo re xma na yo re ma nanat nagaas nu pint, zee ne lu mle wann na xma lu nu snee luu nali nak na.

^f Lee le Zabulón nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “kwaan mselazh”.

^g Lee le Che nak kwent wdizh hebreo kwaan nii “zaa stub”.

³⁴Nu lee Labán nzhé:

—Wena. Le na kwaan né lu.

³⁵Nu leeka mbizh zee Labán mloxcho rese chib, ma pint o ma nkano tik kwaan rus lextoo nu rese mbakxiil, ma nagaas na. Nu mzaa xaa ma lo xgann xaa zee kanap xaa ma. ³⁶Zee mzeno xaa ma chon mbizh naz paro nzho Kob. Nu lee Kob mbare mkano xpakxiil Labán.

³⁷Zee lee Kob mchoog lak ram yag naye kwaan le álamo, almendro nu castaño. Zee mkiib xaa tik xaba zee rola mlu rus. ³⁸Zeera mdix xaa re bar kwaan mkiib xaa tik xab, paro nzho re ma nis. ³⁹Nu baa nak paro nzhaal re ma zee nyixoob mach tich ma gol, paro mbek xaa re bar, zee nzhal re ma pint. ⁴⁰Zee Kob mloxcho ma pint nu mbakxiil nagaas nu mkanap xaa xma xaa. Sbaa mxeen Kob mer xma Kob nu namchaaltra xaa ma kwaan re xma Labán. ⁴¹Nu yizata welt lee re ma chul nzhak nzhaal zee kano ma xinn ma, zee lee Kob ngix bar paro nzho ma nis, zee nzho mod wii ma lo bar gorna nzhaal ma. ⁴²Lee gorna nzhin re ma yizh nambekt xaa bar, nel re ma yizh nak xma Labán. Lee re ma chul nzhak nak xma Kob. ⁴³Sbaa mod ngok rik Kob, zee mkano xaa zyen doo mbakxiil nu xaa mke zhiin lo xaa nu me mke zhiin lo xaa nu mkano xaa kamey nu ngwes.

Kob mxonn lo Labán

31 Nu mbin Kob re wdizh kwaan ngunii re xgann Labán: “Kob mzen re kwaan nak xcheen xuz be, kwaanzee ngok rik xaa”. ²Noka mzeen Kob lee Labán ngwii nawentra lo xaa modxa mwii xaa lo xaa yilo. ³Zee lee Xaa Tubka Nak nzhé lo Kob:

—Bare lo xkizhyo xuz lu paro nzho re sawlizh lu nu na zo kwaan lu.

⁴Kob mxaal xaa yichezh Raquel rop Lea zee ya me wen paro nzo xaa nkanap xaa mbakxiil. ⁵Nu nzhé xaa:

—Ne na lee xuz lu nanlewentra lo na modxa mle xaa lo na yilo. Per lee Dios cheen xuz na tubka nzo kwaan na. ⁶Gu ne wen, lee na nkee zhiin kwaan xuz gu modxa nzho moda lo na. ⁷Nu lee xaa tubka kakade na nu nzhalala chii welt nzhachee xaa mod ngix xaa nka na. Per lee Dios namlaat ngle xaa kwaan

nawent lo na. ⁸Lee xaa né: “Snee le be. Kix na ka lu kwaan re ma pint, zee nzhal duzna ma pint.” Nu mbare xaa mbezh xaa: “Mas wen snee le be. Kix na ka lu kwaan re ma mxeey, zee nzhal duzna ma mxeey.” ⁹Sbaa mod mkiib Dios re ma lo xuz gu, zee mzaa xaa ma lo na. ¹⁰Ngu tub mbizh mchaa lextoo na, lee re ma gol nzho pwest nu lee re mach pint nu ma mxeey kayixooob tich ma gol. ¹¹Nu lo mkaal lee tub mandad cheen Dios né lo na: “Kob”. Nu lee na nzhé: “Lee na neeka”. ¹²Zee lee mandad cheen Dios né: “Wen wii lo re mach pint nu ma mxeey nu ma nagaas, ma kayixooob tich re ma gol. Nel na ne cho kwaan kale Labán lo lu. ¹³Nel na nak Dios, xaa mlu lo lu naz Betel, paro mchub lu nsyet yek tub ke nu myaan lu tub kwaan lo na. Lee nal, roo lo Labán nu bare naz Canaán paro ngol lu.”

¹⁴Zee lee Raquel nu Lea mkeb:

—Nu, nankanotra nik tub kwaan lo xuz nu ¹⁵nu nkano me nu kwenta me zit nu mto me nu, mluux me rese kwaan nzhap nu. ¹⁶Nu rese kwaan non, kwaan mkiib Dios lo xuz nu, naka cheen nu nu cheen re xinn be. Kwaanzee le lu rese kwaan né Dios lo lu.

¹⁷Zee lee Kob mtexoob re mad nu re sa xaa tich kamey ¹⁸nu mbe xaa rese kwaan nkano xaa. Nu mzo xaa naz kwaan re xma xaa, ma mle xaa gan naz Padan-aram nu mbare xaa naz yizhyo Canaán. ¹⁹Lee mbizh zee lee Labán ngwa nguchub mbakxiil nu lee Raquel ngwa nguloo lak xmaj xuz. ²⁰Nu snee mkade Kob Labán, xaa Aram, nel nanzhét xaa lee xaa nya. ²¹Nu mroo xaa baa kwaan rese kwaan nzhap xaa nu mded xaa Yuu Éufrates nu mzhin xaa naz yi Galaad.

Labán mreke tich Kob

²²Lee mbizh yon, zeera lee Labán ne lee Kob mroo nya, ²³kwaanzee lee Labán mbe sawlizh xaa nu mreke xaa tich Kob. Lee mbizh gazh zee nguga Kob lo xaa naz yek yi Galaad. ²⁴Nu lee yaal zee lee Xaa Tubka Nak ngunii lo Labán, xaa Aram, lo mkaal nu nzhé xaa:

—Kenzha. Nik tub kwaan nayét lu lo Kob.

²⁵Zee nguga Kob lo Labán naz leen Yi Galaad, paro mlek Kob yoo ler. Nu baaka mlaz Labán kwaan re sawlizh xaa. ²⁶Zee lee Labán nzhé lo Kob:

—¿Cho kwaan kale lu? Nu ¿cho zhiin mkade lu na nu nzeno lu xiin na kwaan lajwers axta re? ²⁷¿Cho noon nanét luya gorna mroo lu? Nu chol ngané luya lo na zee ngle na tub yalni nu nglakee na kwaan yalnix ²⁸Per nanglaat lu ngza na tub bit lo xiin na nu lo re xos na. ¡Tira nawent mle lu! ²⁹Nix doo kee naya yek lu, per lee nawzhezee ngunii Xtios xuz lu lo na nu né xaa: “Kenzha. Nik tub kwaan nayét lu lo Kob.” ³⁰Per chelee lu tant nzhekla lu bare lu garli xuz lu, ¿cho noon mle wann lu xtios na?

³¹Zee lee Kob mkeb lo Labán:

—Nel mzheb na nu mle na xgab napa kiib lu re xinn lu lajwers lo na. ³²Nu chelee tub xaa nzo nee nkano xtios lu, ¡zee yet xaa! Nu re sawlizh be nak xaa neya. Chelee na nkano na tub xcheen lu, beya.

Per lee Kob nanet lee Raquel mlewann xmaj xuz.

³³Zee lee Labán mreep leen yoo ler cheen Kob, zeera ngwa xaa leen cheen Lea nu noka leen cheen rop me nke zhiin, per nanguzhalt xaa maj. Gorna mroo xaa leen yo ler cheen Lea, zeera ngwa xaa leen yoo ler cheen Raquel. ³⁴Per lee Raquel mzen re maj nu mlo meya xan xil kamey nu mzob me ticha. Nu lee Labán nzo nkwaan maj dubse leen yoo ler cheen Raquel, per nanguzhalt xaaya. ³⁵Zee lee Raquel nzhé:

—Xuz na, naxent lu chelee na nayizot na, nel mer kaded ren lextoo na.

Per lee Labán ngukwaan xmaj leen rese yoo, per nanguzhaalta.

³⁶Per lee Kob nayii nu nzhé lo Labán:

—¿Cho kwaan mle na? ¿Xana jwalt mle na zee tant nzeke lu tich na? ³⁷Nu mkwaan lu xtios lu lo re xcheen na, ¿nu cho kwaan nguzhal lu kwaan nak xcheen lu? ¡Bleka nee lo re xaa lu nu lo re xaa na, zee ne re xaa cho kaleya!

³⁸Dubse tub gal liin mkee na zhiin lo lu nu nik tub xma lu nandawt na nu nixa nik tub xpakxiil lu nu xchib lu namluxt xinn. ³⁹Nik tub welt namzhinot na tub ma ngut lo lu, sinka mdix na ma lo lu. Nu nixa ma mlewann xaa, zhe o yaal nu ngunaab lu ma lo na nu mdix na ma. ⁴⁰Lee zhe mer nget na lo neey nu lee yaal mer nget na lo nal nu noka bid doo mdeed na lo mkaal. ⁴¹Nu sbaa mzo na tub gal liin

garli lu, chida liin mkee na zhiin zee mka na rop xchaap lu nu xoop liin mkanap na re xma lu. Nu chii welt mchee lu mod mdix lu mka na. ⁴²Chol nangzot Dios cheen Abraham kwaan na nu Dios xaa mzheb xuz na Chak ngune, telise ngxaal lu na kwaan nebse kwaan yaa na. Nu lee Dios mwii nales doo ngok na lo re zhiin kwaan mle na, zee mgalno Dios lu.

⁴³Zee lee Labán mkeb lo Kob:

—Rop ngwnaa ne nak xchaap na nu re mad ne nak xos na nu re ma ne nak xma na; nu rese kwaan nlu lo lu nak xcheen na. Nyent mod le na tub kwaan nawent lo xchaap na nixa lo xos na. ⁴⁴Lee nal te; zee yaan rop be, lu nu na, tub trat kwaan le zhiin lo rop be.

⁴⁵Zee lee Kob mzen tub ke mzoli lo yo, zee luu nseyn. ⁴⁶Zee nzhé Kob lo re sawlizh xaa:

—Rese be toop ke zee kwek bdook beya.

Nu mri re xaa ndaw lo bdook ke. ⁴⁷Labán mloole zee xtizh xaa “Jegar Sahaduta” nu lee Kob mloole zee xtizh xaa “Galaad”.^h ⁴⁸Zee lee Labán nzhé:

—Lee nal re ke bdook ne gak testig cheen rop be.

Kwaanzee Galaad mloole kwaanee. ⁴⁹Nu noka mrooleya Mizpa,ⁱ nel Labán nzhé: “Lee Xaa Tubka Nak kanap rop be gorna lee be nanetra lo tub be nu lo stub be”.

⁵⁰Nu nzhé Labán:

—Chelee lu nawent kano lu rop xchaap na nu chelee lu ka lu stub ngwnaa, nyentra cho gak testig lo rop be, zee Dios gak testig.

⁵¹Mbare Labán nzhé lo Kob:

—Wii, lee bdook ke ne nak nseyn kwaan myaan rop be.

⁵²Bdook ke ne nak testig nu leeya nak nseyn kwaan nadeedtra na yal na lo lu nu nixa lu nadedtra yiid lo na. ⁵³Lee Dios cheen Abraham nu Dios cheen Nacor naab kwent lo rop be.

Zee lee Kob mcheroo lo Dios, xaa mzheb xuz xaa Chak ne.

⁵⁴Zee lee Kob mted ma lo Dios yek yi nu mrezh xaa re sawlizh xaa nu rese xaa ndaw nu mlakeka xaa baa dubse yaal.

^h Lee wdizh Galaad xtizh hebreo nii “bdok kwaan nak testig”.

ⁱ Lee wdizh Mizpa xtizh hebreo nak kwenta wdizh kwaan nii “pa ngwii xaa”.

⁵⁵Lee stub mbizh garziil doo, ngxuche Labán nu mzaa xaa tub bit lo re xos xaa nu lo rop xchaap xaa nu ngunii wen xaa. Zee mbare xaa nya xaa xkizhyo xaa stuba.

Kob nu Esaú mzhaal

32 Kob nzhaze naz nu zee mzhaal xaa lak mandad cheen Dios. ²Gorna mwii Kob lo xaa, nu nzhé xaa:

—¡Nee mbaz re xsoldad Dios!

Kwaanzee mroole ne Mahanaim.^j

³Kob mxaal lak xaa nke zhiin lo Kob lo wech xaa Esaú, xaa nzho naz yizhyo Seir kwaan nak xkizhyo Edom. ⁴Nu ngunabeyy xaa xaa nzhé xaa:

—Yé lu lo wech na Esaú: “Snee né Kob lo lu: Na nak xaa nke zhiin lo lu, zee nabeyy lu na. Ngu na lo Labán zyen doo mbizh axta nal. ⁵Nu nalsi nkano na: ngoon, ngwes, mbakxiil, xaa nke zhiin nu me nke zhiin lo na, nu noka naab na wen kayaa lu na.”

⁶Gorna mbare re xaa ngwa lo Esaú, zee nzhé xaa lo Kob:

—Naz tras nzela wech lu Esaú nu nze xaa zhaal xaa lu nu nze xaa kwaan tap gayoo xaa kwaan lee xaa.

⁷Gorna mbin xaa sbaa, mzheb doo Kob nu mle doo xaa xgab. Nu mloxcho xaa re sawlizh xaa ngok chop tant re xaa nu noka mloxcho xaa re mbakxiil, ngoon nu kamey. ⁸Nu mle xaa xgab: “Chelee Esaú nze kwaan re xaa zee saaw lo tub naz xaa, zee lee stub naz xaa nzho mod xonn”.

⁹Nu ngunii xaa lo Dios:

—Dios cheen Abraham, Dios cheen xuz na Chak Xaa Tubka Nak, nguné lu lo na bare na xkizhyo sawlizh na nu zee le lu wen nya na. ¹⁰Nanzhaalt yalzo na yalnkala cheen lu mod nali ngok lu lo na. Nu gorna mdeed na Yuu Jordán nu nik tub kwaan nanyanot na, nebse nyano na xkarot na; nu lee nal mzhin na mkano na chop tant myet kwaan ma. ¹¹¡Naab na lo lu Dios, kanap lu nu lo wech na Esaú! Nzheb doo na napa lee xaa kayut nu kwaan re xnaa mad nu re mad. ¹²Lu né: “Wen deed na nu zee lee re dii cheen na gak zyen doo mod yux kwaan nzhi roo nistoo, kwaan nagarlot lab xaa”.

---

^j Lee wdizh Mahanaim hebreo nii: “chop pa mbaz xaa”.

¹³Nu baa mzo xaa dub yaal. Nu mlloo xaa lak re ma zelazh xaa lo wech xaa Esaú. ¹⁴Mlloo xaa: chop gayoo chib gol nu tub gal chib mach, chop gayoo mbakxiil gol nu tub gal mbakxiil mach, ¹⁵galbchii kamey nu dub xinn ma, choo bak nu chii ngon nu tub gal ngwes gol nu tub chii ngwes mach. ¹⁶Zee mzaa xaa ma lo re xaa nke zhiin lo xaa nu mle xaa chon tant ma. Nu nzhé xaa lo xaa nke zhiin lo xaa:

—Tub naz ma nzha delant nu stub naz ma nze xsaw, nu stub naz ma nze naz tras.

¹⁷Zee ngunabeyy xaa xaa yilo nu nzhé xaa:

—Gorna zhaal lu wech na Esaú nu né xaa: “¿Pa ya lu? ¿Cho nak lu? ¿Cho xma nak re ma nzeno lu?” ¹⁸Zee keb lu: “Lee ma nak kwaan nzelazh Kob lo lu. Nu noka nze xaa naz tras tich nu.”

¹⁹Noka sbaa mxaal xaa, xaa rop nu xaa yon nu re xaa mbe re ma. Nu nzhé xaa:

—Gorna zhaal gu Esaú, zee yé gu leeka kwaan ba. ²⁰Nu yéka gu: “Lee Kob, xaa nke zhiin lo lu, nze naz tras lo re nu”.

Nel lee Kob mle xgab: “Seleyy na xaa kwaan re ma mxaal na lo xaa, zeera ne na lo xaa. Nu snee, zee nen che zkayaa wen xaa na.” ²¹Snee mxaal xaa re kwaan mzelazh xaa nzhaga nu lee yaal zee mlake xaa baa.

Kob ngune lo Dios

²²Nu lee yaal zee nguxche Kob mbe xaa rop sa xaa, rop me nke zhiin nu re chiibtub xinn xaa, zee mted xaa xaa Yuu Jaboc. ²³Mded xaa yuu ba nu kwaan rese xcheen xaa. ²⁴Gorna mlake techo Kob, tub xaa mzelo mzaa paras Kob axta gorna ngulo mkaxnila yizhyo. ²⁵Per lee xaabyi mzeen nalet gan lo Kob, zee mla xaaya mer cho bchaay kor Kob nu tira mchuuya.

²⁶Zee lee xaabyi zee nzhé:

—¿Sela na! Nel mkaxnila yizhyo.

Per lee Kob nzhé:

—Naselat na lu chelee lu naniiwent lu lo na.

²⁷Per lee xaabyi zee nzhé:

—¿Cho le lu?

—Na le Kob —mkeb xaa.

²⁸Per lee xaabyi zee nzhé:

—Naletra lu Kob nal, lee nal lu roole Israel,^k nel mdil lu kwaan Dios nu kwaan myet nu mle lu gan.

²⁹Zee lee Kob mkeb:

—Lee nal né lo na, ¿cho le lu?

Nu lee xaabyi nzhé:

—Nzhaal nela lu cho le na.

Zee lee xaabyi ngunii wen lo Kob. ³⁰Zee lee Kob mloole baa Peniel^l nel nzhé xaa: “Snee sneepa ngune na lo Dios nu seesa mbanra na”. ³¹Nu mroo Kob Peniel gorna ngulo mlen mbizh; nu nel ne cho bchaay kor xaa, zee nebse gareenk nze xaa. ³²Kwaanzee lee mbizh nalzhe lee re dii cheen Israel nanzhawt yib cho kor re ma, nel baa Kob ngwa golp.

Mzhaal Kob nu Esaú

33 Gorna lee Kob ne lee Esaú nze kwaan tub tap gayoo xaa, kwaanzee mzaa xaa mad lo Lea, lo Raquel nu lo re me nke zhiin lo xaa. ²Yilotlaka mzo xaa me nke zhiin kwaan xinn me, zeera mzo xaa Lea kwaan xinn me nu Raquel kwaan Che. ³Nu mzo xaa delant lo re me nu mkichxub xaa axta ngulo mla lachuzh xaa lo yo tub gazh welt, axta gorna mzhin xaa lo wech xaa.

k Lee le Israel hebreo nii: “Xaa mdil kwaan Dios”.

l Lee wdizh Peniel hebreo nii: “garlo Dios”.

⁴Per gorna ngune Esaú lo Kob, zee mdexonn xaa xaa nu mzaa xaa tub bit lo xaa nu mbinn rop wech xaa. ⁵Zeera lee Esaú ngune lo re ngwnaa nu lo re mad win nu nzhé xaa:

—¿Cho nak re me ne?

Zee lee Kob mkeb nzhé:

—Nak re xiin na, mad mzaa Dios lo na.

⁶Zeera mbii re me nke zhiin lo Kob nu re madwin nu mkichxub me kwaan re xinn me lo Esaú. ⁷Zee mbii Lea kwaan xinn me nu mkichxub me, lee gwluzh zeera mbii Che kwaan Raquel nu noka mkichxub rop xaa. ⁸Nu lee Esaú nzhé:

—¿Chozhiin mxaal lu re ma mzhaal na lo naz baa?

Lee Kob mkeb nzhé:

—Re ma ba nak zee yenlazh lu kwaan mle na lo lu nu kayaa wen lu na.

⁹Per lee Esaú nzhé:

—A wech, blake kwaan re xma lu; nkano doo na ma.

¹⁰Nu lee Kob mle doo jwers:

—Naab na lo lu, zee kayaa lu re ma zelazh na, nel wen doo mkayaa lu nu nu sneepa ne na lo lu kwentaxa ne na lo Dios. ¹¹Naab na lo lu, bkayaa kwaan nzeno na kwaan zelazh na lo lu, nel Dios mle rik na nu nik tub kwaan nanzho jwalt lo na.

Nu nel tant mle xaa jwers, zee mkayaa Esaú re ma. ¹²Nu nzhé Esaú:

—Wena. Chaa nya rop wech be, lee na nya delant lo lu.

¹³Nu lee Kob mkeb:

—Xaa nabeyy na, lee re madwin nayet ze nu noka nkano na mbakxiil nu bak, ma nkano xinn nkin kee na ma nizh nu chelee na nye nyano na ma tub mbizh napa kayet re ma.

¹⁴Zyaa gu delant, xaa nabeyy na. Lee nu yaad chawlazh, yaadke nu tich re ma, ma ya delant lo na nu mod nze re madwin, zee nzhaal be Seir.

¹⁵—Wena —nzhé Esaú—. Lake na lak xaa nke zhiin lo na yaad kwaan lu.

Nu lee Kob mkeb:

—Xaa nabeyy na, nalet lu kas na.

¹⁶Leeka mbizh zee mbare xaa nya xaa Seir. ¹⁷Nu lee Kob mchee naz nya naz Sucot. Nu baa mlek xaa tub yoo ler cheen

xaa nu noka mdexkwaa xaa tub ramad cheen re xma xaa. Kwaanzee mloole xaa baa Sucot.^m

¹⁸Gorna mbare Kob naz Padan-aram nu wen mbare xaa. Ngwa xaa naz yezh Siquem kwaan nzhikwaa yizhyo Canaán. Naz ba mlek xaa yoo ler xcheen xaa. ¹⁹Nu mzi xaa tub lee yizhyo kwaan ngwa tub gayoo demi plat lo xtii Hamor, xuz Siquem, paro mlek xaa yoo ler. ²⁰Zeera mbare xaa mdexkwaa xaa lo tub mdo nu mloole xaaya El-Elohe-Israel.ⁿ

Siquem mre Dina

34 Dina xchaap Kob kwaan Lea nzha lo re ngwnaa yezh. ²Lee Siquem nak xgann Hamor, xaa Heveo, tub xaa nak mod rey cheen yezh. Nu gorna ngune xaa lo Dina mre xaa me. ³Nu yula doo xaa me nu chul doo ngunii xaa lo me. ⁴Zee ngunii xaa lo xuz xaa:

—Pa, ya lu yanaab lu Dina. Nzhekla na ka na me.

⁵Nu lee Kob nela mre xaa Dina. Nu lee re xgann Kob nzoka naz wen, namlet xaa nik tub kwaan, mlaz xaa gorna nyaad re xgann xaa xaa ngwa wen. ⁶Zee lee Hamor, xuz Siquem, ngunaab Dina lo Kob. ⁷Gorna lee re xgann Kob nyaad ngwa wen nu nayii doo xaa noka nzhaal xyan doo xaa nel ngune xaa re kwaan kayak. Nu noka nales ngok lextoo xaa nel naka tub kwaan gro doo lo re xtii Israel, nel Siquem mre xchaap Kob kwaan nanzhaalt gak.

⁸Nu Hamor mdizh kwaan lee xaa nu nzhé xaa:

—Kwaan dub lextoo xgaan na ne xaa lextoo xchaap lu. Laa gu zhaal rop mad. ⁹Gak sawlizh be nu sbaa nzho mod ka xinn re nu xinn re gu nu noka nzho mod ka xinn re gu xinn re nu. ¹⁰Blakeka gu yo gu nee nel nzho gro yizhyo. Nee ble gu negos nu bzi gu yizhyo.

¹¹Nu noka Siquem nzhé lo re bzan Dina nu lo xuz me:

—Nzho mod za na kwaan nzhekla gu. ¹²¿Lak nzhekla re gu kix na ka na Dina? Na kix paro naab gu. ¡Laa gu ka na me!

¹³Nu mkeb re xgann Kob lo Siquem nu Hamor, xuz xaa, kwaan yalkade, nel mre xaa Dina kwaan lajwers. ¹⁴Nu nzhé re xaa:

m Lee wdizh Sucot hebreo nii: “ramad”.

n Lee wdizh El-Elohe-Israel hebreo nii: “Dios, Dios cheen Israel”.

—Nagarlot le nu kwaane, nazaat nu bzan nu ka xaabyi, xaa nanzhot beey cheen re nu, nel komba nak tub yalnto lo re nu. ¹⁵Nebse nzho moda chelee gu gak gu mod nak re nu nu yo rese xaabyi gu beey. ¹⁶Snee nzho mod ka gu re xme nu nu re nu ka re xme gu, zee yo be tubka nu gak be tubka yezh. ¹⁷Per chelee gu nanzheklat guya, zee wee nu Dina nya nu.

¹⁸Lee Hamor nu Siquem mzeyal le kwaan nzhé xaa. ¹⁹Per lee Siquem namlaztra nu zoza ngwa xaa lo re xaa nak zhiin, nel ngula doo xaa Dina. Nak xaa tub xaa nonra garli xuz xaa. ²⁰Nu rop xgann Hamor ngwa lo re xaa nak zhiin roo wri yezh, zee nzhé xaa:

²¹—Xaa ne nak re xaa nyen na nu laa be yo xaa nee, zee le xaa negos, nel gro doo nak yizhyo. Zee nzho mod ka be re xchaap xaa nu noka lee xaa nzho mod ka re xchaap be. ²²Nu zeyal xaa yo be tubka nu gak be tubka yezh, nebse chelee re xaabyi be yo beey mod nak re xaa. ²³Laa be yo xaa nee, zee rese xma xaa nu kwaan nzhap xaa gak xcheen be.

²⁴Rese xaa nak zhiin nu re xaabyi mzeyal gu beey kwaan Hamor nu Siquem.

²⁵Per lee mbizh yon ngwa Simeón nu Leví, bzan Dina leen yezh, gorna lee re xaa naxto lo yalne cheen beey. Nu kwaan spad mbit xaa rese xaabyi. Nu nik tub kwaan nagarlot le re xaa ba. ²⁶Zeera mbit xaa Hamor nu Siquem nu mbe xaa Dina leen li Siquem. ²⁷Zeera mzhin stub naz xinn Kob nu mded xaa lo re xaa ngut, nel nawent mle xaa bzan xaa. ²⁸Nu mbe xaa mbakxiil, ngoon, ngwes nu rese kwaan nzho leen yezh nu rese kwaan nzhwen. ²⁹Mlewann xaa rese kwaan nzho leen re yoo nu mbe xaa madwin nu ngwnaa. ³⁰Zee lee Kob nzhé lo Simeón nu lo Leví:

—¡Kwaan mle gu nak tub kwaan nyaadno yalnayii! Lee nal yii re xaa Canaán nu re xaa Ferezeo ne na. Nu zhaal re xaa, zee kee xaaya yek be nu nel cheepse xaa nkano be.

³¹Nu rop xgann xaa nzhé:

— ¿Nanzhaalt ngle xaa bzan nu mod tub me nto cho?

Kob mbare naz Betel

35 Lee Xaa Tubka Nak nzhé lo Kob:
—Guxche nu gwa gu naz Betel nu baa dexkwaa tub mdo lo na, xaa mlu lo lu gorna mxonn lu lo wech lu Esaú.

²Zee lee Kob nzhé lo re xaa li xaa nu lo re xaa nzo kwaan lee xaa:

—Bloo gu rese maj kwaan nkano gu nu kee gu tub goz nu chee gu xab gu. ³Nel nzhaal ya be Betel, paro dexkwaa na tub mdo lo Dios, xaa namlaat na gorna mdeed na bid. Nu palpa nzha na nzo xaa kwaan na.

⁴Zee lee re xaa mzaa re maj lo Kob nu aret kwaan nke nzha xaa, zee lee Kob msebyoya xan tub yag zin, kwaan nzo gax Siquem.

⁵Lee gorna mroo re xaa, lee Dios mle zee rese yezh kwaan nzhikwaa gax mzheb doo, kwaanzee namrenaltra xaa re xinn Kob.

⁶Kob nu re xaa nzha kwaan lee xaa mzhin naz yezh kwaan le Luz, kwaan noka le Betel, kwaan nzhi naz yizhyo Canaán. ⁷Nu mdexkwaa xaa tub mdo nu mloole xaa baa El-betel,^o nel gorna mxonn xaa lo wech xaa, zee mlu Dios lo xaa baa. ⁸Nu leeka baa ngut Débora, me mkano Bek, zee mkaach xaa me xan tub yag zin naz yezh Betel. Nu lee Kob mloole baa, Yag Zin Mbinn Xaa.

⁹Gorna lee Kob mbare naz Padan-aram, zee mlu Dios lo xaa stub welt, ¹⁰nu nzhé xaa:

Lu le Kob.

Lee nal naletra lu sbaa,

Lee nal roole lu Israel.

Ngulo mchee Dios le xaa, ¹¹zee nzhé xaa:

Na nak Dios, Xaa Nkano Dubse Yalnabeyy,

kano lu zyen doo dii nu lo lu roo zyen doo yezh

nu lo re dii cheen lu roo rey.

¹²Lee re yizhyo kwaan mza na lo Abraham nu lo Chak,

noka za naya lo lu,

lee gwluzh zee za naya lo re dii cheen lu.

¹³Gorna ngulo ngunii Dios lo Kob, zee nya xaa. ¹⁴Zee mzen Kob tub ke nu mzoli xaaya kwaan lu nseyen pa ngunii Dios lo xaa. Zeera mchub xaa anseyt nu xis ub choya. ¹⁵Nu mloole xaa baa Betel.

Ngut Raquel

¹⁶Gwluzh mroo Kob Betel nu seesa zitra nzho jwalt zhin xaa Efrata, gorna ngol xinn Raquel kwaan yalne doo. ¹⁷Lee lo yalne zee, lee me nzen mad nzhé:

---

o Lee wdizh El-Betel hebreo nii: “Dios, xaa nzho Betel”.

—¡Nazhebt lu, nel mzan lu tub madbyi!

¹⁸Nu lee me mer nzob lo yalgut nu gunii me:

—Lee mad roole Benoni.^p

Per lee Kob mloole xgann xaa Benjamín.^q ¹⁹Nu sbaa ngut Raquel nu mgaach me rol naz yezh Efrata, kwaan le Belén. ²⁰Nu mzoli Kob tub ke roo xpaá me, zee sbaa nlu lo xpaá Raquel, axta mbizh nalzhe. ²¹Israel mroo baa nu nzha xaa naz wen nu mzhin xaa paro le Migdal Edar nu mlek xaa yoo ler cheen xaa. ²²Gorna lee Kob seetaka nzho baa, lee Ben mkano Bilha, me nak tub xngwnaa Kob. Zee lee Kob mzeena.

Re xgann Kob

Tub chiibchop nak re xgann Kob. ²³Re mad mkano Lea le: Ben, xaa yilo, Simeón, Leví, Judá, Isacar nu Zabulón. ²⁴Rop mad mkano Raquel le: Che nu Benjamín. ²⁵Rop mad mkano Bilha, me mke zhiin lo Raquel le: Dan nu Neftalí. ²⁶Rop mad mkano Zilpa, me mke zhiin lo Lea le: Gad nu Aser. Re xaa ba ngok xinn Kob, xaa ngol naz Padan-aram.

Ngut Chak

²⁷Kob mzhin lo xuz xaa Chak, naz yizhyo Mamre, kwaan noka le Hebrón. Baa nak pa ngu Abraham nu Chak. ²⁸Mbizh kwaan mban Chak ngok tub gayoo tap gal liin. ²⁹Nu mxizh xaa nu ta ngut xaa, nel ngox doo xaa. Nu mkaach Kob nu Esaú xaa, leeka pa mgaach re sawlizh xaa.

Re dii cheen Esaú

36 Kwaane nak kwent cheen re dii cheen Esaú, xaa nak leeka Edom.

²Esaú mka re ngwnaa Canaán, me le Ada, xchaap Elón xaa Het nu me le Aholibama, me nak xchaap Aná, xgann Zibeón, xaa Heveo, ³nu Basemat, me nak xchaap Ismael, bzan Nebaiot.

p Lee le Benoni nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii: “xinn yalne”.

q Lee le Benjamín hebreo nii: “xgann nkedoola”.

⁴Lo Ada rop Esaú ngol Elifaz, lo Basemat rop Esaú ngol Reuel ⁵nu lo Aholibama rop Esaú ngol Jeús, Jaalam nu Coré. Nu re xaa ne ngok re xgann Esaú, xaa ngol yizhyo Canaán.

⁶Nu Esaú mbe re xngwnaa, re xgann, re xchaap nu rese xaa nzho garli xaa, zee nya xaa yo xaa zit xEEP lo Kob. Nu mbe xaa rese xma xaa nu rese kwaan nkano xaa Canaán. ⁷Nu nel zyen doo kwaan nzha nkano rop wech xaa, zee nyentra mod yo xaa tubka pa. Nu yizhyo kwaan nzho xaa nagaat kwi re xma xaa. ⁸Kwaanzee lee Esaú nak xaa Edom, nyayo naz yi yizhyo cheen Seir.

⁹Rese xaa ne ngok dii cheen Esaú, xey xaa, xaa yilo re xaa Edom, xaa ngu yi Seir. ¹⁰Xaa ne ngok re xgann Esaú:

Elifaz, xgann Ada, xngwnaa Esaú, Reuel, xgann Basemat, xngwnaa Esaú.

¹¹Re xgann Elifaz nak: Temán, Omar, Zefo, Gatam, nu Cenaz.

¹²Elifaz mkano stub ngwnaa, me nanakt sa xaa, me le Timna. Lee me mkano stub xgann xaa, xaa le: Amalec, xaa ne ngok dii cheen Ada, me ngok tub sa Esaú.

¹³Re xgann Reuel ngok: Nahat, Zera, Sama nu Miza. Re xaa ne ngok xos Basemat, xngwnaa Esaú.

¹⁴Re xaa ne ngok xgann Aholibama, stub xngwnaa Esaú, me ngok xchaap Aná, xaa ngok xos Zibeón. Rop me Esaú mkano: Jeús, Jaalam nu Coré.

¹⁵Re xaa ne ngok xaa nabeyy lo re xgann Esaú. Re xgann Elifaz, xaa yilo lo Esaú nak:

Temán, Omar, Zefo, Cenaz, ¹⁶Coré, Gatam nu Amalec. Re xaa ba ngok xaa nabeyy leezha nzho Elifaz yizhyo Edom. Re xaa ne ngok xos Ada.

¹⁷Re xaa ne ngok xgann Reuel, xgann Esaú: Nahat, Zera, Sama nu Miza. Re xaa ne ngok xaa nabeyy leezha nzho Reuel yizhyo Edom, re xaa ba ngok xos Basemat, xngwnaa Esaú.

¹⁸Nu re xaa ne ngok xgann Aholibama, xngwnaa Esaú: Jeús, Jaalam nu Coré. Re xaa ba ngok xaa nabeyy nu ngok xaa xos Aholibama, xngwnaa Esaú, me nak xchaap Aná.

¹⁹Rese xaa ba ngok dii cheen Esaú (xaa noka le Edom) nu ngunabeyy xaa.

²⁰Xaa ne ngok re dii cheen Seir, xaa Horeo, xaa ngu yizhyo ba yilo lo re sawlizh Esaú:

Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ²¹Disón, Ezer nu Disán. Xaa ne ngok re xaa ngunabeyy re xaa Horeo, xaa ngok dii cheen Seir, naz yizhyo Edom.

²²Lee rop xgann Lotán ngok Hori nu Hemam. Nu Timna ngok bzan Lotán.

²³Lee re xgann Sobal ngok: Alván, Manahat, Ebal, Sefo nu Onam.

²⁴Nu lee rop xgann Zibeón ngok Aja nu Aná. Aná nguzhal lak xlen lo yizhyo bizh, gorna mkano xaa xngwes xuz xaa Zibeón.

²⁵Lee rop xgann Aná ngok Disón nu Aholibama.

²⁶Nu lee xgann Disón ngok: Hemdán, Esbán, Itrán nu Querán.

²⁷Lee re xgann Ezer ngok: Bilhán, Zaaván nu Acán.

²⁸Lee rop xgann Disán ngok: Uz nu Arán.

²⁹Xaa ne ngok re xaa nabeyy lo re xaa Horeo, xaa le: Lotán, Sobal, Zibeón, Aná, ³⁰Disón, Ezer nu Disán. Re xaa ne ngok xaa non naz yizhyo Seir.

³¹Lee re xaa ne ngok rey, xaa ngunabeyy Edom, gorna zeraka kano re xaa Israel rey.

³²Bela, xaa ngok xgann Beor ngunabeyy naz Edom nu lazh xaa le Dinaba.

³³Ngut Bela, zee ngunabeyy Jobab xgann Zera, xaa ngok xaa yezh Bosra.

³⁴Ngut Jobab, zee ngunabeyy Husam, xaa nak yizhyo Temán.

³⁵Ngut Husam, zee ngunabeyy Hadad, xaa ngok xgann Bedad, xaa mle gan lo re xaa Madián naz yizhyo Moab. Nu lee xaa nak yezh Avit.

³⁶Gorna ngut Hadad, zee ngunabeyy Samla, xaa nak yezh Masreca.

³⁷Lee gorna ngut Samla, zee ngunabeyy Saúl, xaa nak yezh Rehobot, kwaan nzhikwaa roo Yuu Éufrates.

³⁸Ngulo ngut Saúl, zee ngunabeyy Baal-hanán xgann Acbor.

³⁹Lee gorna ngut Baal-hanán xgann Acbor, zee ngunabeyy Hadar nu lee xaa nak yezh Pau nu lee xngwnaa xaa le Mehetabel, xchaap Matred, xos Mezaab.

⁴⁰Lee re xaa ne nak re xaa nabeyy lo re dii cheen Esaú, xaa ngok xey re xaa Edom. Nu mkee le xaa, mod nak li xaa nu

pa nabeyy xaa: Timna, Alva, Jetet, ⁴¹Aholibama, Ela, Pinón, ⁴²Cenaz, Temán, Mibzar, ⁴³Magdiel nu Iram. Re xaa ne ngok xaa non lo Edom nu mod nak yizhyo pa ngu xaa.

Edom nak leeka Esaú, xey re xaa Edom.

Kwaan mchaa lextoo Che

37 Ngu Kob naz Canaán, paro ngu xuz xaa mod tub xaa zit. ²Snee nak kwent cheen re xiin Kob.

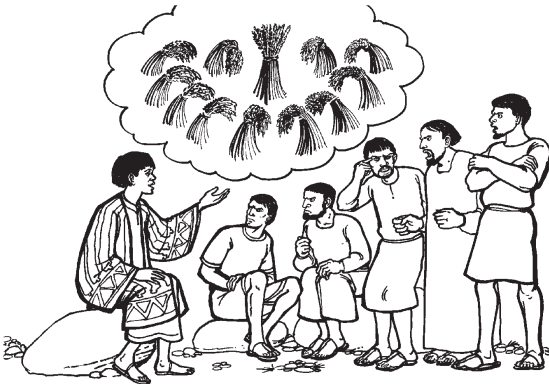
Gorna lee Che nzhap chiinmchop liin, zee mkano xaa mbakxiil kwaan re wech xaa, xinn Bilha nu xinn Zilpa. Nu lee Che mbezh rese kwaan nawent kwaan nle re wech xaa lo xuz xaa. ³Nu lee Israel nkelara Che ke stub naz re wech xaa, nel ngol xaa gorna ngoxla xaa. Kwaanzee mdexkwaa xaa tub xab xaa kwaan chul doo na. ⁴Per gorna lee re wech xaa mzeen lee xuz xtii Israel nkelara Che, zee mzelo re xaa ngune nawent xaa nu nixa naniitra xaa lo xaa.

⁵Lee tub mbizh mchaa lextoo Che nu nzhé xaaya lo re wech xaa nu mas nayii re xaa ne xaa, ⁶nel nzhé xaa:

—Kenzha gu, lee na ni cho kwaan mchaa lextoo na. ⁷Mchaa lextoo na lee rese be nzo wen nu kakado be manoj nzhobxtil nu lee xmanoj na ta mzoli wen, per lee xcheen gu mri dub welt loya nu mkich yeka lo xmanoj na.

⁸Kwaanzee lee re wech xaa mkeb nzhé:

—¿Che kas nzhekla lu né lu, lee lu gak rey lo re nu nu nabeyy lu nu?

Zee mas nayii re xaa ne xaa, mod mchaa lextoo xaa nu mod nzhé xaaya.

⁹Gwluzh zee mchaa stub mkaal lextoo Che nu noka nzhé xaaya lo re wech xaa snee:

—Lee lextoo na mchaa lee mbizh, mbee nu chiibtub mbal yiba mkich yek lo na.

¹⁰Gorna ngulo nzhé xaa kwaane lo xuz xaa nu lo re wech xaa, zee lee xuz xaa namzaat yek mbina.

—¿Cho kwaan nzhekla lu né lu kwaan xmkaal lu? ¿Kas nzhekla lu lee xnaa lu nu re wech lu nu leeka na kich yek lo lu?

¹¹Nu lee re wech xaa nayii ne xaa, per lee xuz xaa mzob mle xgab kwaane.

¹²Lee tub mbizh, lee re wech xaa ngwano re xpakxiil xuz xaa naz yizhyo Siquem. ¹³Zee lee Israel nzhé lo Che:

—Lee nal lee re wech lu nkano re ma naz yizhyo Siquem. Nzhakla na ya lu zee yasewii lu lo re xaa.

Zee lee Che mkeb:

—Ena.

¹⁴Nu lee Israel nzhé:

—Gwasewii nel ma re xaa nu re mbakxiil, zeeta bare lu zee né lu nen xomod nzhi re xaa.

Nu mxaal xaa xaa naz yizhyo Hebrón nu mzhin xaa naz Siquem. ¹⁵Zee mzhaal Che tub xaa naz wen, zee ngunabdizh xaa lo Che:

—¿Cho nkwaan lu?

¹⁶Zee lee Che mkeb:

—Lee na nkwaan re wech na. Nabdizh na lo lu, ¿che nanet lu pa naz nzhanu xaa mbakxiil?

¹⁷Nu lee xaa zee mkeb:

—Nyala xaa nee. Nebse mbin na lee xaa nzhé: “Ya nu yezh Dotán”.

Zee lee Che ngwa kwaan re wech nu nguzhal xaa xaa naz Dotán.

¹⁸Nu zitra mwii xaa lee Che nze, zee mdizh xaa zee nen xomod ngut xaa xaa. ¹⁹Nzhé xaa lo tub xaa nu stuba xaa:

—¡Wii gu, lee kwaan mchaa lextoo nze nee! ²⁰Te re gu, zee gut be xaa; zee cheep be xaa leen bzo, zee yé be nzho cho ma wen ndaw xaa. Zee ne be nen cha zak kwaan mchaa lextoo xaa.

²¹Gorna mbin Ben kwaan ba, nzhekla xaa le xaa yud wech xaa nu nzhé xaa lo re wech xaa:

—Naguta be xaa.

²²Nu lee Ben nzhé:

—Naguta be xaa nu nebse ko be xaa leen bzo cheen nis yey, kwaan nzob wen nee. Nagalt be xaa —nzhé xaa nel nzhekla xaa le xaa yud xaa, nel nzhekla xaa zare xaa xaa lo xuz xaa.

²³Gorna ngulo mzhin Che paro nzo re wech xaa, zee mlache re xaa xab xaa kwaan chul doo na, kwaan nak xaa.

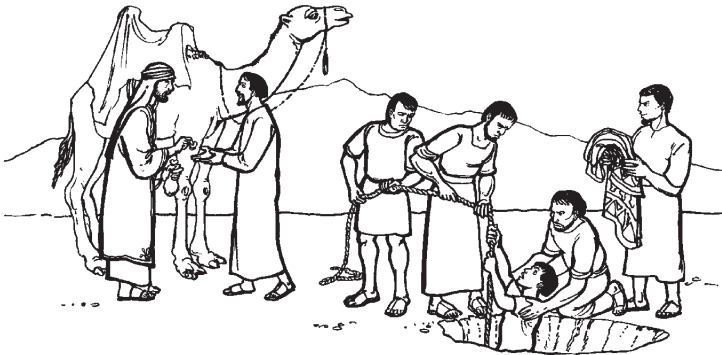
²⁴Nu mzen re xaa xaa nu mcheep xaa xaa leen bzo, kwaan nyent nis leen. ²⁵Zeera lee re wech xaa mri mzob ndaw. Zee mwii xaa lee lak xaa nze nto nu nzi, xaa nak dii cheen Ismael, xaa mroo naz Galaad. Lee re xkamey xaa nzeno perfum cheen yag bálsamo nu yaal mirra kwaan nzhanu xaa naz Egipto. ²⁶Zee lee Judá nzhé lo re wech xaa:

—¿Cho gan le be gut be leeka wech be? Zeera yé be: “Nanet be xomod ngut xaa”. ²⁷Mas wen to be xaa lo dii cheen Ismael.

Zee naguta be xaa, nel lee xaa nak wech be, leeka baal cheen be.

Nu lal myaan re xaa.

²⁸Nu gorna lee xaa nto nze nu nzi nzha ded, xaa nak yezh Midian nu lee re wech Che mloo Che leen bzo, zee mto xaa xaa lo re xaa dii cheen Ismael. Nu mto xaa xaa kwaan tub gal demi plat. Zee nyano xaa xaa naz Egipto.

²⁹Zeera mbare Ben roo bzo nu lee Che nyentla leen bzo, zee mchaz xaa xab xaa. ³⁰Zeera mbare xaa paro nzo re wech xaa nu nzhé xaa:

—¡Lee xaa mad nyentla! Lee nal, ¿cho kwaan le na?

³¹Zee lee re wech xaa mzen xab Che nu mteeb xaa xren tub chib, ma mbit xaa choya. ³²Nu mbe xaa xab Che, kwaan chul doo nlu lo xuz xaa nu nzhé xaa:

—Nguzhal nu kwaane, wii, ¿che nzak lu leeya oncha naleet xab xgann luya?

³³Nu lee Kob mlabeyya nu nzhé xaa:

—¡Xab xgaan naya! Nzho cho ma nakap mchaz xaa nu ndaw ma xaa!

³⁴Zee lee Kob mchaz xab nu mbinn nel nales doo nzhak lextoo xaa. Zee ngok xaa tub ler nagaas nu zyen doo mbizh mbinn xaa nel mle doo xaa xgab ngut xgann xaa. ³⁵Re xgann xaa nu re xchaap xaa nzhekla seleyy xaa, per lee xaa nanzheklat leyy nu mas nzhonn xaa kwent cheen xgann xaa nu mbezh xaa:

—¡Tubka nzho yalnales cheen xgaan na lextoo na, axtaka yoo na kwaan lee xaa lo re xaa ngut!

³⁶Nu naz Egipto mto xaa Midian Che lo Potifar, xaa nak xaa nabeyy lo re soldad, xaa nkanap xaa ngok faraón.

Judá nu Tamar

38 Lee re mbizh zee, Judá mroo lo re wech xaa nu nya xaa ngu xaa garli tub xaa le Hira, xaa nak yezh Adulam. ²Baa mlabeyy xaa xchaap Súa, xaa Canaán. Nu mka xaa me nu gorna mchaal xaa me, ³zee tira mbeyxinn me nu ngol xgann rop xaa me, xaa le Er. ⁴Nu mbare me mbeyxinn me stuba. Ngol stub xgann me, xaa le Onán. ⁵Nu mbare me mbeyxinn me stuba. Ngol stub xgann me, xaa le Sela, gorna lee me nzo yezh Quezib.

⁶Zee lee Judá ngwake xngwnaa xgann xaa, xaa yilo lo xaa, xaa le Er. Nu lee me le Tamar. ⁷Nu lee Er, xaa yilo lo Judá mle nawent lo Xaa Tubka Nak, zee mbit Dios xaa. ⁸Zee lee Judá nzhé lo Onán:

—Bchaal Tamar, me nak byud cheen wech lu, zee lake tub dii cheen wech lu, mod nak kostumbr cheen re be.

⁹Nu ne Onán lee mad kwaan gal nagakt xgann Onán, zee gorna nchaal xaa me zee nanyilot nchaal xaa me mod nzhaal le xaaya, sbaa nalaat xaa dii cheen wech xaa. ¹⁰Zee lee Xaa Tubka Nak nanyulat mod nle Onán, zee noka lee xaa mbit Dios. ¹¹Nu lee Judá nzhé lo Tamar xix xaa:

—Lake gok byud nu gu garli xuz lu axta gorna lee xgaan na, Sela, gap keep liin.

Nanzheklat xaa noka yet Sela mod ngut rop wech xaa. Zee lee Tamar nya ngu garli xuz me.

¹²Nzha ded zyen liin zee ngut xchaap Súa, xngwnaa Judá. Zee lee Judá gorna ngok wen xaa lo re yalnales cheen xaa, ngwa xaa yezh cheen Timnat. Nu ngwa xaa lo re xaa kachub yich led xpakxiil xaa. Nu ngwa xaa kwaan Hira, xaa nak yezh Adulam, xaa nyenn xaa. ¹³Gorna ne Tamar lee xazhap me Judá nzha Timnat, ¹⁴zee mchee me xab me kwaan nagaas na kwaan nzhak me, zee ngwa me nu msaaw me tub lee ler yek me, zee nyent cho nzho mod labeyy me. Zee nzha me mzo me roo yezh

Enaim, roo naz kwaan nya naz Timnat. Kwaane mle nel mzeen me ngulola mxen Sela nu zeraka zaa Judá xaa ka me.

¹⁵Gorna ngune Judá lo me, mle xaa xgab me nto cho nak me, nel lee me tira nyaaw garlo. ¹⁶Zee mroo xaa naz nu nzha xaa lo me nu nixa nanet xaa che leeka xix xaaya. Nu nzhé xaa lo me:

—¿Che zeyal lu kano na lu?

Lee me nzhé:

—¿Cho kwaan zaa lu lo na zee kano lu na?

¹⁷Nu lee xaa mkeb:

—Lee na za tub mit ma kaxeen na.

Zee lee me nzhé:

—Mbay, per laa lu tub xcheen lu lo na nu gorna zaa lu ma, zee zere naya.

¹⁸Lee Judá nzhé:

—¿Cho kwaan nzhekla lu za na?

Nu lee me mkeb:

—Zaa sey kwaan nzho yenn lu nu kwaan nkado sey nu noka zaa xkag lu.

Zee lee Judá mzaaya nu mkano xaa me nu ta mbeyxinn me.

¹⁹Zee lee me nguxche nu nya; nu mkiib me kwaan nsaaw me garlo me nu ngok me xab me kwaan nagaas na.

²⁰Nu lee Judá mzaa mit lo xaa nyenn xaa, xaa yezh Adulam, zee zere me kwaan mlaa xaa lo me. Per lee xaa nyenn xaa nanguzhaltra me lo. ²¹Zee ngunabdizh xaa lo re xaa nzho baa:

—¿Pa nzo me nto cho me Enaim, me nzob roo naz baa?

Nu lee re xaa nzhé:

—Nik tub me nto cho nyent nee.

²²Zee mbare xaa lo Judá nu nzhé xaa:

—Nanguzhalt na me nu noka re xaa yezh ba né: “Nik tub me nto cho nyent nee”.

²³Nu lee Judá mkeb:

—Laa ka me re kwaan, napa kaxizhno re xaa na. Nzhekla na ngza na miit ne nka me, per nanguzhalt me lo lu.

²⁴Nzha chon mbee, tub xaa nzhé lo Judá:

—¡Wlipa na, lee xix lu Tamar mkano stub xaa, lee nal nakxinnla me!

Per lee Judá mbazhe:

—¡Bloo gu me nu bzek gu me!

²⁵Lee mer gor kwaan kagoo xaa me, lee me mxaal wdizh lo zuzyee me, snee:

—Lee xaa nak cheen re kwaane nak xaa mlaa mad lo na. Wen wii, ¿cho cheen nak sey ne nu kwaan nkadooya nu yag?

²⁶Gorna lee Judá mlabeyy re kwaan, zee nzhé xaa:

—Lee me mle nali nu na mle nawent, nel namzat na Sela, xgaan na lo me.

Nu namkanotra xaa me.

²⁷Lee mbizh gorna ngol mad, zee ngol kwech. ²⁸Nu gorna kayal madoo, zee lee tub madoo mloo yaa; nu lee me nzen mad mkadoo tub yil naxne yenn yaa madoo. Nu nzhé me:

—Mad ne nze yilo.

²⁹Nu leeka gorzee mre mad yaa wech mad mad ngol yilo. Kwaanzee lee me nzen mad mloole mad Fares,^r nu nzhé me:

—¿Xomod mxal lu pa mded lu?

³⁰Zeera ngol wech mad, mad mkado yil naxne yenn yaa. Nu mloole me mad Zara.^s

Che nu xngwnaa Potifar

39 Gorna mbe dii cheen Ismael Che naz Egipto, tub xaa Egipto le Potifar, xaa non lo xaa ngok faraón xaa ngok rey Egipto nu xaa nabeyy lo re soldad, xaa nkanap xaa ngok faraón mzi xaa Che lo xaa. ²Nu wen ngu Che garli Potifar xaa nabeyy xaa, nel Xaa Tubka Nak nzo kwaan lee xaa. ³Zee lee Potifar ne lee Xaa Tubka Nak nzo kwaan Che nu sbaa rese kwaan nle xaa wen nzhak. ⁴Kwaanzee wen doo ngune Potifar Che nu mzaa xaa rese kwaan ngu lozhya Che. ⁵Nu mbizh kwaan mzaa Potifar rese kwaan ngu lozhya Che, zee lee xaa Xaa Tubka Nak mle zyenra xcheen Potifar, lo re kwaan nzho li xaa nu re kwaan nzaa xleyo xaa. ⁶Nu mlaa xaa rese kwaan nkano xaa lo Che nu kwaanzee namletra xaa stub xgab nik tub kwaan, nebse kwaan gaw xaa nu kwaan go xaa.

Per lee Che chul doo nzhak. ⁷Lee gwluzh lee xngwnaa Potifar mwii lo xaa nu nzhé me:

—Kano na.

^r Lee le Fares hebreo nii: “mxal”.

^s Lee le Zara hebreo nii: “xni”.

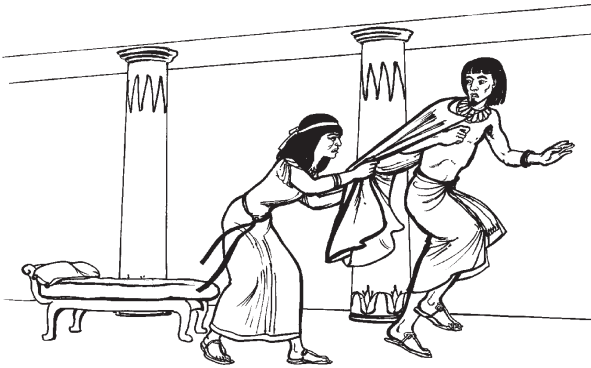
⁸Per lee Che namzeyalt nu nzhé xaa lo xngwnaa xaa nabeyy lo xaa:

—Ne lu lee Potifar mlaa rese kwaan lo na nu mlaa xaa rese xcheen xaa nu nik tub xgab nanletra xaa. ⁹Nu leen yoo ne nyentra stub xaa nonra lo na. Nu nik tub kwaan namlaat xaa diizh nalet na, nebse lu mlaa xaa nawiit na lo. Lee lu nak xngwnaa xaa, kwaanzee ¿xomod kano na lu? Nalet na jwalt lo Xtios na.

¹⁰Nu nixa rese mbizh nle me jwers lo xaa, zee kano xaa me, per lee xaa namlet kas me. ¹¹Per lee stub mbizh mzeeb Che leen yoo, zee le xaa xchinn xaa nu nik stub xaa nyent leen yoo. ¹²Nu lee me mzen xab xaa nu nzhé me lo xaa:

—Kano na.

Per lee xaa mrexonn nu mlakeka xaa xab xaa lo me. ¹³Gorna ngune me lee xab xaa nzhoka yaa me nu mroo xaa leen yoo,

¹⁴zee mrezh me re xaa nke zhiin leen yoo nu nzhé me:

—Wii gu, lee sa na myaadno tub me hebreo, me kale kwaan nawent lo nu nal nu né me lo na: “Kano na lu”. Per lee na nye doo mkee bi. ¹⁵Nu gorna mbin me lee na nye doo mkee bi, zee mrexonn me nya me, zee mlakeka me xab me lo na.

¹⁶Zee lee me mlozhaw xab Che nu axta gorna lee sa me mbare, ¹⁷zee lee me nzhé leeka kwaan nzhé me yilo. Nu nzhé me:

—Lee me hebreo me ngwaxii lu, me nke zhiin mzeeb leen yoo pa nzhoo na nu nzhekla me ngbe me na, ¹⁸per gorna nye mkee na bi, zee mrexonn me nya me nu mlaa me xab me lo na. ¹⁹¿Sbaa mle me nke zhiin lo be!

Zee lee Potifar nayii doo lo Che gorna mbin xaa re kwaan nzhé xngwnaa xaa lo xaa, ²⁰zee mzen xaa Che nu mlo xaa xaa lozhyib cheen xaa ngok faraón, zee ngu xaa lozhyib. ²¹Nu lee Xaa Tubka Nak nzo kwaan Che nu nlu xaa yalnkelaa cheen xaa lo xaa; nu mle xaa zee lee xaa nabeyy roo lozhyib le wen lo xaa. ²²Lee xaa nabeyy roo lozhyib mzaa diizh nabeyy Che lo re xaa nzho leen lozhyib nu le xaa rese zhiin kwaan nle xaa nabeyy roo lozhyib. ²³Per lee xaa nabeyy roo lozhyib nanlet xgab wii lo re kwaan nle Che, nel Xaa Tubka Nak nzo kwaan lee xaa nu lo rese kwaan nle xaa, wen nzhak.

Che mzaa kwent cheen chop mkaal

40 Gwluzh lo re kwaan ba, lee xaa nabeyy lo re xaa ngaxkwaa xiz ub kwaan nzho xaa ngok faraón, xaa ngok rey Egipto nu noka xaa nabeyy lo re xaa ngaxkwaa pan, mle tub kwaan nawent lo xaa ngok faraón. ²Nu lee xaa ngok faraón nayii doo lo rop xaa nabeyy lo xaa ngaxkwaa xiz ub nu xaa ngaxkwaa pan. ³Nu mlo xaa xaa lozhyib leeka tub pa nabeyy xaa nzo roo lozhyib, leeka pa nzho Che lozhyib. ⁴Lee xaa nabeyy lozhyib mzaa diizh lo Che kanap Che rop xaa. Nu xche doo ngu rop xaa lozhyib.

⁵Ngu tub yaal mchaa lextoo rop xaa nzho lozhyib, xaa nabeyy lo xaa ngaxkwaa xis ub nu xaa nabeyy lo re xaa ngaxkwaa pan. Kad kwaan mchaa lextoo xaa, nii tub kwaan. ⁶Garziil, gorna lee Che mzhin mwii lo rop xaa, lee rop xaa nales doo nzhak lextoo xaa nu nle doo xaa xgab. ⁷Nu sbaa ngunabdizh Che lo rop xaa:

—¿Chozhiin tant nales doo nlu gu nalzhe?

⁸Lee xaa mkeb:

—Mchaa lextoo nu nawzhezee nu nyent cho zaa kwent lo nu cho kwaan naka.

Zee mkeb Che:

—Dios nzaa kwent cho kwaan naka. Zaa gu kwent cho kwaan mchaa lextoo gu lo na.

⁹Zee lee xaa nabeyy lo re xaa ngaxkwaa xis ub mzaa kwent kwaan mchaa lextoo xaa lo Che.

—Snee mchaa lextoo na. Mlu tub xan yag ub lo na, ¹⁰kwaan nkano chon ram. Nu lee yag ub ta mzhil ben, nzak na. Nu

noka ta mzhib yeey loya nu ram yeey zee ta ngok ub nguy, nzak na. ¹¹Nu nzak na, lee na nzho bas cheen xaa nak faraón yaa, kasii na ub leena. Zeera nzak na, leeka na mza bas lo xaa nak faraón.

¹²Nu lee Che nzhé:

—Lee mkaal kwaan mchaal lextoo lu nii kwaane. Chon ram nak chon mbizh. ¹³Yilo ded yon mbizh ne, lee xaa ngok faraón kwezh lu, zee bare lu zaa lu xis ub lo xaa stub welt; nu nabeyy lu stub welt lo re xaa ngaxkwaa xis ub kwaan nzho xaa ngok faraón, modxa mle lu yilo.

¹⁴Gorna gak kwaane, zee selazh lu na nu naab na lo lu zaa lu kwent cheen na lo xaa nak faraón, zee koo xaa na nee.

¹⁵Lee na mle wann xaa naz yizhyo pa nzho re xaa hebreo. Nanzhaalt yoo na lozhyib, nel nik tub kwaan nawent namlet na.

¹⁶Gorna ngune xaa nabeyy lo re xaa ngaxkwaa pan, wen mzaa Che kwent, zee nzhé xaa:

—Lee na mcha lextoo, mkano na chon chekwid pan nax nzob yek na. ¹⁷Lee chekwid kwaan nzob naz ya nzho re lo pan leen kwaan gaw xaa nak faraón, nzak na. Nu nzak na, lee re mbyin nze nzhaw kwaan nzho leen chekwid kwaan nzob yek na.

¹⁸Zee lee Che mkeb:

—Lee kwaan mcha lextoo lu nii kwaane: lee chon chekwid pan nii chon mbizh. ¹⁹Nu lee mbizh yon, lee xaa nak faraón kwezh xaa lu nu choog xaa yek lu, zee zob xaa lu yek tub stak nu lee ngolbech yiid gaw baal cheen lu.

²⁰Lee yon mbizh gwuluzh, nguxoob xaa ngok faraón liin. Kwaanzee mle xaa tub yalni naro nu mrezh xaa rese xaa nke zhiin lo xaa. Noka mrezh xaa xaa nabeyy lo re xaa ndexkwaa xiz ub nu xaa nabeyy lo re xaa ndexkwaa pan, xaa nzho leen lozhyib. ²¹Nu lee xaa nabeyy lo re xaa ndexkwaa xis ub, mzaaka xaa zhiin lo xaa. ²²Per lee xaa nabeyy re xaa ndexkwaa pan, zee mchoog xaa yek xaa nu mzob xaa xaa yek tub stak, modxa nzhé Che lo rop xaa. ²³Nu lee xaa nabeyy lo re xaa ndexkwaa xis ub, tira myenlazzh Che.

Che mzaa kwent cheen xmkaal xaa ngok faraón

41 Mded chop liin, ngu tub mbizh mchaa lextoo xaa ngok faraón. Nzak xaa lee xaa nzo roo yuu. ²Nu roo yuu mroo gazh la bak, ma chul na nu nachaa doo mlu lo xaa, ma kayaw yix nzeb roo yuu. ³Nu tich re bak, mroo gazh la bak brek, ma nawent nzhak, ma nzo leeka roo yuu gaxaka paro nzo re ma wen na. ⁴Zeera lee bak ma brek nu nawent nzhak ndaw gazh la bak ma chul na nu ma nachaa.

Nu lee xaa ngok faraón mroo mkaal lo, ⁵zeera mbare xaa mchaa lextoo xaa stuba. Mlu gazh sonn nzhobxtil lo xaa kwaan nyazhe nzhob leen nu chul doo na. Nu tuka yek goob nzob gazh sonn. ⁶Nu gwulzh loya mroo stub gazh sonn kwaan nyent leen nu neb yix nak, kwaan mzek mbi kwaan nze naz lo yo bizh. ⁷Nu lee sonn kwaan nguk ndaw gazh sonn kwaan chul na, kwaan nyazhe nzhobxtil leen. Nu lee xaa ngok faraón mroo mkaal lo nu zee mzeen xaa goka tub mkaal.

⁸Nu garziil stub mbizh, mle doo xaa xgab nu ngunabeyy xaa, zee yiid re wezh nu re xaa nzhak, xaa nzho Egipto. Nu lee xaa ngok faraón mzaa kwent kwaan mchaa lextoo xaa, per nik tub xaa nyent mod zaa kwent cheen kwaan nii xmkaal xaa. ⁹Zee lee xaa nabeyy lo xaa ngaxkwaa xis ub nzhé lo xaa ngok faraón:

—Nal mselazh na re kwaan nawent mle na. ¹⁰Leezha nayii lu lo xaa nabeyy lo re xaa ngaxkwaa pan nu mlo lu xaa lozhyib kwaan na, leezha ngunabeyy lu ngu rop nu lozhyib cheen xaa nabeyy re xsoldad lu. ¹¹Ngu tub yaal mchaa lextoo xaa nabeyy lo re xaa ngaxkwaa pan nu noka mchaa lextoo na. Nu kad kwaan mchaa lextoo nu nii tub kwaan. ¹²Nu zee nzho tub xaa mad, xaa hebreo, lo nu, xaa nak xaa nke zhiin lo xaa nabeyy lo xsoldad lu. Zee mzaa nu kwent kwaan mchaa lextoo nu lo xaa nu lee xaa ne né cho kwaan niiya. ¹³Nu mod né xaa ngok rese kwaan; nu na mbare lo xchinn na stub welt nu lee stub xaa mzob yek stak.

¹⁴Zee lee xaa ngok faraón ngunabeyy zee yaad Che. Nu zosa mlloo xaa Che lozhyib. Nu lee xaa mchub yichyek xaa nu xlox

xaa nu mchee xaa xab xaa, zee mzo xaa lo xaa ngok faraón.

¹⁵Nu lee xaa ngok faraón nzhé lo xaa:

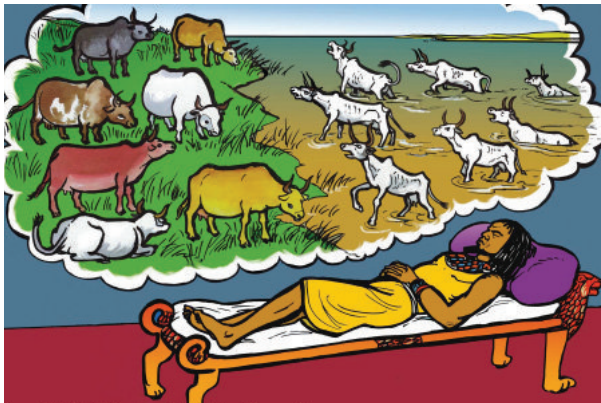
—Mchaa lextoo na nu nyent cho nzho mod né cho kwaan niya. Mbin na lee lu gorna gon lu kwaan nchaa lextoo xaa, nzho mod zaa lu kwent cho kwaan niya.

¹⁶Zee lee Che mkeb lo xaa ngok faraón nzhé:

—Nalet naya, per lee Dios né cho kwaan mchaa lextoo lu.

¹⁷Zee lee xaa ngok faraón nzhé lo Che:

—Lee mkaal kwaan mchaa lextoo na nak, nzak na lee na nzo roo Yuu Nilo. ¹⁸Nu lee roo yuu mroo tub gazh la bak, ma nachaa doo nu chul doo na nu kayaw ma yix roo yuu. ¹⁹Nu tich re ma, mroo stub gazh la bak, ma brek nu ma nawent nzhak, ma nik tub welt zer ne na lo dub yizhyo Egipto. ²⁰Nu noka nzak na, lee bak brek ma nawent nlu, ndaw gazh la bak ma chul na. ²¹Nu nixa ngulo ndaw ma ma, seetaka brek nlu ma modxa mlu ma yilo. Ta mroo mkaal lo na.

²²'Zeera mchaa lextoo na stuba kwaan nak, gazh sonn nzhobxtil, kwaan chul nlu nu nyazhe nzhobxtil leen, kwaan mxen lo tuka goob. ²³Nu gwluzh lo re kwaane mxen stub gazh sonn nzhobxtil kwaan neb yix nak, kwaan mzek mbi kwaan nze naz yizhyo bizh. ²⁴Noka nzak na, lee sonn nzhobxtil kwaan nguk ndaw gazh sonn nzhobxtil kwaan chul nzhak. Na mza kwent kwaane lo re wezh, per nik tub wezh nanet cho kwaan naka.

²⁵Zee lee Che mkeb lo xaa ngok faraón:

—Lee rop mkaal kwaan mchaa lextoo lu nak tubka kwaan. Dios mlu lo lu cho kwaan nzhaal le xaa. ²⁶Gazh la bak ma chul na nak gazh liin nu lee gazh nzhobxtil kwaan chul na nak gazh liin, lal nii ropse kwaane. ²⁷Lee gazh la bak brek, ma mroo gwluh lo re ma chul na nak gazh liin nu noka lee gazh sonn neb yix nak, mzek mbi kwaansee naz pa nlen mbizh. Nii la win gazh liin. ²⁸Mer mod ngunii naya lo lu, Dios mlu lo lu cho kwaan le xaa. ²⁹Nu yizhyo Egipto kano tub gazh liin yo doo yalgon. ³⁰Per lee gwluh, zeera nze stub gazh liin paro nayotra kwaan gaw xaa. ³¹Lee gorna lee kwaane gak, zee nik tub xaa naselazht re yalgon kwaan ngu; nu la win dubse yizhyo. ³²Per lee kwaan mchaa lextoo lu rop welt lal niiya. Nu wlipa le Dios; nu naxchetra le xaaya.

³³Lee nal naab na lo lu, zee kwaan lu tub xaa nzhak nu zo lu xaa lo dubse yizhyo Egipto. ³⁴Nu noka kwaan lu xaa zee toop xaa, tub part lo gaay part lo re yalgon dubse tub gazh liin, gorna yo zyen yalgon. ³⁵Dubse tub gazh liin wen doo yaad, zaa yalnabeyy zee toop xaa yalgon nu kozhaw xaaya rese yezh. ³⁶Nu yalgon kwaan yizhaw zee, le xchinn xaaya re gazh liin gorna la win naz Egipto. Nu snee nanet be win lo yizhyo ne.

Lee Che ngok xaa nabeyy Egipto

³⁷Lee xaa ngok faraón nu re xaa xaa mwii wen nak kwaan nzhé Che. ³⁸Nu lee xaa ngok faraón nzhé lo re xaa nke zhiin: —¿Che nel nzhora stub xaa kwenta xaa ne, xaa nkano Mbi Naban cheen Dios?

³⁹Nu noka nzhé xaa ngok faraón lo Che:

—Nyentra stub xaa mas nayeex nu nzhak kwenta lu, nel Dios mzaa rese kwaane lo lu. ⁴⁰Lee nal, lu nabeyy garli na nu kwaan xtizh lu nabeyy lu rese yezh Egipto, per lee na gak xaa nabeyy lo lu.

⁴¹Nu noka nzhé xaa ngok faraón lo Che:

—Lee nee, nal mzo na lu zee nabeyy lu dubse yizhyo Egipto.

⁴²Zee lee xaa ngok faraón mloo ani yaa kwaan nak sey nu mlo xaaya kwen yaa Che. Nu noka msegak xaa Che kwaan tub ler wen doo; nu mlo xaa tub nguzbga yenn Che kwaan nak or.

⁴³Nu mtexoob xaa xaa leen kare, cheen xaa nabeyy nu rese

xaa mbezh lo xaa: “Kich yek gu lo xaa”. Snee ngok zee mzo xaa ngok faraón Che, zee nabeyy xaa dubse Egipto.

⁴⁴Zee nzhé xaa ngok faraón lo Che:

—Na nak faraón nu rese xaa nzhaal le kwaan yé lu.

⁴⁵Zee lee xaa ngok faraón mchee le Che nu mloole xaa xaa Zafnat-panea nu mzaa xaa tub sa xaa, me le Asenat xchaap Potifera, xaa nak ngwleyy yezh On. Ngulo mded kwaanee lee Che mzelo ngunze dubse Egipto.

⁴⁶Nzho Che tub galbchii liin leezha ngwa xaa lo xaa ngok faraón, rey Egipto; nu mzelo xaa ngunze xaa dubse Egipto.

⁴⁷Lee yizhyo mzaa doo yalgon dubse gazh liin. ⁴⁸Nu lee Che mtoop re yalgon dubse yizhyo nu mlochaw xaaya leen rese yezh pa mxena dubse gazh liin. ⁴⁹Nu mtoop Che zyen doo yalgon kwenta yux kwaan nzhi roo nistoo nu myenlazzh xaa ne paroya nzha toop xaa. Nu namgarlotra mbe xaa kwent.

⁵⁰Re liin gorna zer zelo win la, Che mkano chop xgann kwaan sa xaa Asenat. ⁵¹Lee xaa yilo mloole xaa Manasés,^t nel nzhé xaa: “Dios mle zee myenlazzh na rese yalnales kwaan mdeed na nu re sawlizh na”. ⁵²Lee mad rop mloole xaa Efraín,^u nel nzhé xaa: “Dios mle zee mkano na stub xgaan na, xaa nak kwenta xle kwaan mzaa yizhyo ne paro nales doo mdeed na”.

⁵³Ngulo mded gazh liin cheen yalgon kwaan tant ngok yizhyo Egipto ⁵⁴nu mzelo gazh liin mla win, modxa nzhé Che. Nebse yizhyo Egipto ngu kwaan gaw xaa, per rese stub yizhyo nyentra kwaan gaw xaa. ⁵⁵Lee gorna nyentra kwaan gaw xaa Egipto, zee mzelo xaa ngunaab xaa nzhobxtil lo xaa ngok faraón. Zee lee xaa ngok faraón nzhé lo re xaa Egipto:

—Gwa gu lo Che nu le gu kwaan né xaa.

⁵⁶Gorna lee win mla dubse yizhyo, zee lee Che mxal paro nzhobxtil, zee mto xaaya lo re xaa Egipto nu nel mas nzeyak naro win. ⁵⁷Nu rese xaa yizhyo ngwa Egipto, zee zii xaa nzhobxtil lo Che, nel nik stub pa yizhyo nyentra kwaan gaw xaa.

Re wech Che ngwa naz Egipto

42 Gorna mbin Kob nzho nzhobxtil naz Egipto, zee nzhé xaa lo re xinn xaa:

—iCho kwaan kale gu baa nu ngwii gu lo tub gu nu lo stub gu! ²Mbin na naz Egipto nzho nzhobxtil, kwaanzee gwa gu nu bzi गया gu be, zee nayeta be.

³Zee lee re chii wech Che ngwa zii nzhobxtil Egipto. ⁴Per lee Kob namzaat diizh ya Benjamín, xaa nak wech Che, nel mle xaa xgab napa kayak tub kwaan nawent lo xaa. ⁵Noka lo re xinn Kob ngwa stub naz xaa, xaa zii nzhobxtil, nel dubse Canaán mla win.

⁶Che nak xaa nabeyy yizhyo Egipto, xaa mto nzhobxtil lo re xaa nze rese pa. Lee gorna lee re wech xaa mzhin lo xaa, zee mkichxub xaa lo xaa axta mla lechuzh xaa lo yo. ⁷Zee lee Che mlabeyy re wech xaa gorna mlu xaa lo xaa; nu mle xaa kwenta xaa namlabeyy xaa. Nu ya doo ngunii xaa lo xaa:

t Lee le Manasés nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “myenlazzh”.

u Lee le Efraín nak kwenta wdizh hebreo kwaan nii “xle”.

—¿Pa naz nze gu?

Nu lee re xaa mkeb:

—Lee nu nze naz Canaán, zee zii nu nzhobxtil.

⁸Nixa mlabeyy Che re wech Che, per lee re xaa namlabeyyt xaa. ⁹Zee lee Che mselazh re mkaal kwaan mchaa lextoo xaa kwaan re wech xaa nu nzhé xaa:

—¡Gu nak xaa nze sewii xlaan! Nebse nze gu ne gu paro ded re xaa gu dil kwaan re xaa nu.

¹⁰Nu lee re xaa mkeb:

—Aa, xaa nabeyy nu nebse nze zii nzhobxtil. ¹¹Rese nu nak xinn tubka xuz nu, wen nak nu. Nanakt nu xaa nze sewii xlaan.

¹²Zeera lee Che nzhé:

—¡Nawlita! Gu nze nebse wii nel paro ded re xaa gu.

¹³Nu lee re xaa mkeb:

—Lee nu nak chiibchop wech, xinn tubka xuz nu, nze nu naz yizhyo Canaán. Lee wech nu xaa gwluzh, mlakeka kwaan xuz nu nu lee stub xaa nanzotra kwaan nu.

¹⁴Zee lee Che nzhé lo xaa stuba:

—¡Modxa ni na, gu nak xaa nze sewii xlaan, zee nen paro nzho mod ded re xaa gu! ¹⁵Lee nal, nen che wli गया. Wlipa na mod nabeyy xaa nak faraón, naroot gu nee axta gorna yaad stub wech gu, xaa gwluzh. ¹⁶Ya tub gu zee yaxii gu wech gu, xaa gwluzh; nu lee re gu lakeka lozhyib. Zee nen che wli kwaan né gu; nu chelee nawlita, zee si nak gu xaa nze sewii xlaan zee ne paro ded re xaa gu.

¹⁷Dubse tub chon mbizh mlo Che xaa lozhyib. ¹⁸Per lee mbizh yon nzhé xaa:

—Nzheb na ne na Dios. Ble gu kwaane, zee nayeta gu.

¹⁹Chelee gu nak gu xaa wen, laa gu tub wech gu lozhyib, lee stub naz gu nya nu wee nzhobxtil, zee gaw re xaa garli gu.

²⁰Zeera yiidno gu wech gu, xaa gwluzh, zee ne be che nali nak gu, zee nayeta gu.

²¹Nu mbezh tub xaa lo stub xaa:

—Wlipa nawent mle be lo wech be. Nu mod ne be lo re yalnales kwaan mded xaa. Leezha ngunaab xaa lo be, nambint beya. Kwaanzee mzhin ngok nales be nal.

²²Zee lee Ben mkeb nu nzhé:

—¿Che nanguniit naya lo gu yilo: “Nalet be kwaan nawent lo xaa mad”? Nu nambint गया. Lee nal nales kaded be xkwent xaa.

²³Nu lee re xaa nanet che nzhon Che re kwaan kanii xaa, nel ngu tub xaa mted xtizh re wech xaa lo xaa. ²⁴Zee mbachii Che lo re wech xaa nu mzelo xaa mbinn xaa. Lee gorna mbare xaa paro nzhi re xaa, zee ngunabeyy xaa, zee mzen xaa Simeón ngu lozhyib. ²⁵Zee ngunabeyy Che lo xaa mtezhe nzhobxtil leen sak nu mzere xaa xtemi kad tub xaa, leeka roo xsak xaa. Nu noka mzaa xaa kwaan mbe xaa ndaw xaa naz. Sbaa mle xaa lo re wech xaa. ²⁶Zee lee re xaa mkee sak nzhobxtil cho ngwes nu mroo nya.

²⁷Gorna mzhin xaa paro mlaz xaa yaal, zee ngu tub xaa mxal roo sak, mzaa nzhobxtil gaw ngwes. ¿Zee mlaach xaa lee demi nzho roo xsak xaa! ²⁸Zee nzhé xaa lo re wech xaa:

—¿Laach gu! ¿Chogol mzere xaa xtemi na roo xsak na!

Rese xaa mzheb nu mxiz doo lo yalnacheb. Nu nzhé xaa lo tub xaa nu lo stub xaa:

—¿Cho kwaan kwaane mle Dios?

²⁹Gorna mzhin xaa Canaán, mzaa xaa kwenta lo xuz xaa Kob, rese kwaan mded xaa nu nzhé xaa:

³⁰—Lee xaa nabeyy lo yizhyo zee ngunii tub mod gaya doo lo nu. Nu mgaazh xaa kwaan tich re nu nu né xaa: “Gu nze sewii xlaan ne paro ded re xaa gu”. ³¹Nu lee nu nzhé: “Lee nu nak xaa wen. Nanakt nu xaa nze sewii xlaan. ³²Chiibchop nak re wech nu. Tubka xuz re nu. Lee tub xaa nanzotra lo nu nu lee xaa gwluzh mlakeka lo xuz nu naz Canaán.” ³³Zee lee xaa né: “Kwaane le na zee ne na che wli nak gu xaa wen. Laa gu tub wech gu lo na, lee re gu wee nzhobxtil gaw xaa nzho garli gu. ³⁴Per yiidno gu wech gu xaa yeen, lo na. Sbaa zee ne na, wli nak gu xaa wen nu nanakt gu xaa nze sewii xlaan. Zee nzho mod za na wech gu wee gu xkizhyo gu. Zee nzho mod zii gu kwaan nee.”

³⁵Lee gorna mlou xaa nzhobxtil leen re sak, re wech xaa mwii lee bools demi nzho roo sak cheen kad tub xaa. Nu gorna mwii re xaa lo re bools demi, mzheb doo xaa nu noka xuz xaa mzheb. ³⁶Zee lee Kob nzhé:

—¡Gu kalake na kwaan nik stub xgaan na! Che nazotra kwaan re be nu nixa Simeón. ¡Nu nal noka kiib xaa Benjamín lo na! Lo na kayak rese kwaane.

³⁷Zee lee Ben nzhé lo xuz:

—Laa kanap na Benjamín nu na bareno Benjamín lo lu stuba. Nu chelee na nabarenot na Benjamín, zee nzho mod gut lu rop xgaan na.

³⁸Zee lee Kob mkeb:

—¡Xgaan na nayat kwaan gu! Wech gu Che ngutla nu nebse Benjamín nzo lo na. Napa cho kwaan kayak xaa naz, zee tubka deed na yalnales dubse mbizh mban na axta gorna yet na.

Benjamín ngwa Egipto kwaan re wech xaa

43 Lee win nzeyak narora yizhyo Canaán. ²Nu gorna ngulo mlux re nzhobxtil kwaan ngxii xaa Egipto, zee lee Kob nzhé:

—Gwa gu stub welt, zee guzii gu xeeep nzhobxtil gaw re be.

³Nu lee Judá mkeb:

—Lee xaa nabeyy Egipto nguné lo nu: “Chelee gu nayaadnot gu wech gu xaa gwluh, nanzhaalt yiid gu lo na”. ⁴Sbaa chelee lu laa lu ya Benjamín kwaan nu, zee yazii nu nzhobxtil. ⁵Nu chelee lu nalaat lu ya xaa, nayat nu, nel lee xaa nabeyy Egipto né: “Chelee gu nayaadnot gu wech gu, xaa gwluh, nanzhaalt yiid gu lo na”.

⁶Zee lee Israel nzhé:

—¿Chozhiin tant kale gu kwaan nawent? ¿Chozhiin nzhé gu lo xaabyi zee, lee gu nkano stub wech gu?

⁷Nu lee re xaa mkeb:

—Nel lee xaa tubka kanabdizh lo nu ne cho nak re nu nu cho nak re xaa li be. Nu né xaa: “¿Che seetaka mban xuz gu? ¿Che nkano gu stub wech gu?” Nu lee re nu nanetra cho kwaan keb lo xaa. Namlet nu xgab né xaa: “Yiidno gu wech gu lo na”.

⁸Nu lee Judá nzhé lo xuz xaa Israel:

—Chelee lu nzhekla lu ban be, laa ya xaa gwluh kwaan nu, zee ya nu stub welt. Sbaa zee nayeta lu nu re nu nu re xinn nu. ⁹Na gak xaa kanap Benjamín. Lo na nii lu. Nu chelee na

nabarenot na xaa lo lu, tich na kwib rese kwaan tira. ¹⁰Chol nglaa lu nge nu Benjamín, mropla welt nzha ya nu.

¹¹Zee lee xuz xaa mkeb lo xaa:

—¡Cheleeya sbaaya, ble guya! Be gu lak kwaan leen sak, zee zelazh gu lo xaa. Be gu kwaan non kwaan nzaa xkizhyo be: cheep perfum cheen yag bálsamo, cheep mzhin, cheep kwaan nax nzebech, yaal mirra, nues nu almendra. ¹²Nu be gu chop tant demi; nu bzaa gu demi kwaan mzere xaa lo gu, nen che nanguyot xaa. ¹³Be gu wech gu, xaa gwluzh nu gwa gu lo xaa stub welt. ¹⁴Lee Dios, Xaa Nkano Dubse Yalnabeyy le zee lesla xaa ne xaa re gu, zee sela xaa stub wech gu nu Benjamín nu zee bare rese gu. ¡Chelee na mlake na kwaan nik tub xgaan na, lake na kwaan nik tub mad!

¹⁵Lee re xgann Kob mbe kwaan zelazh xaa; nu mbe xaa re demi kwaan zii xaa nzhobxtil nu noka mbe xaa re demi kwaan mzere xaa lo xaa yilo. Nu mbe xaa Benjamín nu nzha xaa Egipto; nu mzhin xaa lo Che. ¹⁶Nu mlaach Che lee Benjamín nzo kwaan re xaa nu nzhé xaa lo xaa nzho lozhya re xcheen xaa:

—Be xaa ne garli na nu bit tub la ngoon nu dexkwaa ma gaw xwe be, nel rolta mbizh gaw na kwaan re xaa ne.

¹⁷Lee xaa nzho lozhya cheen Che mle re kwaan nzhé Che nu mbe xaa re xaa garli Che. ¹⁸Per lee re xaa mzheb doo, nel mbe xaa re xaa garli Che nu nzhé re xaa lo wechxinn xaa:

—Xaa ne nzeno be garli xaa, nel mzere tub xaa xtemi be gorna mbiid be welt yilo. Lee nal nzhekla xaa zen xaa be nu le xaa be xmos xaa nu lakeka xaa kwaan re xngwes be.

¹⁹Kwaanzee gorna mzhin re xaa roo yoo nu mbii gax xaa lo xaa nzho lozhya cheen Che, zee nii re xaa lo xaa. ²⁰Nu nzhé re xaa:

—Xaa nabeyy, lee welt yilo wlipa mbiid nu mzi nu nzhobxtil. ²¹Per lee gorna mzhin nu pa mlaz nu ngoot nu, mxal nu roo xsak nu nu lee roo tubga sak nzho tub boolsga xtemi nu nu nik tuba nanzho jwalt. Lee nal nzeno nuya, zee zere nuya. ²²Nu noka nzeno nu masra demi zee zii nu nzhobxtil. Per nanet nu cho mlo demi roo sak welt yilo. ²³Lee xaa nzho lozhya cheen Che mkeb:

—Nalet gu xgab, nixa nazhebt gu; telise lee Xtios gu nu Xtios xuz gu mlo demi ba roo sak, nel na mkayaa demi kwaan mdix gu.

Zeera lee xaa mloo Simeón lozhyib nu mbe xaa xaa paro nzo re wech xaa. ²⁴Zee mbe xaa re xaa naz leen li Che. Nu mzaa xaa nis mdeeb nii re xaa nu mzaaka xaa kwaan ndaw re ngwes. ²⁵Nu lee re xaa mloo re kwaan zelazh xaa lo Che. Nu mlaz xaa yaad xaa rolta mbizh, nel nela xaa baa gaw re xaa.

²⁶Gorna lee Che mzhin, zee lee re xaa mkichxub nu axta mla lachuzh xaa lo yo. Nu mzelazh xaa re kwaan lo Che. ²⁷Nu lee Che ngunabdizh ne che wenaka re xaa. Nu ngunabdizh Che:

—¿Che wenaka xuz gu, xaa mzaa gu kwent lo na? ¿Che mbanaka xaa?

²⁸Lee re xaa mkeb:

—Xuz nu mbanaka nu wen nzho xaa.

Nu mkichxub re xaa axta mla lechuzh xaa lo yo.

²⁹Zee mwii Che nu mlu Benjamín lo xaa, xaa nak wech xaa, tubka xuz xaa nu tubka xnaa rop xaa. Nu nzhé Che:

—¿Chelee wech gu xaa gwluzh, xaa mzaa gu kwent lo na nzo nee?

Nu nzhé xaa lo Benjamín:

—Dios kanap lu.

Ngulo ngunii xaa kwaane, ³⁰zee nales doo ngok lextoo xaa ngune xaa lo wech xaa. Nu mer ngonn xaa, zee mrexonn xaa lo re xaa nu mya xaa naz leen stub li xaa. Nu mzelo xaa mbinn xaa. ³¹Lee gorna ngulo mbinn Che, zee mdeeb xaa garlo xaa nu mroo xaa nu nzhé xaa:

—Zaa gu kwaan gaw nu nal.

³²Nu mlek xaa kwaan gaw Che lo tub mes nu lee lo stuba mlek xaa kwaan gaw re xinn Kob nu lo stuba mlek xaa kwaan gaw re xaa Egipto. (Nel nagarlot gaw re xaa Egipto tubka kwaan xaa hebreo, nel naka tub kwaan nawent lo re xaa Egipto). ³³Lee re wech Che mzob modxa nzhé Cheya lo xaa, xaa gro axta xaa gwluzh. Nu mdedyall doo re xaa nu nebse ngwii tub xaa lo stub xaa. ³⁴Nu lee Che mzaa kwaan ndaw re xaa, per lee lo Benjamín mzaa xaa gaay welt masra ke lo stub naz wech xaa. Nu rese xaa ndaw nu ngu kwaan Che nu nix doo ngok lextoo re xaa.

Xkop Che

44 Ngulo ndaw re xaa, lee Che ngunabeyy lo xaa nzho lozhya cheen xaa:

—Tezhe nzhobxtil leen xsak re xaa ne. Nu blo xtemi kad tub xaa roo xsak xaa. ²Nu lee roo xsak xaa gwluzh, lo xkop na kwaan nak plat kwaan xtemi xaa kwaan mdix xaa.

Lee xaa nzho lozhya cheen Che mle mod ngunabeyy Che xaa.

³Gorna ngunil yizhyo, zee lee re wech Che mbe xngwes nu nya. ⁴Pense nzha mroo re xaa, lee Che nzhé lo xaa nzho lozhya cheen xaa:

—Gwa ke tich re xaa ba nu gorna yiga xaa lo lu, yé lu lo re xaa: “¿Chozhiin mle gu kwaan nawent kwaan xaa mle kwaan wen lo gu? ¿Chozhiin mlewann gu kop plat cheen xaa nkee na zhiin lo? ⁵Nel lee kop ne nle xchiin xaa nzho xaa xis ub nu noka nle xchiin xaaya, zee ne xaa cho kwaan gak. Wlipa mle gu tub kwaan tira nawent.”

⁶Gorna nguga re xaa lo xaa nzho lozhya cheen Che, nzhé xaa leeka re kwaan nzhé Che lo xaa. ⁷Nu lee re xaa mkeb:

—¿Chozhiin sbaa né lu lo nu? Nu nik tub komba nanlet nu. ⁸Lu ne lee nu mbare axta Canaán, zee zere nu demi kwaan nguzhal nu leen xsak nu. ¿Xomod lewann nu plat nu or garli xaa nke lu zhiin lo? ⁹Loka xaa yizhal kop roo xsak, xaa zee yet nu lee re nu gak xmos lu.

¹⁰Zee lee xaa nzho lozhya cheen Che mkeb:

—Gaka mod né gu, per nebse xaa yizhal kop roo xsak gak xmos na. Lee stub naz gu nik tub kwaan nakwibt tich.

¹¹Zee mla kad tub xaa xsak xaa cho ngwes nu mxal xaa rooya. ¹²Zeera lee xaa nzho lozhya cheen Che mkwaan kop leen re sak; nu mzelo xaa kwaan xsak xaa yilo axta sak cheen xaa gwluzh. ¡Nu mreke kop leen xsak Benjamín! ¹³Gorzee lee re wech xaa mchaz xab, nel nales doo ngok lextoo re xaa. Zeera mkee re xaa xsak xaa cho ngwes nu mbare xaa naz leen yezh.

¹⁴Gorna lee Judá mzhin kwaan re wech garli Che nu lee Che nzoka baa. Zee mkich yek re xaa axta mla lachuzh xaa lo yo.

¹⁵Lee Che nzhé lo re xaa:

—¿Cho kwaan kwaan mle gu? ¿Che nanet gu lee na nzho mod ne re kwaan?

¹⁶Lee Judá mkeb nzhé:

—Nyent mod keb na lo lu. Nu nyent mod luu nu lee nu nak xaa nali. Dios ne mle nu kwaan nawent. Lee re nu nee nzho mod le lu re nu xmos lu, tubka kwaan xaa mbe kop.

¹⁷Per lee Che nzhé:

—Nalet na komba, nebse xaa mbe kop gak xmos na. Lee stub naz gu nzho mod bare gu lo xuz gu.

Judá ngunii kwent cheen Benjamín

¹⁸Zee lee Judá mbii gax lo Che nu nzhé:

—Na naab lo lu, xaa nabeyy, laa nii na lak kwaan lo lu.

Naab na ke nayiit lu lo na. Lu nak mod xaa ngok faraón. ¹⁹Lu ngunabdizh lo nu che nkano nu xuz nu nu stub wech nu. ²⁰Nú lee re nu mkeb lo lu: “Nkano nu xuz nu, xaa ngola nu stub wech nu xaa gwluh, xaa ngol gorna lee xuz nu ngoxla”. Nu noka né nu lo lu: “Nkedoola xuz nu xaa gwluh, nel techose xaa mban lo xinn xnaa xaa; nu lee stub wech xaa ngut”. ²¹Zee né lu: “Yaadno lu xaa gwluh lo na, zee labeyy na xaa”. ²²Né re nu lo lu: “Nagarlot laa xuz nu xaa. Chelee xaa laa xaa xuz xaa, zee yet xuz xaa.” ²³Zee né lu lo nu: “Chelee xaa nayiitd xaa kwaan re gu, nakayaat na gu”.

²⁴Gorna mbare nu mzhin nu lo xuz nu, mzaa nu kwent re kwaan né lu lo nu. ²⁵Zee ngunabeyy xuz nu nu: “Gwa gu gwaxii gu xee nzhobxtil”. ²⁶Lee re nu nzhé: “Ya nu chelee wech nu xaa gwluh ya kwaan nu. Chelee xaa nayat xaa kwaan nu, nakayaat xaa nu.” ²⁷Nú lee xuz nu né: “Ne gu, lee xgann rop sa nu nak chopaka. ²⁸Nú lee tub xaa mluxla nu nanetra na lo xaa. Nu tubka nle na xgab ma wen ndaw xaa. ²⁹Nú chelee gu wee gu stub xgaan na nu gak tub kwaan nawent lo xaa, tich gu nzhiba. Welt ne telise yet na lo yalnales.”

³⁰Sbaa nle xuz na xgab xgann xaa, xaa gwluh. Nu chelee xaa nabaret xaa kwaan nu, ³¹xuz nu yet, chelee xaa nanetra xaa lo xaa. Sbaa tich re nu nzhiba nu yet xaa lo yalnales. ³²Na nzhé lo xuz na: “Na kanap xaa gwluh”. Nu noka nzhé na: “Chelee na nabarenot na xaa, tich na nzhib rese jwalt dubse

mbizh mban na”. ³³Kwaanzee naab na lo lu laa gak na xaa ke zhiin lo lu, xlugar wech na xaa gwluh. Laa nya xaa kwaan re wech nu. ³⁴¿Xomod bare na garli xuz na chelee wech na nayat kwaan nu? Nanzheklat na ne na lee xuz na ded stub yalnales.

Re wech Che mlabeyy Che

45 Che nayetrala zo re xaa nke zhiin lo xaa, nel mer goon xaa, zee nzhé xaa:

—Broo re gu nee.

Sbaa zee nik tub xaa nke zhiin nanzotra lo xaa, gorna labeyy re wech xaa xaa. ²Zee mzelo xaa mbinn xaa nye doo. Nu re xaa Egipto mbin mbinn xaa nu mzhin diizh axta garli xaa ngok faraón. ³Zee nzhé Che lo re wech xaa:

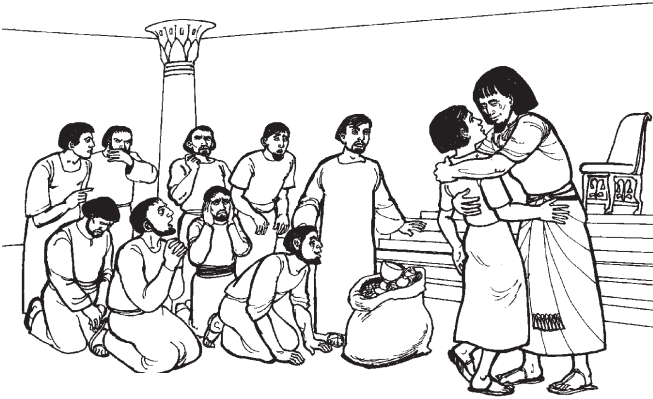
—Na nak Che. ¿Che mbanaka xuz re be?

Nu lee re wech xaa nagarlotra keb lo xaa, nel mzheb doo re xaa nzo re xaa lo xaa. ⁴Zee nzhé Che lo re wech xaa:

—Bii gu gax lo na.

Nu lee re wech xaa mbii gax lo xaa. Nu lee xaa nzhé:

—Na nak Che wech gu, xaa mto gu lo re xaa Egipto. ⁵Lee nal nagakt nales lextoo gu, nixa nalet gu xgab. Mto gu na lo re xaa ne, nel Dios ngunabeyy zee zo na, zee nayeta re xaa lo yalwin. ⁶Nzhala chop liin kala win yizhyo. Nu nzho jwaltra stub gaay liin la win, nixa nagaant xaa nu nixa natoopt xaa yalgon. ⁷Nel Dios mxaal na nee, zee nayeta re gu nu re xgann gu lo yalwin, jnu kwaan mle Dios tub mod chul doo! ⁸Sbaa lee gu namxaalt na nee, nel Dios mle zee nzo na nee. Nu Dios mzo na lo xaa nak faraón, zee yo lozhyaa na xcheen xaa. Nu mlo xaa lozhyaa na, zee gak na xaa nabeyy Egipto. ⁹Zoza zyaa gu paro nzho xuz be nu guzh gu snee né xgann lu Che: “Dios mzo na nabeyy na dubse Egipto. Te lo na, nakwaztra lu baa.” ¹⁰Nu noka yé gu lo xaa: “Né xaa nya lu yo lu yizhyo Gosén kwaan re xgann lu nu re xos lu nu kwaan re xma lu nu rese kwaan nzhap lu. Sbaa zee nzho mod yo lu gax lo na. ¹¹Nee zee nzho mod za na re kwaan gaw lu nu re xaa nzho li lu nu re xaa nzo kwaan lu, zee naluxtra re kwaan nzhap lu, nel seese nzho jwalt gaay liin nalat yey”. ¹²Wech na Benjamín nu gu nak testig, leeka na nak xaa nii kwaan lo gu. ¹³Guzh gu lo xuz be, lee na

nabeyy dubse Egipto nu rese kwaan nkano na nee. Zoza gwa gu, gwaxii gu xuz be.

¹⁴Nu lee Che mdeezh wech xaa Benjamín nu mzelo xaa mbinn xaa. Nu noka Benjamín mdeezh Che nu mbinn xaa.

¹⁵Zee lee Che mzaa tub bit lo re wech nu mbinn doo xaa kwaan re wech xaa. Nu mdeezh xaa xaa. Zeera mdizhno xaa re wech xaa.

¹⁶Nu mreech diizh garli xaa ngok faraón, lee re wech Che mzhin. Nu nix doo ngok lextoo xaa ngok faraón kwaan re xaa xaa. ¹⁷Nu lee xaa ngok faraón nzhé lo Che:

—Guzh lo re wech lu, zee kee xaa kwaan tich re ma nu bare xaa naz Canaán. ¹⁸Zee yiidno xaa xuz lu nu re sawlizh lu. Lee na za yizhyo wen yo xaa nu ban xaa kwaan re kwaan wen, kwaan nzho Egipto nee. ¹⁹Nabeyy zee roo karet, zee yiidno xaa re sa wech lu nu re xinn xaa nu noka xuz lu. ²⁰Nu nalet xaa xgab re kwaan nkano xaa baa, nel lee Egipto nee nzho re kwaan wenra.

²¹Lee re wech Che mle kwaan nzhé xaa ngok faraón. Zee lee Che mzaa karet nu kwaan gaw xaa naz. ²²Nu mzaa ler kub lo xaa, per lee lo Benjamín mzaa xaa tub gaay naz ler. Nu mzaa xaa chon gayoo demi plat. ²³Lee lo xuz xaa mxaal xaa tub chii ngwes kwaan rese kwaan chul xcheen xaa Egipto; nu noka mxaal xaa chii ngwes ma gol kwaan nzhoxtil nu pan kwaan gaw xuz xaa naz gorna yiid xaa. ²⁴Gorna lee Che mlaa nya re wech nu nzhé xaa:

—Nadilt gu naz.

²⁵Nu mroo re xaa Egipto nu mzhin xaa naz Canaán, paro nzho xuz xaa Kob. ²⁶Zee nzhé xaa lo Kob:

—¡Lee Che seetaka mban nu lee xaa nak xaa nabeyy dubse Egipto!

Per lee Kob nanet cho kwaan yé nixa cho kwaan le, nel nzak xaa nawlit kwaan kanii re xaa lo xaa. ²⁷Per lee re xaa nzhé re kwaan nzhé Che lo xaa nu gorna mwii xaa lo re karet kwaan mxaal Che kwaan wee xaa, zee mdedyall doo xaa. ²⁸Zee lee Kob nzhé:

—Kwaan nebse mban Che, nix doo nzhak lextoo na. ¡Nal yasewii na lo xaa, nel nalsi mban na!

Kob mzhin Egipto

46 Kob, xaa noka le Israel, mroo Canaán kwaan rese kwaan nzhap xaa. Nu gorna mzhin xaa Beerseba nu mted xaa ma lo Xtios xuz xaa Chak. ²Nu yaal zee mlu Dios lo Kob nu nzhé xaa:

—Kob.

Nu lee xaa mkeb:

—Lee na neeka.

³Zee lee Dios nzhé:

—Na nak Dios, Xtios xuz lu. Nazhebt lu nya lu Egipto, nel baa le na re dii cheen lu tub yezh naro. ⁴Nu zo na tubka kwaan lu naz Egipto nu noka bareno na re xtii lu nee stuba. Per lee gorna yet lu, zee yet lu yaa Che.

⁵Nu mroo Kob Beerseba nu lee re xgann xaa mtexoob xaa leen karet, kwaan mxaal xaa ngok faraón lo xaa; nu noka mtexoob xaa re mad win nu re ngwnaa. ⁶Nu mroo Kob kwaan re li xaa nu re xkoon xaa nu re xpakxiil xaa nu rese kwaan nzhap xaa nu mya xaa naz Egipto. ⁷Kwaanzee mya xaa Egipto kwaan rese xgann xaa, xchaap xaa nu re xos xaa.

⁸Snee le re xgann Kob, xaa mya Egipto:

⁹Ben, xaa yilo lo Kob nu re xgann xaa: Hanoc, Falú, Hezrón nu Carmi.

¹⁰Simeón nu re xgann xaa: Jemuel, Jamín, Ohad, Jaquín, Zohar nu Saúl, xaa nak tub xgann me Canaán.

¹¹Leví nu re xgann xaa: Gersón, Coat nu Merari.

¹²Judá nu re xgann xaa: Er, Onán, Sela, Fares nu Zara. (Nu lee Er nu Onán ngut naz yizhyo Canaán). Lee re xgann Fares ngok: Hezrón nu Hamul.

¹³Isacar nu re xgann xaa: Tola, Fúa, Job nu Simrón.

¹⁴Zabulón nu re xgann xaa: Sered, Elón nu Jahleel.

¹⁵Xaa ne ngok re xgann Lea kwaan Kob, xaa ngol naz Padan-aram nu tub xchaap xaa Dina. Lo re xaa nak xaa tub galbchiibchon, xaabyi nu ngwnaa.

¹⁶Gad nu re xgann xaa: Zifión, Hagui, Ezbón, Suni, Eri, Arodi nu Areli.

¹⁷Aser nu re xgann xaa: Imna, Isúa, Isúi, Bería nu Sera, bzan re xaa. Nu lee re xgann Bería ngok: Heber nu Malquiel.

¹⁸Lee re xaa ne ngok xgann Zilpa, me mzaa Labán nke zhiin lo Lea, zee mzaa Kob mad ne lo me. Lee re dii cheen me nak chiinmtub lo rese xaa.

¹⁹Lee rop xgann Raquel kwaan Kob ngok: Che nu Benjamín.

²⁰Nu lee rop xgann Che ngol naz Egipto ngok: Manasés nu Efraín, xaa ngok xgann Asenat, xchaap Potifera, xaa nak ngwleyy yezh On.

²¹Benjamín nu re xgann xaa: Bela, Bequer, Asbel, Gera, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim nu Ard.

²²Re xaa ne ngok xos Raquel kwaan Kob. Lee re dii cheen me ne nak chida.

²³Dan nu xgann xaa: Husim.

²⁴Neftalí nu re xgann xaa: Jahzeel, Guni, Jezer nu Silem.

²⁵Lee re xaa ne ngok xgann Bilha, me mzaa Labán nke zhiin lo Raquel, zee mzaa Kob mad ne lo me. Lee re dii cheen me nak gazh lo rese xaa.

²⁶Re xaa ne mzhin kwaan Kob naz Egipto, xaa nak leeka dii cheen xaa. Lee re xaa nak chon gal nzho xoop nu namlot xaa kwent re xngwnaa xgann xaa. ²⁷Nu rop xgann Che, xaa ngol Egipto nu rese xaa dii cheen Kob mzeeb Egipto, lee re xaa nak chon gal nzho chii.

²⁸Kob mxaal Judá zee ngunabdizh xaa lo Che, zee ne xaa xomod zhin xaa Gosén. Nu mzhin xaa yizhyo Gosén. ²⁹Nu lee Che ngunabeyy, zee xaal xaa xkaret xaa, zee kayaa xaa xuz xaa. Nu gorna mzhin xaa lo xuz xaa, zee mdeexonn xaa xuz xaa nu mbinn doo xaa lo xuz xaa xche doo. ³⁰Zee lee Israel nzhé lo Che:

—Nzho mod yet na nal, nel ngulola ngune na lo lu. ¡Lee lu mbanaka!

³¹Nu lee Che nzhé lo re wech xaa nu lo re dii cheen xuz xaa:

—Ya na yé na lo xaa nak faraón: “Lee wech na nu re dii cheen xuz na, xaa Canaán, mzhinla yo kwaan na. ³²Nu lee re wech na nxeen mbakxiil nu ngoon nu nkanap xaa ma. Mzhin xaa Egipto kwaan rese kwaan nzhap xaa”. ³³Nu gorna kwezh xaa nak faraón gu nu nabdizh xaa lo gu: “¿Cho zhiin nke gu?” ³⁴Zee yé gu lo xaa: “Lee nu nak xaa tubka mxeen mbakxiil mod xey nu”. Sbaa zee laa xaa yo gu yizhyo Gosén, nel re xaa Egipto nanyulat re xaa nkanap ma, yo gax kwaan paro nzho xaa.

Kob mlabeyy Egipto

47 Che mzaa kwent lo xaa ngok faraón nu nzhé xaa:

—Xuz na nu re wech na mroo Canaán nu lee nal lee xaa nzola Gosén kwaan re xpakxiil xaa, xkoon xaa nu re kwaan nkano xaa.

²Nu mbe xaa gaay wech xaa lo xaa ngok faraón, zee labeyy xaa xaa. ³Zee lee xaa ngok faraón ngunabdizh lo re wech Che:

—¿Chozhiin nke gu?

Nu lee re xaa mkeb:

—Nu nak xaa nkanap mbakxiil, mod xey nu. Nu noka ke nu zhiin lo lu. ⁴Nze nu zee yo nu yizhyo ne, nel nzelara win yizhyo Canaán. Nu nyentra yix gaw re xma nu. Nu nak xaa ke zhiin lo lu, kwaanzee naab nu lo lu laa yo nu yizhyo Gosén.

⁵Zee lee xaa ngok faraón nzhé lo Che:

—Xuz lu nu re wech lu nze yo kwaan lu. ⁶Yizhyo Egipto nzho lozhya lu. Zaa yizhyo Gosén kwaan nak kwaan wen lo yizhyo Egipto, zee kwaz xaa yo xaa baa. Nu chelee tub xaa nxen doo ma lo, zee za na re xma na kano xaa.

⁷Nu noka mbe Che xuz xaa Kob, lo xaa ngok faraón. Zee lee Kob ngunii wen lo xaa ngok faraón. ⁸Nu lee xaa ngok faraón ngunabdizh lo xaa:

—¿Lak liin nzho lu?

⁹Nu lee Kob mkeb:

—Nzhala tub gayoo galbchii liin nzha nkanzee na lo yizhyo. Nu ngu zyen mbizh nales doo mdeed na; nu nagan doo ban na lal liin kwaan mban xuz na nu re xey na.

¹⁰Ngulo ngunii wen Kob lo xaa ngok faraón nu mroo xaa nya xaa. ¹¹Nu lee Che mzaa yizhyo kwaan wen lo dubse yizhyo Egipto, zee yo xaa baa, mer mod ngunabeyy xaa ngok faraón. Sbaa mod mzhin mkano xuz xaa nu wech xaa yizhyo kwaan le Ramesés kwaan nak yizhyo Gosén. ¹²Zee lee Che mzaa kwaan gaw re sawlizz xaa. Mzaa xaaya lo kad tub wech xaa loka paroya nkin xaa.

¹³Nik tub lad lo yizhyo nyent nzhobxtil gaw xaa, nel lee win tubka nzheyak narora naz Egipto nu naz Canaán. Nu lee re myet tubka mded bid loya. ¹⁴Nu lee Che ngulo mka re demi Egipto nu noka naz Canaán kwaan ngulo mzi xaa nzhobxtil. Nu mlozhaw xaaya garli xaa ngok faraón. ¹⁵Ngulo mlux re demi naz Egipto nu naz Canaán. Nu zee lee re xaa Egipto ngwa nzhé lo Che:

—Zaa kwaan gaw nu. Nalaat lu yet nu, nel nakanotra nu demi zii nuya.

¹⁶Nu lee Che mkeb:

—Chelee gu nankanotra gu demi, zee zaa gu re xma gu, lee na za nzhobxtil chee beya.

¹⁷Zee lee re xaa Egipto mzhino kabay, mbakxiil, ngoon nu ngwes lo Che, zee zhee ma nzhobxtil dubse liin zee. ¹⁸Ngulo mded liin zee, lee stub liin ngwa re xaa nu nzhé xaa lo Che:

—Lee re nu nanzentra demi. Lee rese xma nu nakla xma lu. Nankanotra nu kwaan zaa nu chee be nzhobxtil, nebse kwaan nzhap nu nak xkizhyo nu nu re nu. ¹⁹Bzi nu nu xkizhyo nu, zee zhee nu nzhobxtil, zee gak nu xmos xaa nak faraón. Nu ke nu zhiin lo xaa, zee nebse zaa lu ben, zee nzho mod ban nu nu nixa naluxt xkizhyo nu.

²⁰Zee lee Che mzi rese yizhyo Egipto, kwaan ngok xcheen xaa ngok faraón. Nel re xaa Egipto mto yizhyo kwent cheen yalnlaan. ²¹Kwaanzee lee re xaa Egipto ngok xaa nke zhiin lo xaa ngok faraón. ²²Nebse yizhyo kwaan namzit Che nak cheen re ngwleyy, nel xaa ngok faraón mzaa tub paroya lo xaa, kwaanzee namtot xaa xkizhyo xaa, nel ndaw xaa kwaan mzaa xaa ngok faraón.

²³Zee lee Che nzhé lo re xaa:

—Lee nal re gu nu xkizhyo gu nak xcheen xaa nak faraón, nel na mzi xcheen xaa. Ne gu nal lee ben nee zee

gaan gu yizhyo. ²⁴Per zaa gu lo xaa nak faraón tub tant lo gaay tant yalgon. Lee stub tap tanta gak kwaan gaw gu nu re xinn gu nu re xaa nzho kwaan gu. Nu lee xeepea gak ben.

²⁵Nu lee re xaa mkeb:

—Wen doo nak lu lo re nu. Nu snee nzho mod ban nu, nalsi ke nu zhiin lo xaa nak faraón.

²⁶Snee nak kwaan ngunabeyy Che le re xaa dubse yizhyo Egipto, zaa xaa tub tant lo gaay tant lo xaa ngok faraón. Nu lee kwaan seetaka nzho mbizh nalzhe. Nebse xcheen ngwleyy nangokt xcheen xaa ngok faraón.

²⁷Lee re xtii Israel mlake ngu Gosén, pa nabeyy Egipto. Lee yizhyo ba ngok xcheen xaa nu mzhin xaa ngok xaa zyen doo.

²⁸Kob mbanra stub chiinmchop liin nu mzhin xaa ngu xaa tub gayoo nzho choobgazh liin.

²⁹Lee stub mbizh lee Kob mzeenla yet, zee mxaal xaa xaa ngwachezh Che nu nzhé xaa lo Che:

—Chelee lu wlipa nkela lu na, naab na lo lu le lu tub kwaan nu cheroo lo na, zee wlipa nakaacht lu na Egipto. ³⁰Lee gorna yet na, zee wee lu na nu kaach lu na pa mgaach re xey na.

³¹Nu lee Kob nzhé stuba:

—¡Cheroo lo na!

Zee lee Che mcheroo. Nu lee Kob mkich yek lo kwaan mkoo xaa lo loon.

Kob ngunii wen lo Efraín nu Manasés

48 Nzha lak liin, zee nzhé xaa lo Che:

—Lee xuz lu ne nzak.

Zee lee Che ngwasewii lo xaa nu mbe xaa rop xgann xaa Manasés nu Efraín. ²Nu nzhé xaa lo Kob:

—Lee xgann lu Che nzesewii lo lu.

Nu mzaa xaa tub jwers mzob xaa lo loon, ³zee nzhé xaa lo Che:

—Lee Dios, xaa nkano dubse yalnabeyy, mlu lo na naz yezh kwaan le Luz, yizhyo Canaán ⁴nu ngunii wen xaa lo na kwaan wdizh ne: “Wii, lee na le zee gak zyen doo dii cheen lu nu gak re xaa tub yezh naro. Nu lo xtii lu tira za na yizhyo ne.” ⁵Lee nal xgann lu Efraín nu Manasés xaa ngol Egipto nee, gorna zeraka yal na yoo na kwaan

lu, non xaa lo na. Lee xaa nak xgaan na kwenta Ben nu Simeón. ⁶Lee re mad kano lu gwluzh gak xinn lu nu kwaan yizo Efraín nu Manasés kayaa xinn lu. ⁷Lee gorna mbare na Padan-aram, zee ngut xnaa lu Raquel, naz Canaán. Nu merla zhin na Efrata nu baa mkaach na me naz Efrata kwaan le Belén.

⁸Nu tas ngwii Kob lo xinn Che nu ngunabdizh xaa:

—¿Cho nak xaa ne?

⁹Nu lee Che mkeb:

—Nak re mad mzaa Dios lo na Egipto nee.

Zee lee xuz xaa nzhé:

—Naab na lo lu zee sebii gax lu mad lo na, zee nii wen na lo xaa.

¹⁰Kob nak tub xaa gola nu nanyaniwentra lo xaa, zee nanluwentra kwaan lo xaa. Kwaanzee lee Che msebii rop xgann lo xuz xaa nu lee xaa mzaa tub bit nu mdeezh xaa xaa.

¹¹Zee nzhé xaa lo Che:

—Namletra na xgab ne na lo lu, ¡lee nal Dios mle zee noka ne na lo rop xinn lu!

¹²Che mre rop xgann xaa leen kor xuz xaa nu mkichxub xaa axta mla lachuzh xaa lo yo. ¹³Zee lee Che mzo Efraín lad li lo xaa nu lee Manasés mzo xaa lad beg lo xaa. Nu msebii gax xaa xaa lo xuz xaa. Snee lee Manasés mlake lad li lo Kob nu Efraín mlake lad beg lo Kob. ¹⁴Zee lee Israel mchee krus yaa yek xaa nu mzhib xaa lad li yek Efraín, xaa nak xaa gwluzh. Nu lee yaa xaa lad beg mzhib xaa yek Manasés, nixa lee xaa nak xaa yilo. ¹⁵Zee gunii wen xaa lo Che, mod ne:

—Lee Dios cheen xey na Abraham nu xuz na Chak nak Dios xaa nkanap na axta mbizh ngol na nu axta mbizh nalzhe.

¹⁶Nu noka xaa nak mandad nkanap na lo rese kwaan nawent,

lee xaa nii wen lo rop mad ne.

Nu kwaan rop xaa ne, zee selazh re xaa le na,

kwaan le xey na Abraham nu xuz na Chak.

Nu zhin Efraín nu Manasés kano zyen doo xgann nu kano xaa zyen doo dii lo yizhyo ne.

¹⁷Nu lee Che nanyulazhdoot lee xuz xaa mzhib yaa lad li yek Efraín. Kwaanzee mre xaa yaa xuz xaa yek Efraín nu mzhib xaaya yek Manasés. ¹⁸Zee nzhé xaa:

—¡Ay xuz na, naleet sbaaya! Xaa ne nak xaa yilo. Zhib yaa lu lad li yek xaa ne.

¹⁹Per lee xuz xaa nanzheklat leya sbaa nu mkeb xaa:

—Nela naya, xgaan. —Zeera nzhé xaa— Nela naya. Noka lee xaa zhin gak tub yezh kwaan non. Nu lee wech xaa, xaa gwuluzh gak nonra lo lee xaa. Nu lee re xgann xaa zhin kwek zyen yezh naro.

²⁰Nu leeka mbizh zee lee Kob ngunii wen kwaan wdizh ne:

Lee yezh Israel le xchinn gu gorna nii wen xaa nu yé xaa:

“Lee Dios zo kwaan lu, modxa mzo xaa kwaan Efraín nu Manasés”.

Leezha ngunii xaa sbaa, mle xaa Efraín mod tub xaa yilo lo Manasés.

²¹Zeera nzhé Kob lo Che:

—Wii, naxchetra nzho jwalt yet na. Per lee Dios zo kwaan gu nu lee Dios le zee bare gu xkizhyo xey gu. ²²Nu lo lu mza na masra ke lo re wech lu. Lee na za yi Siquem kwaan mkiib na lo re xaa Amorreo kwaan spad nu kwaan wez.

Wdizh gwuluzhtlaka kwaan ngunii Kob

49 Kob mrezh re xgann xaa nu nzhé xaa:

—Bii gu gax lo na, zee ni na nen cho kwaan gak lo gu gwuluzh. ²Bii gax gu zee gon गया, xgaan. Kenzha gu kwaan nii na lo gu, nel na nak Israel, xuz gu.

³Ben, lu nak xgaan na xaa yilo.

Lu mlu mkano na jwers,
nel lu nak mod xle kwaan mza na yilotlaka
nu lu mkano yalnabeyy cheen xaa yilo.

⁴Nu lee nal, nagaktra lu xaa yilo.

Nak lu mod nistoo kwaan nagarlot saaw xaa lo,
nel mle lu kwaan nawent ngoot lu lo xloon na,
leezha ngootno lu tub xngwnaa na.^v

^v Wii lo Génesis 35:22.

- 5'Simeón nu Leví nak wech;
 nu kwaan spad cheen gu mbit gu re xaa sbaasa.^w
- 6 Nanzheklat na zo na pa nzo gu,
 nixa nanzheklat na yoo na pa yo gu.
 Nel lee gorna nayii gu mbit gu re myet;
 nu mle reenk gu ngoon,
 nebose nel nzhekla gu mle guya.
- 7 ǀXobde na lo yalnayii cheen gu!
 ǀXobde na lo yalnakap cheen gu!
 Zee chech na gu dubse pa yo xti na,
 nu reech gu lo dubse yizhyo Israel.
- 8'Judá, lu nabeyy lo re xaa nayii ne lu
 nu lee re wech lu gool lo lu
 nu kich yek xaa lo lu.
- 9 Judá, xgaan na, lu nak mod tub mbezh yeen.
 Lu nak mod tub mbezh nakap
 nu gorna ngulo ndaw lu ma nu nya lu ngoot lu
 nu, ǀcho gap balor koxche lu?
- 10 Nyent cho nzho mod kiib yalnabeyy lo lu, Judá,
 nixa baston kwaan nzho yaa lu,
 axta gorna yiid xpixwann baston,
 xaa nabeyy dubse yizhyo.
- 11 Nu kado lu xpur yenn lu cho yag ub
 nu xinn xngwes lu cho yag ub kwaan chul doo.
 Nu zet lu xab lu kwaan nebose xis ub
 nu ler cheen lu kwaan xis ub kwaan na kwenta ren.
- 12 Naxne nagaas le xis ub garlo lu
 nu lee keley lu na rusra ke nizh.
- 13'Zabulón, lu yo roo nistoo paro nroo bark
 nu lee xkizhyo lu zhin axta yezh Sidón.
- 14'Isacar, ngezh doo lu mod tub bur,
 ma nax xsaw chop korrel.
- 15 Gorna ngune lu wen yizhyo pa kwaz lu,

zee yo lu yizhyo kwaan wen doo
 nu gak lu mod tub xaa nke xchinn lo stub xaa
 nu kwaan dub lextoo lu ke lu zhiin.

16 'Dan, lu nabeyy mer lo re sawlazzh lu,
 mod rese dii cheen na, xaa nak xgaan na.

17 Gak lu lal kwenta tub mball,
 lal kwenta tub mball wiz
 ma naxto leen naz.
 Nu gawye lu xancheek nii gway,
 zee renzeb xaa nzob tich ma.

18 '¡Ay, Xaa Nabeyy, nebse kwaz na koo lu na lo re xaa nayii
 ne na!

19 'Gad, re xaa nayii ne lu saaw xaa lu,
 per lee gwluzh zee renal lu xaa,
 gorna nanlet xaa xgaba.

20 'Aser, lee lu kano zyen doo kwaan gaw
 nu zaa luya gaw rey.

21 'Neftalí, lu gak kwenta tub mzhin ma nzo nlaa
 nu chul doo gak re xinn lu.

22 'Che, lu nak kwenta tub yag kwaan nzo roo nis,
 kwaan nzaa zyen doo xle.
 Nu luch cheena nzen cho bla.

23 Lee re xaa nakap mkee wez yenn lu
 nu tubka nayii xaa ne xaa lu.

24 Per lee yaa lu tubka nye nzho wez.
 ¡Dixkix Xtios na, Xaa Nkano Dubse Yalnabeyy!
 ¡Dixkix za na lo Dios, xaa nkano nu nkanap Israel!

25 ¡Lee Xtios na, zle yud lu!
 ¡Lee Dios, Xaa Nkano Dubse Yalnabeyy, nii wen lo lu!
 Le xaa zee la yey nu xni mbizh lo xkizhyo lu
 nu le xaa zee roo nis nech leen yizhyo yog re xkag lu,
 modxa chul nke tub mad laz xnaa mad.

²⁶ Na nii wenra lo lu modxa ngunii xuz na nu xey na lo na.
 Grora kwaane ke re yi ndok kwaan naluxt.
 Lu nak xaa nzhaal kayaa re kwaane lo re wech lu.

²⁷ Benjamín, lu nak mod tub mbew ma nayii doo
 nu garziil nzhaw ma, ma ngab ma,
 lee mzhel yizhyo nle rol ma kwaan nlake.

Kob ngut nu mgaach

²⁸ Rese xaa ne ngok chiibchop dii cheen Israel nu kwaane
 ngunii xuz xaa lo re xgann xaa kwaan nzhaal kayaa xaa,
 gorna ngunii wen xaa lo xaa.

²⁹ Zeera lee Kob mlaa lak wdizh lo re xgann xaa nu nzhé xaa:
 —Merla yet na. Kaach gu na paro ngubyo re xey na, leen
 yiloo kwaan nzob yizhyo Efrón, xaa Het. ³⁰ Lee yiloo Macpela
 nzob naz yizhyo Canaán, naz pa nlen mbizh, xkizhyo Mamre.
 Leeya mzi Abraham lo Efrón, zee gaach re sawlizh xaa. ³¹ Baa
 mgaach Abraham nu sa xaa Sara, Chak nu sa xaa Bek nu noka
 mkaach na Lea baa. ³² Lee yizhyo nu yiloo mzuuya lo re xaa
 Het.

³³ Ngulo mlaa xaa diizh lo re xinn xaa, zee tas ngoot xaa nu
 ngut xaa.

50 Zee lee Che mdeezh xuz nu mbinn nu mzaa tub bit
 lo xuz xaa. ² Zee ngunabeyy xaa re xdoctor xaa, zee
 sekwiizh xaa xkwerp xuz xaa Kob. Nu lee re doktor, sbaa
 mleya. ³ Nu choo mbizh msekwiizh xaa xkwerp xaa. Lee re
 xaa Egipto mbinn dubse chon gal nzho chii mbizh.

⁴ Gorna ngulo mded re mbizh kwaan mbinn xaa. Lee Che
 ngunii lo re xaa nke zhiin lo xaa ngok faraón nu nzhé xaa:

—Naab na lo gu zee yé gu lo xaa nak faraón: ⁵ “Lee gorna
 mbanaka xuz na, mcheroo na lo xaa kaach na xaa naz yizhyo
 Canaán. Kwaanzee naab na, zee laa lu ya kaach na xuz na naz
 ba. Nu gorna yilo kaach na xaa, zee bare na stuba.”

⁶ Nu lee xaa ngok faraón mkeb:

—Gwa sebyo xuz lu, modxa né xaaya lo lu.

⁷ Zee lee Che ngwa kaach xuz nu mreke re xaa mke zhiin lo
 xaa ngok faraón tich xaa, re xaa ne nak xaa nkano yalnabeyy

Egipto. ⁸Nu ngwa re wech xaa nu re sawlizh xaa kwaan lee xaa. Nebse re mad win nu re ma mlake yizhyo Gosén. ⁹Noka ngwa re xaa nzhanó karet nu re xaa nzob tich kabay kwaan Che. Nu rese xaa ne nak zyen doo. ¹⁰Gorna mzhin re xaa Atad, kwaan nzhi naz pa nlen mbizh roo Yuu Jordán, zee lee Che ngu bel tub gazh mbizh lo xuz. Nu rese xaa mbinn doo. ¹¹Gorna lee re xaa Canaán, xaa ngu yizhyo ba, ngune lee re xaa Egipto nzho bel, zee nzhé xaa:

—Nzhonn doo re xaa Egipto.

Kwaanzee lee yizhyo Atad mloole xaa: “Yizhyo pa mbinn re xaa Egipto”.

¹²Lee re xinn Kob mle re kwaan nzhé xuz xaa lo xaa, ¹³nel mbe xaa xaa naz Canaán nu mkaach xaa xaa naz leen yiloo kwaan nzob yizhyo Macpela, kwaan mzi Abraham lo Efrón, xgann Het, zee gaach re sawlizh xaa. Yizhyo ne nu yiloo ne nzob naz pa nlen mbizh yizhyo Mamre. ¹⁴Ngulo mkaach xaa xuz xaa, zee lee Che mbare naz Egipto kwaan re wech xaa nu kwaan re xaa mreke tich xaa.

Mbizh gwluzhtlaka cheen Che

¹⁵Kob ngulola ngut, lee re wech Che mle xgab seetaka nayii Che nu nzhé xaa: “Napa kazere xaa kwaan nawent kwaan mle be lo xaa”.

¹⁶Zee mxaal re xaa diizh lo Che:

—Leezha zeraka yet xuz be mlaa xaa diizh: ¹⁷“Nzhaal yenlazzh lu re kwaan nawent kwaan mle re wech lu lu”. Lee nal, naab nu lo lu yenlazzh lu re kwaan nawent kwaan mle nu lo lu.

Zeraka nii xaa lee Che nzhonnla.

¹⁸Zee mzhin re wech Che nu mkichxub xaa lo xaa nu tira ngol lachuzh xaa lo yo. Nu nzhé xaa:

—Nee nzo nu; nu nak nu xaa nke zhiin lo lu.

¹⁹Nu lee Che mkeb:

—Nazhebt gu. Nanakt na Dios. ²⁰Gu nle xgab mle kwaan nawent lo na; per lee Dios mle kwaan wen nu zee mban zyen doo myet. ²¹Nazhebt gu, na za kwaan gaw gu nu re xinn gu.

Nu mle wen xaa nu ngunii chul doo xaa lo xaa.

²²Che nu re wech xaa mlake ngu Egipto. Che mban tub gayoo chii liin. ²³Nu mle xaa gan ngune xaa lo xos Efraín. Nu

noka mle xaa gan ngune xaa lo xinn Maquir, xaa nak xgann Manasés. Nu mle xaa gan mdeezh xaa xos nzha xaa.

²⁴Tub mbizh Che nzhé lo re wech xaa:

—Merla yet na. Nu Dios koo re xtii be lo yizhyo ne, zee wee xaa xaa yizhyo kwaan mcheroo Dios zaa xaa lo Abraham, Chak nu Kob.

²⁵Zee mcheroo Che lo re wech xaa nu nzhé xaa:

—Wli Dios yiid lo gu nu koo xaa gu nee, gorna gak kwaane wee gu xchit na.

²⁶Che nzho tub gayoo chii liin gorna ngut xaa yizhyo Egipto nu msekwiizh xaa xaa nu mlo xaa xaa leen yin.